

Сергије Мечев
*Успење
Пресвете
Богородице*

Јован
(Крестјанкин)

*Глас
Господњи
који свету
објављује
истину*

*Свети Андреј Критски, Александар Петровић,
Татјана Феодсјевна Владишевскаја,
Небојиа Ђокић*

фото репортажа

Литија града Крагујевца

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ 274 Каленик

Свети Андреј Критски
**Беседа на
Преображење
Господње**

стр. 2

Свештеноченик Сергије Мечев
**Успење Пресвете
Богородице**

стр. 5

Јован (Крестјанкин)
**Глас Господњи који свету
објављује истину**

стр. 7

Александар Петровић, <i>Искушења пастирског служења</i>	10
Татјана Феодосјевна Владишевскаја, <i>Прослављање светлости у хришћанској химнографији</i>	16
Небојша Ђокић, <i>Цркве на Косову и Метохији саграђене између два светска рата - Цркве саграђене на Косову</i>	30

*Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
In Memoriam
Дечија страна*

Излази са
благословом Његовог
високопреосвештенства
Архиепископа крагујевачког
и Митрополита шумадијског
Господина Јована

Година XLV,
Број 4, (274), 2024.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Излази:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић
Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј ставрофор, Дејан Марковић, јереј,
Лазар Марјановић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 3400 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и прелом: Дејан Манделц

Свети Андреј Критски

БЕСЕДА НА ПРЕОБРАЖЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

Чујте ме сви ви који сте се посредством унижења Слова избавили од неразумности, који сте уздигли свој ум од земље и научили да мислите о горњем – пошто вам предлажем обилну духовну трпезу речи – и заједно са Словом пођимо сада на високу гору Преображења, ви који сте свукли пропадљиву и тамну одећу живота и обукли се у одећу саткану одозго, која сија зрацима разумних врлина. И самоме Христу, који је чистији од свега почетак и претпостојеће Слово Оца, које је ради нас сишло са неба и из човекољубља примило наше немоћно тело, угодно је да са Њим учинимо ово усхођење,

тра и Јакова и Јована, брата његова, и изведе их на гору високу саме. И преобрази се пред њима, и засија се лице Његово као сунце, а хаљине Његове постадоше беле као светлост” (Мт. 16, 28; 17, 1–2). Какав је духовни смисао ових речи јеванђелисте? О броју шест вични науци о бројевима говоре да је у десет бројева једини савршен, пошто се саставља од сопствених делова и њима се испуњава. И „Христос Божија сила и Божија премудрост” (1 Кор. 1, 24), преблага Реч, „јединородни Син у наручју Оца” (Јн. 1, 18), у шест дана је створио све видљиво, а такође човека који се састоји од невештаствене душе

и материјалног тела. Разумно броје и шест видова љубави, изнад које нема ниједне врлине. Од броја ових облика на Господа се односи човекољубље према потребитима јер, дајући милостивима за њихову врлину милост и награђујући, по Својој штедрости, блаженством на небу, Он говори онима који стоје десно од Њега: „Ходите благословени Оца мојега; примите Царство које вам је припремљено од постања света. Јер огладнех, и дадохте ми да једем; ожедних, и напојисте ме; странац бежах, и примисте ме; наг бежах, и оденуште ме; болестан бежах, и посетисте ме; у тамници бежах, и дођосте ми” (Мт. 25, 34–36). Такви су видови љубави, као што их назива у Јеванђељу сама Истина. Ако се посредством љубави према ближњем загрева љубав према Богу, и човек постаје достојан будућег блажен-

пошто смо и животом и речју већ обучени у беле одежде и окрилаћени чистим помислима Духа. То је јасно из тога што је Он изабране од апостола, као најближе Њему по својим својствима, повео са собом на гору високу. Са каквим циљем Он чини ово и чему жели да нас научи? Намеран је да покаже необичну славу и величину своје Божанствене природе, у којој је, мало раније тајанствено, а сада јасније посредством свог Преображења, изменио и природу која је некада слушала: „Земља си и у земљу ћеш отићи” (Пост. 3, 19). Сада и ми празнујемо ово, то јест: обожење наше природе, њено претварање у боље бивствовање и усхођење из природног стања у натприродно. Овоме се диве анђели и то прослављају арханђели; овоме се радују и сви разумни надсветски чиновници, показујући тиме стварно и нелажно сведочанство Божијег човекољубља, чије је бескрајно и безгранично море немогуће обухватити умовањем. То сада и ми желимо прославити, али достојно испунити не можемо. Али, пошто је Богу мило оно што се врши нашим снагама, ни ми не треба да се уклањамо од своје намере и будемо малодушни.

Дакле, шта о овоме говори Јеванђеље? Свети Матеј приповеда да је Господ рекао својим ученицима: „Заиста вам кажем: Има неких међу вама што стоје овде који неће окусити смрти док не виде Сина Човечијега где долази у Царству Своме. И после шест дана узео Исус Пе-

ства, ако „у овим двама заповестима виси сав Закон и Пророци” (Мт. 22, 40), онда је јасно да љубав садржи у себи све врлине и највиша је истина од свега што је објављено у Светом Писму, и нема ниједне врлине која приближава човека Богу и чини га достојним узвишене славе и царства, која не би зависила од љубави и у њој се не би садржавала. Стога највишу чистоту и савршенство човека који стреми Врховном Добру, које је Бог, производи само љубав са њених шест видова, и управо она распламсава у човеку огањ богопознања. Дакле, ако ко жели да заједно са Логосом, као Његов ученик, узлази на гору највишег умовања, созерцава неприступну славу Царства Небеског и удостоји се видљивог и духовног Богојављења (то и јесте преображење), онај, када чује глас Логоса, неће се удаљавати од Његовог Царства, него ће хранити и појити Христа, гладног и жедног нашег спасења; а од оних који су у невољи, који су вером примили у себе Христа, који у њима обитава, он ће, подстакнут љубављу према Богу, примити туђинца у свој дом, оденути наог, служити болесноме, посетити затворене у тамници. Под утицајем исте љубави према вршењу добра, он се не ограничава у свом човекољубљу само видљивом и спољашњом помоћи, него, имајући у виду Христове речи: „Када учинисте једноме од моје најмање браће, мени учинисте” (Мт. 25, 40), побринуће се и о душевном стању других и предложиће одговарајући

лек који „на месту зеленила... весели” разумну и пријемчиву за побожност своју паству и „води на тиху воду” (Пс. 22, 2). Он са радошћу враћа у очев дом оног ко се удалио из свог отаџбине и као скитница живи на туђој земљи; он речју истине лечи немоћног у вери, утишава гнев и умирује страсти, кида окове незнања и приводи светлости слободу и живљења у Христу. И уопште, пошто се састоји од душе и тела и сви потребујемо двоструку помоћ, једни више, други мање, у зависности од сопствене воље и спољашњих околности, онда и свима нама предстоји да помажемо једни другима, јер до-

бродчинством човек подражава Бога, а подражавање је усвајање наше од Бога, усвајање је уподобљење, а ово, у односу на Бога, јесте највише благо. Видиш како је велики плод човекољубља. На тај начин, уз помоћ самодоволне шесторице заповести, одбацивши сваки страх рописки са бременом погубних страсти, очистивши себе колико је могуће и усавршавајући се у љубави, човек може достигнути и награде за врлине: биће му доступно најпре познање света видљивог, створеног за шест дана, а потом и невидљивог; када се заједно са Христом успише на високу гору умног сагледавања и буде унутар облака, тада ће се уз помоћ одеће Логоса, убељених као снег и сијајућих као светлост, још јасније и више удостојити тајанственог виђења, пошто тада слике уступају месту истини.

Одежде Логоса, у духовном смислу, јесу оно чиме Он и покрива и открива. У првом смислу под одећама је нужно разумети речи и дела Спаситеља за време Његовог чистог и непорочног живота на земљи ради нашег спасења, слободног од сваког зла и који служи као основа нашој чистоти и светости. Ове речи и дела истину сијају као светлост, пошто су испуњене савршеном чистотом и узвишеном јасноћом. У другом смислу под одећама Логоса разуме се величина и велелепност свега оног што је Њиме створено и доведено у бивствовање, а такође и Свето Писмо. Прво (величина света) пројављује Њега, Невидљивог и Несместивог, као Творца и виновника свега, садржавајући у себи Њега у свој непорочности. Друго, имајући у себи тајанствено обитавајућег Логоса, Дух Га открива као неизрециво достојна. Једно и друго очишћава се и освећује Духом Светим и у овој чистоти саопштава се возљубљенима божанствено, јер „Дух све испитује, и дубине Божије” (1 Кор. 2, 10). На тај начин, Логос, који се садржи иза ових одежди, открива себе и распростире светлост познања

онима који су, слично Петру, Јакову и Јовану, усавршени Духом. Од њих једни, чврсто се утврдивши на камену, примају на себе дело учвршћивања вере и уређења Цркве посредством врлина; други, имајући, слично севању грома, чврсту основу у највишем богословствовању, баве се тајанственим созерцањем Логоса. И једни и други откривају савршену дубину, висину и ширину вере. Али шта означава необично сијајуће лице? Необјашњиву, најузвишенију и најдивнију лепоту Логоса, која служи као узрок непрекидне радости за оне који је созерцавају. Али како ум може созерцавати у пуноћи и објаснити

савршено необично, тајно и божанствено? Ако одежде Логоса изливају толико велику и необичну светлост, онда какво је Његово лице, које превазилази свако созерцање и познање? И ко то може разумети? Нема у видљивом свету никог ко би био у стању да прими изобиље овог сијања. Али коме је макар делимично доступно ово благо, оно се распростире посвуда и пролази кроз све. Као доказ овога може послужити оно блажено и много прослављано стање, које су искусили на Гори Преображења апостоли, када је неприступна и вечна светлост обасјала преобразено тело Логоса изобилним сјајем. Немајући могућности да поднесу сијање Његовог непорочног тела, они су пали лицем ка земљи. О, чуда! Ускићени унутар своје природе, обгрљени тешким сном и страхом, не владајући својим осећањима и прекидајући свако разумно кретање и опажање, они су се налазили у општењу са Богом; савршено не видећи, они су се, међутим, удостојили истинског созерцања и, не разумевајући своје стање, поседовали су најузвишеније знање и тајанствено су пребивали у таквом бдењу, које превазилази свако разумно посматрање. Догодило се чудесно дело: бдење се претворило у сан, а боље од сна је бдење. Апостол Петар, наслађујући се созерцањем Бога и будући свецело у стању духовног заноса, немајући речи да објасни своје стање, али у исто време немајући снаге да прећути даровану милост, изговара речи достојне овог тајанственог стања: „Господе, добро нам је овде бити” (Мт. 17, 4). Зашто Петар? „Зато што се ми, избавивши се од непокојног мноштва људи, од њихових немира и говора, наслађујемо овде неизрецивим богојављењем Твојим, Господе”. Зато, „ако хоћеш да начинимо овде три сенице: Теби једну, и Мојсију једну, и једну Илији” (Мт. 17, 4). Овим речима апостол изражава жељу, како ће бити проповедан свету Логос, који се оваплотио и живео међу људима, као извор сваког блага, и

да се у свету настани законити, духовни и благодатни живот, чији су први гласници били, заједно са Логосом, Мојсије и Илија. „Док он још говораше, облак сјајан заклони их, и гле, глас из облака који говори: „Ово је Син мој, љубљени, који је по мојој вољи, Њега слушајте” (Мт. 17, 5). Дакле, облак, из којег се громко јавио глас Оца о томе ко је Преображени, био је светао и он, по

Син Човечији из мртвих не васкрсне” (Мт. 17, 7–9).

Дакле, ти, вољени, разумеш смисао тајне. Зато се никако не показуј недостојним благодати Логоса и не заслужи својим испразним животом лишавање небеског и блаженог живљења. Но, одбацивши сваку лењивост душе и своју привезаност за пропадљиво, свецело стреми бољем и небеском, припремај у Духу за себе чисто и блажено живљење заједно са Логосом, да би достигао обожење и наслађивао се неизрецивим добрима. Нека се усели у тебе истинска врлина посредством твог врлинског живота, нека се открије у теби истина посредством нелажног созерцавања бивствовања, а путем мудрости нека познаш саму Премудрост, у којој се „све... састоји” (Кол. 1, 17), и уопште, нека се прослави у теби посредством врлине и созерцања Бог, у Тројци поштовани, главни и коначни узрок и циљ врлина и умовања, ради којег постоји све остало. Велики су, дакле, дарови дати теби, човече, ако настојиш стремити Богу, и божанствене тајне побеђују сваки ум и разумевање, који се тичу тебе. Зато не падај обузет малодушношћу, стреми уразумљавању себе и не одбацуј дарове. Пази на глас који те призива, не буди неблагодаран за добробит и, примивши дар спасења, не изражавај незадовољство. Остави земљи земаљско, јер Логос заповеда: „оставите мртвима да сахране своје мртве” (Мт. 8, 22). Мртво је, очигледно, све оно што разрушава и уништава, а мртви су они који се о овоме брину. Мртви и погребавају мртве, пошто су они, као последица општења са пропадљивим, лишени истинског живота и као награду за своје расположење према разрушеном, добијају назив и стварно су мртви. Али шта може бити несрећније од таквог стања? Ти, избавивши се од свега оног што се мења и пролази, и одбацивши оно што се прекида заједно с овим животом и телом, неповратно следи за Христом, који је ради тебе унизио себе и примио човечији изглед, да би усвојио тебе са свом

мом разумевању, означава истог Оног ко се раније, на Јордану, јавио у виду голуба: тамо је Дух Свети сишао са неба у виду голуба и пребивао на Ономе ко се крстио и сам имао да крсти Духом Светим и огњем (Мт. 3, 11; Јн. 1, 33), и овде је управо Дух Свети пребивао на Ономе ко се преобразио. Тако смо подстакнути да мислимо о облаку на основу речи апостола Павла, који у посланици Коринћанима пише: „Дух све испитује, и дубине Божије” (1 Кор. 10, 1–2). Овде се под обликом облака означава Дух, а под морем се разумева вода, уз чије се посредство образује бања крштења, боље речено, дарује се велики и прекрасни дар божанственог рађања. Уз то, Отац се созерцава у Сину, а Син се одражава у Оцу, Дух Свети од Оца исходи, али и Син пребива и почива, као једносушни и равнотасни. На тај начин и овде, као на Јордану, открива се тајна Тројнице. Зато „чувши ученици падоше ничице и уплашише се веома” (Мт. 17, 6). „И приступивши Исус дохвати их се и рече: Устаните и не бојте се. А они, подигнувши очи своје, никога не видеше до Исуса сама. И када силажаху са горе, заповеди им Исус говорећи: Никома не казујте што сте видели док

твојом суштином, уништио у себи све твоје недостатке и потпуно те ослободио од греха. Прати Христа, који је ради тебе извршио пут у свету, не одустај од Њега и не прекидај да следиш за Њим, обративши своју пажњу на нешто друго. Следи за Њим и онда када се Он узнесе на небо: и ти пресели тамо своју душу и живот. Добро ти је бити са Богом: тамо је величанствено сабрање светих, тамо је величанствени хор светих слављеника. Вршећи у свему добри подвиг, имај страх и љубав, да се не би узнео под утицајем успеха у усавршавању, него увек у чистоти и неповређености држи у себи љубав према божанственом и горњем свету. Јер је Онај, према коме те привлачи љубав, беспочетан и бесконачан, неограничен и бескрајан; и сада Га можемо досегнути у тананом даху свежине, а када се преселимо одавде, тада ћемо се у потпуности сјединити с Оним коме стремимо, благодаћу и човекољубљем Господа нашег Исуса Христа, коме са Оцем и Светим Духом слава, част и власт, сада и увек и у векове векова. Амин.

Свештеномученик *Сергије Мечев*

УСПЕЊЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Окончавајући годишњи круг богослужења, ми присуствујемо великом празнику Успења Пресвете Богородице и убрзо, са благословом Цркве, почињемо од празника Рођења Пресвете Богородице нову црквену годину. Ко иште од Цркве храну за своју душу, ко не гледа лако мислено на поредак и узастопност празника црквене године, тај треба пажљиво да посматра и данашњи празник: да се замисли о његовом смислу. Двапут током године Црква нас поставља лицем у лице са великом тајном смрти. У Страсној седмици присуствујемо смрти нашег Творца и Спаситеља, и овог часа присуствујемо смрти највећој од Његових створења, сазданих по лику и подобју Божијем – Пресветој Пречистој и Преблагословеној Владичици нашој Богородици.

Шта је то смрт? „Сан показује верујућима смрт”, говори црквена песма. Ову тајну Христос је најпре открио својим апостолима када им је рекао: „Лазар, пријатељ наш, заспао је... Онда рекоше ученици Његови: Господе, ако је заспао, устаће. А Исус им беше рекао за смрт његову, они пак мишљаху да говори о починку сна” (Јн. 11, 12–13).

Обично сматрају да се сан разликује од смрти тиме што је нешто привремено, јер после сна увек наступа буђење. И ми верујемо да је после смрти и Васкрсења Спаситеља смрт побеђена Њиме, и да све нас чека свеопште Васкрсење. „Смрти, где ти је жалац?” Смрти више нема, а сан је – успење. „Сваки који верује у мене неће умрети вабијек” (Јн. 11, 26).

Ми се неправилно и небрижљиво односимо према смрти, међутим, смрт је једино што неизбежно очекује сваког од нас. Човек се у свом духовном животу мери не својим врлинама и не тиме како живи, већ својом смрћу.

Било је много људи који су дуго стајали на молитви, који су разделили своје имање и подвизавали се многим подвизима, али за њих крај живота није био успење, већ смрт.

Духовни узраст хришћанина мери се његовим односом према смрти: мисли ли он о њој, боји ли је се,

очекује ли је. Ако се бојиш смрти, онда упамти да она није нешто природно, својствено нашој природи, него је само „крз грех ушла у тебе смрт”. Смрт је оно што је човек могао да избегне.

Однос према смрти је за хришћанина на најтеснији начин повезан са његовим односом према свом телу. Једно од двоје: или се наш живот окончава са смрћу тела или је смрт привремено расецање Божијим хтењем природног савеза душе и тела.

У првом случају све се окончава овде, на земљи, и тада је и тело умрлога, како говори Л. Н. Толстој, „супротстављена и непотребна ствар”, која „смета живима”. Зато је завештао својим ближњима: „Када умрем, баците што пре ову мрцину”.

Ако је, као што верује Црква, смрт расецање „природног савеза” душе и тела, онда се наш однос према телу у потпуности мења. Тада је тело такође равноправан део човекове целине, као и његова душа. Још више од тога: кроз тело се освећује и човекова душа; оно је орган и проводник Духа Светог у „душу живу”. Јер је у свим тајнама Цркве примање благодати Божије повезано са деловањем на тело оног што се назива „вештаством” тајне.

У тајни Крштења то је вода, у Миропомазању то је миро, у Евхаристији хлеб и вино, који после освећења постају Тело и Крв Христова. После Светог Причешћа ми се молимо: „Прођи у удове моје, у све саставе, у утробу, у срце”.

Зато верујемо да није само душа човека, него и његово тело – храм Духа Светог. „Не знате ли”, говори апостол, „да су тела ваша храм Светог Духа који живи у вама?” (1Кор. 6, 19).

Ако бисмо на прави начин веровали у то, тада бисмо схватили због чега су свети оци називали тело „нашим ближњим”. Говорили су да се заповест Христова „љуби ближњег свога” односи пре свега према нашем телу, које је први наш ближњи. Тада бисмо на прави начин веровали и у васкрсење мртвих, веровали бисмо да ћемо у

дан свеопштег васкрсења устати и доћи на Суд Христов заједно са нашим телом у којем смо живели на земљи. А за свет, који не верује у вечност најприроднијег савеза душе и тела, и не верује у васкрсење мртвих, смрт је потпуни ужас: живи човек и одједном пропадне. Човек умре, и његово тело излаже се пропадању. И ево, како би сакрили ово пропадање, њега окружују и маскирају говорима, музиком, свечаним процесијама. А свим овим можемо само улепшати, али не и победити ужас смрти. На прави начин може победити само онај ко зна да

та овог живота. У чему се састоји смрт за хришћанина? Царство Божије је унутар нас. Оно је слично квасцу, „који жена, узевши, метне у три мерице брашна” (Мт. 13, 33) или је слично „зрну горушичином... које је мање од свих семена, али када утрасте, бива веће од сваког жита” (Мт. 13, 22). То јест, још овде, на земљи, у човековој души почиње да се гради Царство Божије. У зависности од тога, колико га градим, мења се и наш однос према смрти.

Шта је то за нас смрт и гроб? Сетимо се речи митрополита Филарета: „Они који сматрају себе паметним, а уместо тога се показују неразумним, не виде да је човек сличан гусеници, која себи спрема паучину и чауру да би у њој умрла и затим васкрснула за нови живот лептира”. И ми смо дужни да гледамо на свој гроб као на чауру свилене бубе. На почетку је гроб, потом је васкрсење за живот вечни.

Зато се Црква на свакој служби моли за то да нам Господ да „хришћанску кончину” и добар одговор на Страшном Суду Христовом.

Окончавајући црквену годину, Црква нам даје облиције смрти највеће хришћанке – Пречисте Деве Марије кроз празновање Њеног Успења.

Смрт је за Њу уистину била „успење”. Прелазак у други свет, у Царство Њеног Сина и Бога, није за Њу био неочекиван. На иконама Успења видимо не само Мајку Божију, него и Христа „који женску душу на рукама носи”. Али знамо да није само за Њу, него и за нас, Христос Бог и Спаситељ. Зато, гледајући на начин Њеног часног Успења, и ми, по нашој сили и мери, треба да пројавимо свој однос према смрти.

Ми живимо са вама у радосно време, када живот ствара ради тога особито благопријатне услове. Сада, као никада, постаје јасна граница, која одваја верујуће од неверујућих. Сада свако ко верује у Христа трпи подсмехе и вређања, усмерене против Свете Цркве, али је тиме радоснија мисао о томе да је „наше отачество на небесима”, и тим пожељнија треба да буде смрт, као повратак у ово отачество.

То не значи да хришћанство не признаје земаљски живот. Истински хришћанин се радује, воли овај живот као дар Божији. У овом радосном прихватању живота састоји се једна од најважнијих разлика хришћанина од нехришћанина. Али, радујући се земаљском животу, хришћанин се још више радује што овде, на земљи, прима познање другачијег, небеског живота. Сабирајте ризнице још овде, на земљи. Тада ћете почети да цените у себи Царство Божије, и смрт вас више неће плашити, него ће бити за вас радостан прелазак у други живот. Али ако не будете још на земљи сабирали ове ризнице, тада ће за вас бити страشان смртни час, и у овај час вам нико не може помоћи. Сада, у овом животу морате сабирати елементе Царства Божијег и тада ћете, мало по мало, почети да схватате значење овог великог празника, који данас празнујемо.

И, дај Боже, да нас дан наше смрти не изненади, него да се уподобимо онима који су још овде почели небески живот. Тада ће се Мајка Божија молити за нас у час овог страшног преласка, као што јој се увек молимо, молећи да „нас не повери људском заступништву”, него да прими нашу молитву и сачува нас под својим Светим Покровом.

је смрт тела испуњење Господње заповести: „Земља си и у земљу ћеш отићи” (Пост. 9, 12). То је закон којем се потчињава све живо до дана свеопштег васкрсења. Овај закон није избегла ни Мајка Божија, јер је и Она, исто као и сви – умрла. Дакле, могућа су само два односа према смрти и везана са њима два односа према телу: или је тело наше од момента смрти „земља”, која се Божијим допуштењем враћа у земљу, и која устаје у дан последњег васкрсења, или је то мрцина, коју истог часа треба бацити.

Господ је рекао: „Царство Божије је унутар вас” (Лк. 17, 21), и у сваком од нас постоји, ако не Царство Божије, онда малени кутак у којем се оно крије и овај „кутак” нас принуђава да учинимо нешто пред лицем смрти.

И људи који не верују такође хоће нешто да учине да би победили ужас смрти. Али у овом делању они не остају доследни својим убеђењима и часни пред собом.

Ми се вреднујемо само нашим односом према другом, будућем животу и смрти, која се показује као вра-

Архимандрит Јован (Крестјанкин)

ГЛАС ГОСПОДЊИ КОЈИ СВЕТУ ОБЈАВЉУЈЕ ИСТИНУ

Беседа на Усековање главе Пророка и Претече Господњег Јована

У име Оца и Сина и Светога Духа!
„Претечу Јована и Крститеља Христовог дођите... сви верни да достојно и ревносно поштујемо“¹.

Сада се Света Црква сећа и поштује спомен трагичног завршетка животног подвига једног од највећих људи, који су, по речима Христа Спаситеља, икада живели на земљи – усековање главе Светог славног пророка и апостола, Претече и Крститеља Господњег Јована.

Служитељ и тајник неизрецивих чуда Христових, Јован беше толико велики да Црква чува спомен о свим појавама његовог живота: и његово зачеће, и рођење, и спомен његове мисије Крститеља Спасовог (Сабор Светог Јована Претече – дан после Крштења Господњег), и његову мученичку смрт – усековање главе, и три обретења ове часне главе – велике за свет светиње, и преношење деснице Јованове из Малте у Русију (1779 године).

У годишњем кругу сваког уторка Црква се моли Светом Јовану Претечи и Крститељу Господњем за молитвено заступништво пред Богом.

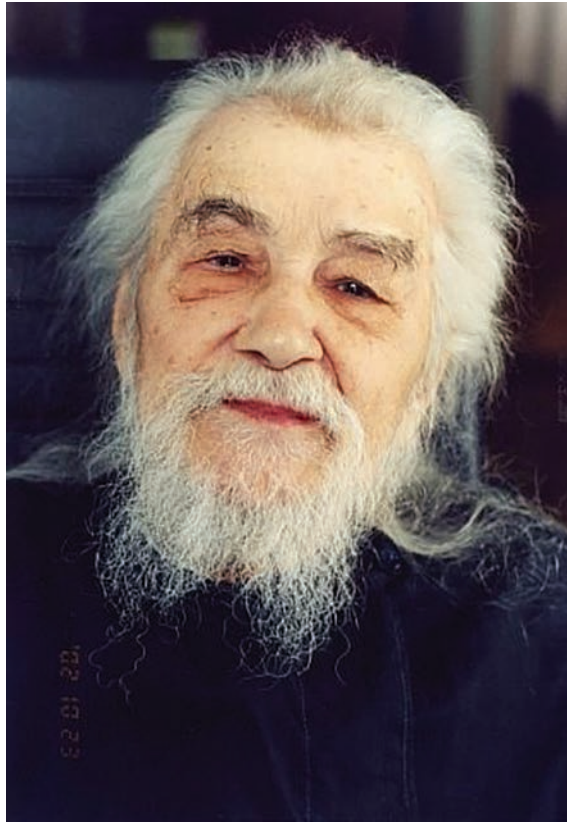
Све је у његовом животу необично, све је предређење на нове духовне вредности, које излазе изван оквира Старог Завета. Он је сав и у свему Претеча Оног који је Пут, Истина и Живот у вечности – Христа Спаситеља, Сина Божијег.

Велики значај живота богомдарованог младенца Јована и само његово име беху одређени у Предвечном Савету задуго пре његовог појављивања у свету, када је Промисао Божији жалостима и понижењима припремио његове родитеље да дају свету оног ко ће објавити испуњење времена и јављању Сина Божијег. А сврху Јовановог живота анђео је открио његовом оцу, јереју Захарији, још пре зачећа његовог сина: „жена твоја Јелисавета родиће ти сина, и наденућеш му име Јован ...он ће бити велики пред Господом... и Духом Светим испуниће се још од утробе мајке своје; и многе од синова Израилевих обрати ће Господу Богу њиховом; и изћи ће пред Њим у духу и сили Илије...“ (Лк. 1, 13–17).

И сведочанство Јованово о доласку на свет Спаситеља Христа такође почиње пре његовог рођења, када се, бивајући још у утроби мајке своје, „заигра [он] младенац у утроби њеној“ и њеним устама објавиће свету о догађају нечувеном, али очекиваном од времена древних: „и откуда мени ово да дође Мати Господа мојега мени“ (Лк. 1, 43).

То је био први сусрет Оног који се јавио у свету ради испуњења воље Божије за спасење света – Сина и Речи

Божије, оваплоћеном у човечанство, и Гласа Господњег, који обнародује јављену Истину – Јована, земаљског анђела и небеског човека од самог свог рођења.

Они су се сусрели – Реч и Глас – на прагу живота и разишли се све док не дође време да сваки узрaste и испуни мисију која му је назначене свише. Они су се разишли да би се изнова у своје време сусрели. Јован Претеча ће увек јављати Спаситеља света и сведочити о Њему смелим гласом пророка и апостола. Јован Претеча ће увек предказивати свету Његово учење, да би затим отишао у таму мученичке кончине за Истину на дно ада, да би и тамо постао Претеча Христов.

Свето Јеванђеље сачувало је о животу Јована Крститеља само оно што је било непосредно повезано са животом Христа Спаситеља и зато су свеочанства о њему оскудна.

Под кровом материнске љубави узрастао је за служење своје Христу. Пустиња је постала мајка и отац онеме, коме је предстојало да постане служитељ

Речи. И у тиховању пустиње он се спремао да проговори гласом Истине у пустињи људској. И ко га је, ако не Бог, анђелским неговањем уздигао, дао му силу, мудрост и смелост Илије.

„Сам Јован имаше хаљину од камиље длаке... а храна му беше биле и дивљи мед“, сведочи Свето Јеванђеље о Претечи по изласку његовом на служење људима (Мт. 3, 4). И као гром је зазвучала прва реч Јованове проповеди: „покајте се, јер се приближило Царство Небеско“ (Мт. 3, 2). Строго, али и утешно обраћаше се Јован својим саплеменицима: „породи аспидини... Начините достојан плод покајања...“ (Мт. 3, 7, 8).

Најгрешнији од грешних, и вама се сада открива пут ка спасењу, ка животу. Покајте се, само се покајте! Живоносним водама Јордана најпре се умише људи који се кајаху за грехе.

И како је само заиграло Јованово срце када је први пут сусрео Господа свога. Трепетом припаде Јован ногама Спаситељевим, који се појавио на Јордану и искао крштење. И вера његова потврдила се одозго и постала виђење – знање, јер угледа Јован отворена небеса и угледа Духа Светог у виду голуба, који се спушта на Христа.

Он, Јован, у моменту Крштења позна Бога Оца, који сведочи о Сину, зачу глас Његов. Он позна Бога Сина, који се јавио у плоти, угледа и дотаче се Њега, приклонивши руком главу Христову. Он позна Бога Духа Светог „у виду голубице“, угледа Га како силази с неба. Јован Претеча прими пуноту виђења Бога. Срцем сао-

сећаше, умом позна и гласом објави да сви чују: „Ја сам видео и посведочио да Овај јесте Син Божији” (Јн. 1, 34). „Јагње Божије, које узима на себе грех света” (Јн. 1, 29), дарујући свету нови живот. „Он ће вас крстити Духом Светим” (Мт. 3, 11).

Јован Претеча је весник, пророк Триипостасног Бога, Тројединог Божанства. Овим је његова мисија била испуњена. Христос ступа на своје служење, проповеда, твори чуда и почиње свој пут ка Голготи, ка Крсту. Јован Претеча се, узет под стражом и мучен због изобличавања безаконог цара Ирода који је отео од брата жену његову, спрема за свој одлазак, и његови дани су избројани. Он и у смрти опет треба да претходи Христу.

Али зашто, ради чега таква трагична, нелепа и, према људском гледишту, бесмислена смрт?

Безакони цар у окружењу још више безаконих жена, пород ђавољи, где су лаж и лицемерје, распусност и злоба, све се спојило у устанку на правду, на чистоту, на Бога. Спојило се и излило у гозбу, која је на почетку изван себе од радости у вину, а потом у праведној крви. Сам против целог океана овог зла је праведник-пророк, чије је „житије непорочно и пречасно”, Јован – проповедник покајања и изобличитељ саблазни.

„Не треба ти да имаш жену Филипа, брата твојега”, гласи грозно изобличавање пустињака, поштованог пророка, развратном властелину и његовој још више безакотној прилежници.

То „не треба” чуло се из пустиње, где се подвизавао

пророк, чуло се из људске гомиле, када је Јован изашао на проповед, и људска гомила је за њим понављала: „Не треба да нарушава Закон Божији онај ко је призван да га чува”. Ово „не треба” нису могли задржати ни тамничке резе ни окови. „Не треба”, тако је заповедио Бог. „Свако да има своју жену, и свака да има свога мужа...” (1 Кор. 7, 12). И то да „не треба убијати пророка” одзвањало је у савести цара, када се злобна крвопија, распусна Иродијада, наслађивала својом крвавом осветом праведнику и пророку.

Али шта је предстојало Јовану, зар само да умукне, затвори очи пред безакоњима цара, као што су то чинили народни учитељи закона, мудраци овога века? Зашто је устрајавао Јован у својој проповеди-изобличавању, приближавајући тиме час своје безочне смрти, када ће бестидне руке девице-блуднице понети његову свету главу, која се још дими од крви, на тацни усред мрске гозбе, обести свакојаким страсти и махнитог пијанства, и када ће ђаво у лику жене у тријумфу своје победе над правдом пробадати језик, који је објављивао истине Божије?

Зашто се Јован није сажалио над својим животом? Зато што је он Глас Божији, Глас Истине. Зато што је он „држао закон правде”. Зато што му је предстојало да прекине саблазан, која развраћа оне ради којих је на земљу дошао Син Божији. Ревност по Богу мучила га је и није му дала да ћути. И Бог је потрпео безаконно убиство свог пророка, као што је претрпео и смрт Сина, да би спасао свет.

Нека се сврши воља Божија!

Божији људи – светиљке у свету – иду кроз „сенку и сен” смртну због Бога, носећи са собом светлост истине у мраку света прогутаног мраком. Истина њиховог проштства, која се испуњава у свету, укрепљује веру једних људи и рађа веру у другима. Правда њиховог живота и смрти, која објављује небеске истине, даје силу и обилну утеху ономе ко пође за Богом у трпљењу неправди, зла и болести од оних који устају на правду Божију.

Може ли сада страдање Светог Јована Претече да се пореди са оном славом, која му је засијала иза гроба? „Одабрани сасуд Јован повређен беше на земљи”, говори Златоуст, „али неугасива светиљка његовог духа обасјала је јарком светлошћу вере и оне који су се налазили у аду”. Светиљка његовог духа блиста и нама, који живимо у тами земаљског живота.

Јован Претеча је после кончине сишао у ад, проповедао старозаветним праведницима да појавом Христа Спаситеља долази њихово разрешење од уза. Он је изашао из ада са Христом по Васкрсењу Христовом и удостојио се многих венаца на небу као девственик, као пустињак, као проповедник покајања, као пророк, као Христов Претеча и Крститељ и, на крају, као мученик. Обезглављено тело праведника са чашћу су сахранили његови ученици близу Самарије, тамо где су почивали пророци Јелисеј и Авдија.

Блажена глава његова, претрпевши изругивање од безумне Иродијаде, временом се јавила у слави, и светлост ове славе више ништа није могло да затамни у свету. Црква пева: „Ирод безумни одсече главу Претече, Христос га учини, као Крститеља, главом Цркве, сијањем вере и проповеди о јављеном у свету Спаситељу...”

Несрећна породица пожњела је плодове свог безаконног живота и гнусног злочина над праведником Божијим. Ирод, мучен преступном савешћу својом, у све дане преосталог живота видео је на трпези главу Јована Претече и слушао претећи и изобличавајући глас његов: „Не треба да имаш жену Филипа, брата твога”. Убрзо, оклеветан од саплеменика пред римским императором, послат је у прогонство у Шпанију, изгубивши притом своја царство, а не само његову половину коју је обећао плесачици.

Саломија, која је измолила по упутству своје мајке награду за себе у убиству пророка, погинула је у водама реке, пропавши кроз лед. Њен врат су пресекли комади леда, на којем је висила, изводећи ногама страشان плес, започет на безумној гозби.

Пример живота Светог пророка, Претече и Крститеља Господњег учи нас како живети угађајући Богу, како се спасити у свету греха. Учи нас да вазда чекамо јављање Господа и Спаситеља у нашем личном животу. Учи нас да увек и у свему желимо познање воље Божије о нама.

Свети Јован Претеча и до овог дана проповеда нам да је први корак на путу нашег сусрета покајање и очишћење од прљавштине греха. Покајмо се и чинимо достојне плодове покајања.

У спомен Светог пророка и Претече Јована, у спомен његове мученичке кончине, Црква је од првих времена хришћанства прибројала овај дан великим празницима, јер мученичка смрт праведника постаде врата ка вечној слави и радости. Црква је наложила да се овај дан обележава строгим постом на обуздавање човекових страсти, које постадоше узрок толико тешких грехова, у спомен великог испосника, који је постио целог живота.

Друга особеност данашњег дана је посебно помињање свих војника, који су живот свој положили за веру и Отацбину, свих на пољима борбе убијеним, како би постали следбеници мученичког подвига Светог пророка Јована, који је дао свој живот без остатка за Реч Истине, за веру, за људе.

И последње што нам говори данашњи празник и што је неопходно написати на таблицама наших срца, јесте да човека који одлази из овог живота Божанствена правда води у „место његово”, у место које одговара његовим јавним жељама и тајним стремљењима. После смрти човек се сједињује са оним вредностима, које је његово срце на земљи изабрало и заволело. Већ на земљи у човеку почињу и рај и пакао. Молимо Претечу Христовог Јована да постане за нас Претеча на путу ка Христу, да нас својом молитвом избави од страшног привиђења зла, које нас тако често подсећа на себе гресима, који продиру у наш живот.

„Умолимо Претечу да умилостави Тројицу, да од страсти бешчашћа избави нас”².

Са руског превео Горан Дабетић

напомене:

¹ Усековање главе Светог пророка, Претече и Крститеља Господњег Јована. На малој вечерњи, стихире на „Господи возвах”.

² Види: Усековање главе светог пророка, Претече и Крститеља Господњег Јована. На великој вечерњи, на литији стихире самогласне Германа Патријарха.

Александар Петровић, протонамесник

ИСКУШЕЊА ПАСТИРСКОГ СЛУЖЕЊА

На овогодишњем братском састанку свештенства Опленачког архијерејског намесништва Шумадијске епархије у цркви Светих жена Мироносица у Винчи – поводом исповести свештеника – богословски реферат „Искушења пастирског служења“ припремио је протонамесник Александар Петровић, парох у Тополи. Верзију за штампу овог рада је приредила редакција Каленића

Свештеничка служба носи са собом највећу могућу одговорност, а истовремено она је велика жртва и страдање. Ова служба носи трајне унутрашње конфликте и противречности, јер је, са једне стране, то служба аскетског типа, док са друге – свештеник дејствује у реалном времену и простору који доносе бројне страсти и узбуђења, што свакако представља искушење. Ово запажа и архимандрит Кипријан Керн (1899-1960): „Свештеник је, са једне стране, бачен у овај свет разних страсти и узбуђења, а са друге стране, он не сме никада да им робује. Свештеник непрестано осећа своју 'распетост у овоме свету' и што се пастир више подвизава тим га јаче напада отац греха.“¹

Искушења било ког човека нису и не долазе од Бога, како би многи погрешно рекли, „јер Бог је непријемчив за кушање злом, и Он не искушава никога“ (Јк 1, 13). Кипријан Керн наводи како су многи пастиролози искушења презвитера упоредили са Христовим искушењима у пустињи након крштења, те их тако можемо поделити на *кушање хлебом*, *кушање земаљском влашћу* и *кушање светошћу чудотворства*.²

Човек је себи самом највећи камен спотицања, што истовремено значи да је потребно непрестано суочавање са самим собом како би се освешћивао у циљу преумљења и потом стремљења ка Богу. Такав приступ би најпре требало да имају свештеници, чиме ће дати пример својој пастви. У супротном, прети опасност да презвитер пред својом паством показује друго лице, то јест да се претвара, што је заправо дефиниција хипокризије (*hypokrisis*). Колико је хипокризија опасна и погубна по човека, упозорава и Свети Јован Лествичник: „Лицемерство је мајка лажи, а често и њен непосредни повод. Неки тврде да лицемерство није ништа друго до вежбање у лажи и творац лажи, са којом је помешано кривоклетство, достојно најтеже казне.“³

Како је лицемерство вежбање у лажи, тако је суочавање са собом вежбање у истини. Суочавање са собом није лако, али се оно може постићи аскезом, молитвом и исповедањем другима како нас на још једном месту учи Свети апостол Јаков: „Исповедајте пак једни другима сагрешења и молите се Богу за друге, да оздравите“ (Јк 5, 16). Ово би значило да је потребно да сваки од нас погледа другог у очи и да му исповеди своје грехове, јер је то заправо почетак суочавања са самим собом – признати другоме своје слабости.⁴

Овакав приступ заправо није ништа друго до вежбање, будући да изискује велике напоре. Као што један

спортиста читав живот треба да тренира да би одржао своје тело у такмичарској форми, тако и један свештеник (али и сваки хришћанин) треба да тренира себе да живи у истини. Живљењем у истини, човек ће сачувати себе да не падне у замку лицемерја, што ће у случају свештеника омогућити да пастир стекне поверење свог стада, јер се однос пастира и верног народа темељи заправо на искренности. Владета Јеротић истиче да је презвитер најпре дужан да се стара о спасењу своје пастве, а то ће између осталог постићи тако што даје адекватан сопствени пример, чиме ће стећи неопходно поверење сопственог народа.⁵

Искушења као последица унутрашњих сукоба

Још један истакнути руски пастиролог, митрополит Антоније Храповицки (1863-1936), наводи неколико опасности у које врло често упадају млади служитељи на њиви Господњој. Али често можемо видети да и многи свештеници са искуством, тачније са дугогодишњом пастирском службом, буду жртве ових

искушења и да она заправо прате многе свештенике током читавог службовања.

Искушења о којима ћемо говорити у овом поглављу, потичу изнутра, односно последица су унутрашњих „духова“, полемика, колебања, дилема и многих других унутрашњих криза једног презвитера. Митрополит Антоније је навео четири искушења ове врсте које се најчешће понављају:

Пастир дозволи себи да је једини задатак његовог служења да научи народ догматским истинама, апстрактним богословским терминима...

Овакво виђење није нужно погрешно и лоше, међутим, проблем настаје ако пастир умисли да сваки лаик мора да познаје догмате и стручну богословску терминологију како би био прави хришћанин. Поучавање догматима је од највеће могуће важности, будући да се догматске истине вере рефлектују на наше животе, али се догмати на једној парохији не преносе и не поучавају „књишки“, већ се сведоче животом. Тек тада добијају свој смисао и пуноћу. Канонске истине треба имплементирати у живот и тада ће чак и „прост хришћанин“ почети да схвата шта један догмат у суштини значи и како се он одражава на црквену заједницу.⁶ Говорећи о потенцијалним опасностима оваквог погрешног приступа једног пастира, митрополит Антоније види чак и опасност да свештеник стекне анимозитет, па чак и да омрзне свој верни народ, будући да многи не би били у могућности да разумеју и схвате такав начин поучавања у вери, чиме би се створио можда чак и непремостиви јаз између пастира и стада.⁷

Свештеник упада у заблуду да треба са свим својим парохијанима да буде сагласан у свему, што је погрешка која се, нажалост, често дешава.

Јасно је да би свештеник требало да буде у добрим односима са својом паством, али то не значи да мора да се прилагођава другима у свим аспектима своје службе (тобоже ради мира у заједници). Црква није од овога света, али јесте ради овога света, но то никако не значи да је потребно да свако мишљење и по сваку цену – јер нису сва мишљења у складу са црквеном и богословском праксом – презвитер треба да узме у обзир и разматрање, само како не би био у конфликту са другима. Овакав пример је више пута дао и сам Христос, који се није додворавао другима, већ им је на темељу искренности говорио и откривао истину, упркос томе што се она многим није допала. Узмимо за пример догађај у јерусалимском храму, када је Господ изагнао из њега све оне који су од Дома Божијег начинили пећину разбојничку (Мт 21, 12-13).⁸

Један од узрока због кога свештеници често падају у ову замку јесте и због компромисног ћутања ради очувања прихода, будући да пастир уједно и живи од тог истог верног народа. Уколико би дошло и до најмање конфронтације, постојала би опасност да се народни бунт искаже тиме да презвитер буде ускраћен онога што му по обичају следи за обављена чиниодејства. Колико год ово било разумљиво на базичном људском нивоу, тако нешто је апсолутно неоправдано и недопустиво, што изричито наглашава и апостол Павле у посланици Галатима: „Зар ја сад настојим да људе придобијем или Бога? Или тражим људима да угађам? Јер кад бих још људима угађао, не бих био слуга Христов“ (Гал 1, 10).

Свештеник жели да очара и опчини верни народ својом личношћу – покретима, изражавањем, певањем, образовањем...

Неопходно је да свештеник буде личност од угледа, да буде богословски образован у циљу саветовања и поучавања свог народа, да се пристојно и долично изражава, те и да се примерено понаша. Међутим, и овде може настати проблем уколико презвитер падне у искушење да очарава и опчињава народ својом упечатљивом појавом и знањем, јер тада парох више није усмерен ка својој пастви, већ ка себи и својим „квалитетима“ које је потребно демонстрирати другима.⁹ Сличном темом бавио се и апостол Павле, обраћајући се заједници у Коринту: „Или грех учиних што понизих себе да се ви узвисите, што вам бесплатно проповедах Божије јеванђеље?“ (2Кор, 11, 7). Из ових речи јасно видимо да је он жрт-

вовао себе и свој статус у друштву како би коринтској заједници пренео спасоносну Божију благовест, што је одговарајући пример за сваког пастира, чак и у данашње време.

На овом месту треба поменути и случај Светог Григорија Богослова када у опроштајној беседи у Константинопољу, са жаљењем, али и дозом ироније, тражи опроштај од своје пастве зато што није испуњавао услове које му поставља овај свет и том приликом изговара веома упечатљиве речи: „Нисам знао да и ја треба да јездим на коњима са педигреом, да гордо седим у кочији – да и ја приређујем пријеме и сусрете са истим таквим острашћеним особама, да ме сви цене и преда мном да се раздвајају као пред дивљом зверју коју очече из далека. Ако је ово вама било тешко, сада је све прошло. Оппростите ми ову опаску. Поставите некога другог који ће одговарати народу, а мени доделите пустињу, сеоски живот и Бога. Једино ћу Њему угодити прстодушним животом.“¹⁰ Пример

Светог Григорија Богослова нас учи да није могуће да било који епископ или свештеник реши апсолутно све проблеме са којима се суочава у својој епархији или парохији, но ипак, то не треба ниједног пастира да обесхрабрује. Оно што је заправо најважније јесте непрестано стремљење ка Богу и савршенству, да бисмо – како нас учи Христос – били савршени какав је и Отац наш небески (Мт 5, 48).

Врло често искушење јесте када пастир направи строго одређени план и програм деловања и стреми једино ка томе.

Ово само по себи није лоше или погрешно по нужности, међутим и овде опасност настаје када свештеник своје парохијске дужности и обавезе почне да схвата као политички активизам.¹¹ Проблем није у томе да се, на пример, обнови или изгради нова црква, или да се оснује црквено-хуманитарна организација како би се помогло онима који то потребују, али ако се на пастирском путу одступи од суштине, онда се парох православно Цркве неће разликовати од муслимана, хиндуисте и осталих, који такође у оквиру својих религија (а Црква није религија) имају хуманитарне организације, разне верске покрете или изградњу храмова. Треба само нагласити да би овакав активизам од стране презвитера могао даље да повуче и сасвим логично питање о томе да ли онда постоји разлика између Цркве и свих осталих религија, што већ само по себи говори о томе да је такав презвитер одавно скренуо са сотириолошке суштине.

Свештеник православно Цркве се најпре бави спасењем своје пастве, а потом свиме осталим што из тога

може да произађе. Како се не би упало у опасност да свештеник скрене са пута, пре сваког деловања би се требало најпре запитати о сотириолошким последицама. Све четири црквене службе – епископ, презвитер, ђакон и лаик – извиру из Свете Евхаристије, те ће она бити једини показатељ да ли је неко на путу спасења или је пак одступио од њега. Уколико одређена парохија нема изграђену цркву, а притом има верника који сваке недеље долазе на Литургију, она се може служити и на обичној ливади докле год има оних који су окупљени ради причешћивања Христом. Са друге стране, уколико изградимо цркву од темеља, а притом немамо верног на-

ниједан од страхова презвитера не треба да буде већи од страха Божијег.

Строгост према својој верној пастви. Ово се може огледати у виду наметања тешких бремена у циљу побољшања, па чак и кроз јавно изобличавање у проповедима. Оба примера могу имати веома погубно и контрапродуктивно дејство.

Неумереност у посту, молитви, проповедању, духовном руковођењу... јер је презвитер понесен мишљу да је он једини пример за свој народ, те тако може претерати у неким аспектима своје службе.

Разочараност. Често се јавља међу презвитерима услед разних, углавном неразумљивих и неоправданих (ако се било који могу и оправдати) разлога.

Политичност свештенства. Ово је пример да се свештеници баве земаљском, а не „небеском политиком“.

Секуларизација презвитерског дара. Уместо да на првом месту буде спасоносно служење својој пастви, пастир налази разне овоземаљске хобије који му постају приоритет испред служења Цркви.

Опседнутост културом. Заборавивши на суштину своје службе, свештеник за приоритет постави културни живот, те постане специјалиста за књижевност, позориште, постане писац...

Презасићеност свештеничком службом. Керн уочава да ово може бити последица старости, услед дугогодишњег служења; може доћи и као последица мукотрпног живота, но као највећег непријатеља види досаду која је смртна опасност у пастирској служби. Досада се манифестује у свим аспектима службе презвитера, а најважнији је онај у коме он отаљава богослужења (најпре свету Евхаристију), а потом и друга чинодејства.

Анализа ове теме оца Александра Шмемана заслужује да буде истакнута: „Резултат лењости – 'празности' је 'униније' – туга. То је стање очаја, малодушности, које су сви Оци духовности сматрали као највећу опасност за душу. [...] То је свођење света на негативизам и песимизам. [...] 'Униније' је самоубиство душе, јер ако обузме човека, он је апсолутно неспособан да види светлост и да је жели“.¹²

Борба против унинија, досаде, лењости и мрзовоље (иако наизглед слични, ови термини нису синоними), изискује велики напор, како би промене постале уочљиве. Презвитер долази на рачвање путева од којих један води у тоталну предају овој пошастима, док други нуди суочавање са овим невидљивим непријатељем чиме се може обновити целокупна личност.

Утицај спољашњих фактора на пастирска искушења

Из сфере ових утицаја поменућемо три проблема, што никако не значи да су они и једини: проблем *номиналних верника*, *верски фундаментализам* и *лаицизам*. Сва ова три наведена проблема постоје назависно једни од других, међутим, можемо рећи да им је заједничко то што су сва три настала под посредним или непосредним утицајем западне теологије – како римокатоличке, тако и протестантске.

Номинални верници

Ово је врло комплексан проблем са којим се многи презвитери данас сусрећу на својим парохијама, а који

рода, Литургију нећемо ни моћи служити у њој ако нема кога да одговори „амин“. Зато истичемо и наглашавамо да је најважније бавити се најпре спасењем, односно сабирањем свих крштених ради причешћивања Телом и Крвљу Васкрслог Христа, а затим се може бавити и другим стварима које су важне, али ипак нису сама суштина наше вере.

Поред ових примера искушења која долазе изнутра, по митрополиту Антонију, навешћемо укратко још неколико на које указује архимандрит Кипријан Керн.

Страх од служења Литургије. Ово искушење се јавља код младих презвитера, а архимандрити Кипријан наводи неколико потенцијалних узрока овога: страх услед свесности о својој грешности; скривена гордост; страх да не би испустио путир; страх да се не обрука пред својим парохијанима... У даљем излагању, архимандрит саветује да се овај проблем превазилази тако што би парох требало да служи Литургију редовно, јер

се манифестује вишеструко. Заједничка одлика таквих верника је да се пре свега изјашњавају као православни хришћани, док притом многи од њих готово да не знају ни шта је Света Евхаристија, нити у каквог Бога верују, те им се „дрквени живот“ у великом броју случајева своди само на крштење и опело. Овакво „православље“ је у дубокој супротности са Предањем Цркве, а следствено томе и са православном еклисиологијом, будући да је Црква од својих почетака инсистирала да је сваки крштени члан дужан да у недељу – која је одувек била *rag exellence* дан за заједницу – буде на Евхаристијском сабрању.¹³

Ови хришћани често мисле да није потребно долазити на Литургију, јер они тврде да верују и да самостално остварују заједницу са Богом тако што га „чувају“ у својим мислима, што су Оци Цркве на више места осудили. Имајући ово у виду, јасно је да пред нашим свештенством данас стоји огроман задатак за који не постоји јединствено решење будући да сваки парохијанин изискује посебан приступ. Почетак превазилажења ове препреке налази се у постепеном подизању црквене и есхатолошке свести, јер номинални хришћани немају здраве и предањске основе вере. Будући да не живе у ишчекивању Парусије – Другог Доласка Христовог, такви хришћани не могу ни стремити Богу, пошто немају никакву сврху и циљ у свом постојању. Њихова вера се своди на традицију, сујеверје и још много тога другог што није Црква, која од Христовог Вознесења сваког тренутка очекује да Христос поново дође.

Верски фундаментализам

Са појавом верског фундаментализма, у нашој Цркви сусрео се готово сваки свештеник. Широко посматрајући, верски фундаментализам није појава новог доба, већ постоји још из времена јудејске заједнице. Христос укорева сународнике који га осуђују да је оскрнавио Суботу: „Истражујете Писма, јер ви мислите да у њима имате живот вечни; а баш она сведоче о мени“ (Јн 6, 39).¹⁴ На нашим просторима такође постоји дуго, али је на снази посебно добио почетком XXI века, када је лаганим корацима започета и литургијска обнова. Уколико бисмо анализирали ову појаву, могли бисмо да увидимо да она функционише као одређена конзервативна, десничарска странка, која најчешће за циљ има „одбрану православља“, јер чланови ових организација сматрају да једини знају праву истину, те су отуда и дужни да ту истину чувају и бране, притом очигледно не знајући или губећи из вида Христове речи да Цркву чак ни „врата пакла неће надвладати“ (Мт 16, 18). Треба још додати да се у овим круговима гаје тоталитарне идеологије за које се погрешно сматрало да су побеђене у XX веку, а неке од њих су фашизам, расизам, екстремни национализам итд.¹⁵

Можда нам на тренутак изгледати да овакви примери не утичу на Цркву, конкретније на појединачно служење презвитера, међутим, присталице верског фундаментализма неретко бране православље и од самих служитеља Цркве, будући да сматрају да је чак и Црква потпала под спољне, глобалистичке и демонске утицаје. Сложићемо се да за једног пастира, који се најпре бави спасењем своје пастве, овакви фундаменталисти и фанатици могу бити попут чопора вукова који за циљ имају да растргну верну паству.¹⁶ Они врше прозелитизам и на тај начин

уносе велики немир у живот парохијске заједнице, због чега је парох принуђен да реагује на одговарајући начин. Будући да се иза фанатизма заправо крију страх, слабост и несигурност, препоручује се да се поменутим присталицама приступи хришћански – са дубоким разумевањем, саосећањем, хришћанским сажаљењем, благошћу – јер такви људи заправо вапе да им се помогне, али не наилазећи на хришћанску љубав, настављају да срљају у пропаст.¹⁷

Лаицизам

Још један у низу проблема који сваком парохијанцу данас стоји као велики изазов јесте такозвани лаицизам који се јавио као антитеза пренаглашеном клерикализму на Западу.¹⁸ Ниједан од оба поменута „изма“ није у складу

са православном еклисиологијом. Лаицизам као идеологија и проблем се јавио под великим утицајем протестантизма који је лаицима широм отворио врата за учешће у свему ономе у чему до тада нису имали права да учествују у Римокатоличкој Цркви. Како су се готово сви горући проблеми путем разних околности пренели и на Православну Цркву,¹⁹ тако је у наше кругове доспео и проблем лаицизма, који је апсолутно непознат и стран Предању наше Цркве. Данашњи пример овога налазимо

у Уставу СПЦ, у коме је имплементирана својеврсна шизма, да у једној парохијској заједници постоје два ентитета: један је богослужбена заједница на челу са презвитером, а други је црквена општина која је сачињена од лаика и на свом челу има лаика.²⁰

Свештеник једне парохије често се налази између ових ентитета и то може негативно утицати на целокупну заједницу. Уместо да презвитер буде на челу заједнице – због чега је и постављен од стране епископа – будући да поседује дарове Духа за руковођење црквеном заједницом, задобијене на рукоположењу, власт управе се предаје лаицима који притом те дарове немају и који често делују на своју руку.²¹

Презвитер је увек дужан да за сваки проблем пружи најбоље могуће решење, што много пута није једноставно, а некада му се чак чини и немогуће. Али Црква је увек била и полазна и завршна тачка, тако да само у њој леже одговори на све ове изазове који искушавају презвитере. Ово би значило да се одговори на сва питања налазе у Светом Писму, Светом Предању, односно у саборским одлукама, у отачкој литератури, богослужбеној пракси или укратко у читавом искуству Православне Цркве.

Искушења и страдања која долазе као последица сведочења вере у Христа Васкрслог су својеврсни доказ да је презвитер на путу спасења. Имајући у виду народну

изреку – сто људи сто ћуди – јасно је да свештеници за сваког парохијанина морају да нађу посебан приступ како би их утешили, поучили, оснажили, помогли на сваки могући начин, па чак и да понесу крст оних који услед великог бремена некада и падну. Иако је пастирска служба таква да захтева неизмерно пожртвовање и својеврсну распетост, важно је пре свега бити свештеник верном народу, а то значи да је пастиров првенствени задатак евхаристијско-еклисиолошке природе. Свештеник је први у својој парохијској заједници која не може постојати без њега, исто тако као што ни он не може постојати без верног народа. Будући да је Света Евхаристија догађај из кога све извире, али и све увири, она је једино мерило за дејство и улогу свештеника у једној парохији. Уколико свештеник акценат стави на све друго што не извире из Евхаристије, он може бити и најбољи човек на свету, али тако неће бити служитељ Цркве. Са друге стране, ако је Евхаристија полазна тачка деловања једног пароха, из њеног служења ће као последица проizaћи све остало што је једној парохијској заједници потребно, баш као што је и Христос рекао: „Него иштите најприје Царство Божије и правду његову, и ово ће вам се све додати“ (Мт 6, 33).

Конечно, свештеницима заправо и није потребна нека књига искустава која би им са психолошког аспекта помогла у пастирској служби. Будући да је пуна искушења, пастирска служба носи са собом искуства

која није могуће посведочити и записати, што због безброј примера, што због јединствености сваког од тих искустава понаособ. Међутим, приступајући пастирској служби на евхаристијски начин, презвитер ће, последично томе, са лакоћом поднети искушења и страдања, јер он зна свој пут и труди се да ходи њиме непрестано. Самим тим пастир ће и својој пастви дати прави и адекватан пример, показујући им снагу своје непоколебљиве вере.

напомене:

¹ Керн, Кипријан, *Пастирско богословље*, Врњачка Бања, 2003, 97.

² Исто, 104.

³ Свети Јован Лествичник, *Лествица*, Манастир Хиландар, 1993, 94.

⁴ Упореди Јован Корнаракис, *Психологија и духовни живот*, Ниш, 2023, 101.

⁵ Види Владета Јеротић, *Хришћанство и психолошки проблеми човека*, (ур. Ирена Арсић, Градимир Станић), Београд, 2000, 54-55.

⁶ Упореди Архимандрит Емилијан, *Степени духовног живота: Од пада до вечности*, Манастир Жича, 2007, 163-166.

⁷ Антоније Храповицки, „Прва искушења“, у *Пастирско богословље*, Крагујевац, 2008, 81.

⁸ Исто, 81-82.

⁹ Исто, 82-84.

¹⁰ Свети Григорије Богослов, „Опроштајна беседа у Константинопољу, у присуству 150 епископа“, у *Сабране беседе, цит.*, IntRes: <https://svetosavlje.org/sabrane-besede-2/44/#note51> [4.3.2024.].

¹¹ Антоније Храповицки, „Прва искушења“, у исто, 85.

¹² Александар Шмеман, *Велики Пост*, Врњачка Бања, 1999, 41.

¹³ Зоран Крстић, „Традиционални верници као пастирски проблем и изазов“, у *Православље и модерност: Теме практичне теологије*, (ур. Радован Биговић), Београд, 2012, 137-140. У циљу бољег разумевања, треба погледати и 80. канон Петошестог Васељенског Сабора, који је изричит по питању неоправданог одсуства верних на Литургији, *Свештени канони Цркве*, прев. епископ Атанасије (Јефтић), Београд – Цетиње – Српско Сарајево – Чикаго – Нови Сад – Требиње, 2005, 185.

¹⁴ Георгије Мандзаридис, *Хришћанска етика I: Увод – основна начела, савремена проблематика*, Крагујевац, 2011, 207.

¹⁵ Зоран Крстић, „Православни фундаментализам и модерност“, у исто, 125-126.

¹⁶ Требало би на овом месту помнути и разлику између ревнитеља и фанатика на коју нам указује Владета Јеротић: Ревнитељ за веру почиње увек од себе и труди се да себе преображава, док верски фанатик не почиње од себе и као проблем увек види другог, те отуда и потреба да се насилно измени туђе мишљење, Владета Јеротић, *50 питања и 50 одговора: Из хришћанско-психотерапеутске праксе*, (ур. Ирена Арсић, Градимир Станић), Београд, 2000, 126.

¹⁷ Владета Јеротић, *50 питања и 50 одговора: Из хришћанско-психотерапеутске праксе*, 125-126.

¹⁸ О клерикализму као појави више видети, Зоран Крстић, „Клерикализам и лаицизам – две крајности у разумевању служби у Цркви“, у *Црква у друштву: У прошлости и садашњости*, (ур. Златко Магић), Пожаревац – Крагујевац, 2014, 86-93.

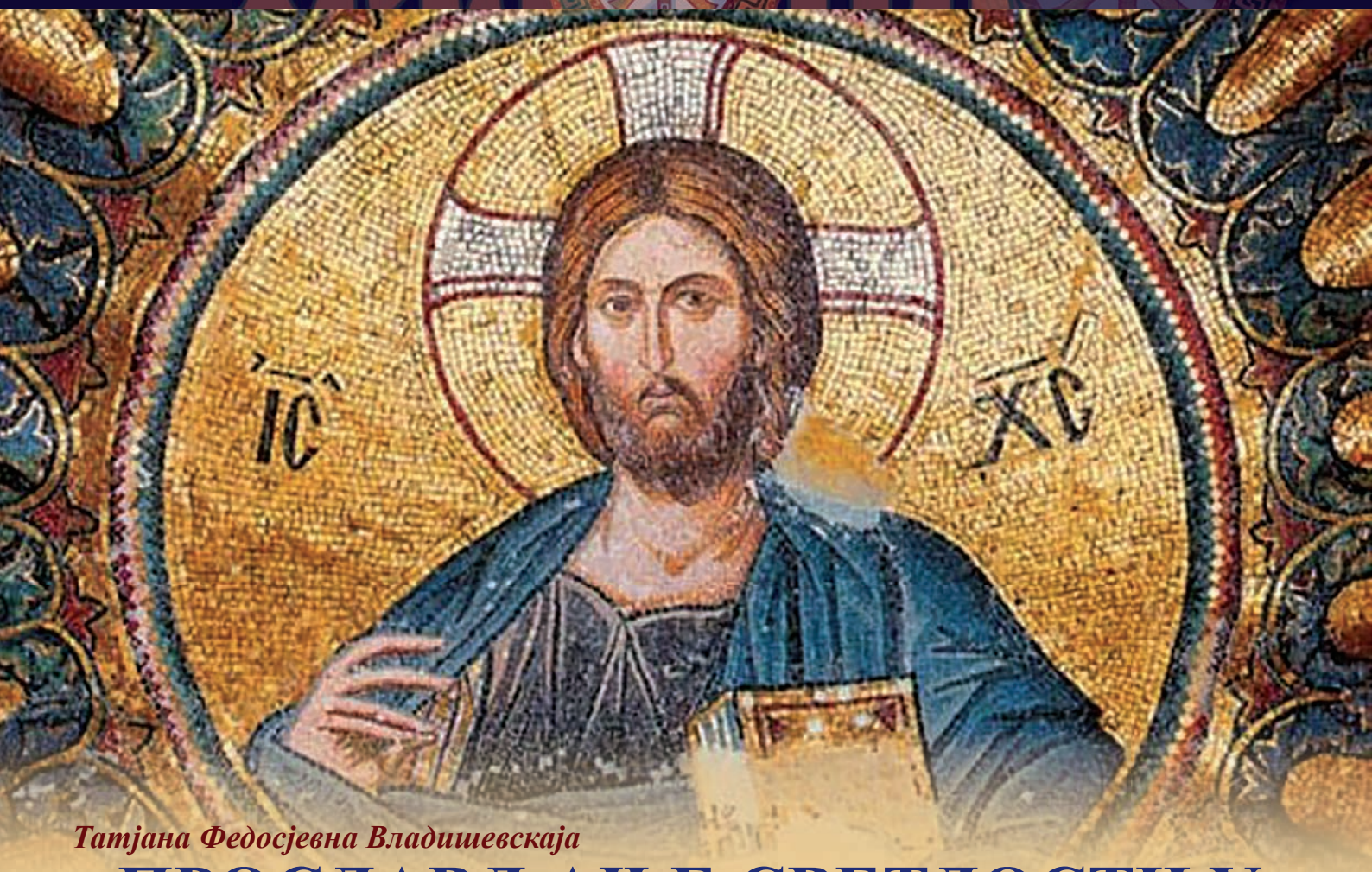
¹⁹ Митрополит Јован Зизјулас посебно указује на исповедања вере Петра Могиле, Кирила Лукариса, Доситеја Јерусалимског, нешто касније и на Евгенија Вулгариса, а и многих других теолога, који су значајно утицали на то да се у православној теологији имплементирају „догме“ које нису део православног Предања, те су чак и у дубоком сукобу са истим, због чега и данас трпимо последице, Јован Зизјулас, *Догматске теме*, Нови Сад, 2009, 5.

²⁰ *Устав Српске Православне Цркве*, Свети Архијерејски Синод, Београд, 1957, чланови 164 и 194.

²¹ Зоран Крстић, „Клерикализам и лаицизам – две крајности у разумевању служби у Цркви“, у исто, 93-95.

Татјана Федосјевна Владишевскаја

ПРОСЛАВЉАЊЕ СВЕТЛОСТИ У ХРИШЋАНСКОЈ ХИМНОГРАФИЈИ

Хармонија човечанства и васељене: прослављање светлости у хришћанској химнографији

Татјана Владишевскаја, доктор историје уметности, ванредни професор „Московског државног универзитета М. В. Ломоносов“, на Трећој међународној научно-богословској конференцији „Бог – човек – свет“ говорила је о величању светлости у хришћанским химнама

О хармонији човечанства и васељене у хришћанском свету сведоче многе химне и молитве. Хришћански свет проицљиво посматра небо, прослављајући Творца – Троједино Божанство и анђелски свет. У православном богослужењу постоје анђелогласне, богонадахнуте химне. Служба Сабора Светог Арханђела Михаила и осталих бесплотних сила посвећена је небеском војинству¹. У литургијским химнама, као што су Иже херувими и Ниње сили небеснија, опева се јединство небеског и земаљског света.

Ова студија посвећена је величању светлости у хришћанским химнама. Ове химне, упућене Богу, појављују се као „светлост невечерња“ и заузимају важно место у хришћанском богослужењу. У њима се прославља Саздаатељ светлости – Светлодавац, о којем је у молитви Господњој речено: „Да се свети Име Твоје“.

О Божанственој светлости пева се како у химнама различитих годишњих празника, тако и у свакодневним службама. Неке химне које прослављају светлост, настале су у древним временима, у освет хришћанства, и ушле су у дневни круг богослужбене химнографије, на пример Светлости Тиха, Велико славословље. Друге се односе на дванаест празника, особито на Преображење, Рођење Христово, Богојављење, Тројице, а такође и на Пасху.

Прва похвала светлости налази се у првим редовима Библије, у библијској повести о стварању света у књизи Постања (Пост. 1, 1-5), где се приповеда о првом дану стварања. „На почетку створи Бог небо и земљу. Земља беше безоблична и пуста, и тама над безданом; и Дух Божији узносаше се над водом. И рече Бог: нека буде светлост. И би светлост. И виде Бог да је светлост добра“. Прослављање светлости садржи се и у другим библијским књигама: „Слатка је светлост, пријатно је очима да виде сунце“, говори се у књизи Проповедника (Проп. 11, 7).

Светлост је јарки символ хришћанства. Христос говори: „Ја сам Светлост свету“ (Јн. 12, 46). Христос се као светлост опева у химнама многих хришћанских празника, у песмама дневног круга, особито у онима која се певају у освету зоре, приликом појављивања светлости, или на њеном заласку. На јутрењу, у освету поје се свјетилен, а после њега – Велико славословље, које почиње прослављањем светлости. Возглас свештенослужитеља, који претходи Велико славословљу, прославља Свевишњег Саздаатеља светлости: „Слава Теби, који нам показа светлост!“ Велико славословље је испуњено дубоким смислом, у његовим последњим редовима чује се стих из псалма цара Давида, обраћен Творцу: „Јер је у Теби извор живота: у светлости Твојој угледаћемо свет-

лост“ (Пс. 35, 10). У другом стиху налази се пророштво цара Давида о Христу-Месији, Светлости истине, који долази у свет као Божанствена Светлост.

У Великом посту, за време Литургије Пређеосвећених дарова, после старозаветних читања, када се отварају царске двери, свештенослужитељ са свећом и кадионицом у руци возглашава: „Светлост Христова просвећује све“. Свештеник благосиља свећом и кадионицом, које стоје испред, знаменујући пуноту дарова, а као одговор на то, они који стоје у цркви клањају се до земље.

Ранохришћанске химне које прослављају светлост певају се у особитом музичком стилу, веома простом мелодијом, али, без обзира на њену једноставност, она звучи сјајно и узвишено. Напев Великог славословља раз-

вија се слободно и једноставно, као силабички распев, где на један слог првенствено долази један звук. Овај распев састоји се од неколико простих напева, који се, варирајући, ређају. Мелодија, пратећи текст, отеловљује сваки слог. Потпорни тонови у напевима преносе се са једног степена на други, суседни. Химне имају сужен опсег, обимом свега једну кварту, кретање у њима лагано се развија у границама кварте до – фа. Ови знаци сведоче о древности мелодије овог песмопевања.

Велико славословље улазило је у састав богослужења свих хришћанских Цркава: византијске, древноруске, латинске. У католичком богослужењу оно сачињава најсвечанији део латинске мисе – Gloria.

Светлост се прославља у многим хришћанским химнама. У песмама Васкршњег канона опевају се светлост и радост: „Сада се све испуни светлошћу: небо и земља и преисподња, нека сва твар празнује устајање Христово, у њему се утврђујемо“. Светлошћу су испуњени небо, земља, чак и преисподња. Све се радује Христовом Васкрсењу.

У кондаку Богојављења прославља се „светлост неприступна“, која обележава светли празник Крштења Господњег: „Јавио си се данас васељени и светлост Твоја, Госпде, осењује нас, који Ти умно певамо, дошао си и јавио се светлошћу неприступном“.

Особито снажно изражена је тема светлости у химнама празника Преображења Господњег. У Јеванђељу по Матеју (Мт. 17, 1–13) приповеда се о Преображењу

Господњем: „И преобрази се пред њима: и засија лице Његово, као сунце, и одећа Његова постаде бела као светлост“. Овде је светлост изражена белом бојом. У многим песмопевањима празника Преображења Христос се прославља као преобращен на Тавору, обасјан „невештаственом“, „вечном“ светлошћу. Тропар на Преображење, који се пева у седмом гласу, приповеда о светлости којом се проеобразио Христос. Бог је назван „Светлодавцем“, Даваоцем Светлости, и прозба гласи – нека засија и нама грешнима вечна светлост Господња: „Преобразио се јеси на гори, Христе Боже, показавши ученицима Твојим славу Твоју, колико могаху. Нека обасја и нас грешне вечна светлост Твоја, молитвама Богородице, Светлодавче слава Теби“.

У Слави на Преображење петог гласа чујемо призив да се узвисимо духом и, пењући се на гору, примимо светлост Христову и опевамо Свету Тројицу: „Приђите, уздигнимо се на гору Господњу и у дом Бога нашега, и видећемо славу Преображења Његовог, славу као Јединородног од Оца; светлошћу примимо Светлост и узвишени духом опевајмо Тројицу Једносуштну у векове“.

На јутрењу се пева свјетилен, једно од песмопевања којима се завршава канон. Свјетилен се обично певао у освит. Свјетилен Преображења прославља Божанствену Тројицу и светлост која потиче од Оца, Сина и Светога Духа, светлост од три ипостаси Божанствене Тројице, „која поучава сву твар“, која просветљава сву творевину: „Светлост неизмењеног Слова, Очева Светлост нерођена, у јављеној светлости Твојој, данас на Тавору видесмо Светлост Оца, Светлост и Духа, који светлошћу поучава сву твар“.

На икони Преображења Господњег Теофана Грка из збирке Државне Третјаковске галерије изображен је Христос, преобращен сијањем светлости, са старозаветним пороцима Мојсијем и Илијом. Доле су ученици, који, видевши преобращеног Христа обасјаног светлошћу, не издржавши овакву светлост, падоше ничице. Апостол Петар, изображен на левој страни, први се подигао и посегнуо ка светлости Христовој. Позадина иконе је златна. Таква позадина на иконама појављује се у византијској уметности као симбол Божанске светлости, она не изображава светлост, већ је сама светлост. Дакле, злато је најадекватнији приказ светлости у живопису.

Литургијске химне и светоотачка литература обилују текстовима који се односе на Божанствену светлост. О Божанској светлости у беседи на Преображење пише отац Цркве из XIV века, Свети Григорије Палама: „Бог се назива Светлошћу не по својој суштини, него по својој енергији... Светлост Преображења Господњег није почела и није се окончала; она је остала неукључена у време и простор и није подложна спољашњим чулима, иако је била созерцавана телесним очима... Особитом преображајем својих чула, ученици Господњи прешли су од тела ка Духу“². „Богословље Светлости неодвојиво је својствено православној духовности: једно без другог је незамисливо“, пише протојереј Јован Мајендорф³. Григорије Палама светлост тумачи као пројављивање нетварне Божанске енергије, која се пројављује у моменту духовног, молитвеног и мистичког озарења подвижника. Способност за созерцање Божанске таворске светлости стиче се очишћењем и особитом благодаћу, кроз ум и срце човека. Видети светлост значи сјединити се са Богом. Сијање светлости је предокус вечног живота. Светлост бесконачно осењује душе праведника.

У молитви Првог часа налази се прозба за просвећење свих људи Божанском светлошћу: „Христе, Светлости Истине, просвећуј и освећуј сваког човека, који долази на свет, нека се знамењује на нама светлост лица Твога, нека у њему угледамо Светлост неприступну...“

Једна од најстаријих химни упућених светлости јесте песма Светлости Тиха. Ово песмопевање поје се на ве-

времена. Најстарија химна вечерње службе Светлости Тиха јесте песма која прославља Христа, који се појавио човечанству као Божанствена Тиха Светлост Славе. Текст песме, као што показују истраживачи, садржи христологију коју налазимо до II и III века, пре епохе Васељенских Сабора. М. Н. Скабаланович у истраживању *Тумачење Типика*, у глави посвећеној богослужбеној химни Светлости Тиха указује на уставне особености овог древног песмопевања. Химна Светлости Тиха пева се на вечерњи византијског обреда за време входа са кационицом. Овај вечерњи вход води порекло из ранористичког обичаја: писани споменици III века дају опис заједничких вечерњих трпеза, које је, у случају када је за трпезом поред простих верника присуствовао Епископ, праћено чином благосиљања вечерње светлости – уношењем у сабрање светиљке. Песма Светлости Тиха кратко и беспрекорно излаже основне моменте хришћанског богословља. Песма опева Свету Тројицу, називајући Христа Светлошћу Тихом. Певање се приноси не само у име присутних, него и целе Цркве („гласови преподобних“, то јест гласови светих, не само живих, него и упокојених) „у сва времена“. У византијској цркви очи певања Светлости Тиха вршена је процесорија свештенства: улазак у олтар, што је заједно са изнесеним светиљкама симболички указивало на то да је у сабрање верних невидљиво ушао сам Христос, Светлост Тиха, која је остала међу људима; Он и јесте истинита, славна Светлост – религиозни хришћански символ Христа, који се блиставо пројављује у црквеној уметности и у песмопевањима. „Особито свечано“, као што примећује М. Н. Скабаланович, „вечерњи вход изгледа у грчким црквама, где се сачувао обичај општенодног певања. Светлости Тиха се одвија приликом входа клирика: они из олтара иду до западних врата цркве и одатле, кроз целу цркву, иду до олтара уз певање народа“⁴.

„Светлости Тиха“ је древна песма која је отпевана многим напевима. Окренемо се најстаријем, кијевском напеву. Његова мелодија силабичког типа има узак опсег. У њој изостају оштри скокови и акценти. Валовита мелодија враћа се у границе терце или кварте (до – ми, ре – фа, до – фа). Звуци се премештају постепено. Лагани напев химне излива се течно, без пауза и заустављања, подвлачећи само смисаоне акценте. Мелодија химне тесно је повезана са интонирањем речи, ритам је уједначен и раван: испрекиданост се сусреће тек на крају, на речима „мир Тја славит“.

Схема химне „Светлости тиха“ кијевског распева по редовима:

1. Свете Тихий святѣя Славы / edced
2. Безсмертнаго Отца Небеснаго / dedcded
3. Святаго Блаженнаго, Иисусе Христе / defeedcded
4. пришедшу на запад солнца / defed
5. видеvше свет вечерний / defeded
6. поемъ Отца, Сына и Святаго Духа Бога / cdefeded, defedcdc

черњи, Христос Спаситељ у њему назван је „Светлошћу тихом“: „Светлости Тиха, свете Славе Бесмртнога Оца Небескога, Светога, Блаженога; Иисусе Христе, дочекавши залазак сунца и видеvши светлост вечерњу, певамо Оца, Сина и Светога Духа Бога; достојан си да у сва времена будеш слављен гласовима преподобних, Сине Божији, Ти живот дајеш, зато Те свет слави“ („Свете Тихий святѣя Славы Безсмертнаго Отца Небеснаго, Святаго Блаженнаго, Иисусе Христе, пришедше на запад солнца, видеvше свет вечерний, поем Отца, Сына и Святаго Духа Бога. Достоин еси во вся времена пет бити гласы преподобными, Сыне Божий, живот даяй, тем же мир Тя славит“).

Свјете Тихиј је вечерња благодарна песма, благодарeње Богу за проживљени дан. Светлост Тиха је Христос, који је дошао у свет, „на запад солнца“, на исходу

7. достоинъ еси во вся времена / dededefedc
8. пет быти гласы преподобными / edefc
9. Сыне Божий, живот дайя / cdedc
10. тем же мир Тя славит / edcdefedcd

У схеми овог песмопевања њише се мелодијско кретање везано са премештањем тонова унутар редова, усред њих се налазе референтни тонови сваког реда, који се често појављују и као завршни звуци редова. Овај древни тип мелодике заснива се на премештању референтних звукова са степена на суседни степен.

Кретање звукова унутар реда је лагано, засновано је на покретима горе или доле у секундама. Кретање мелодије оријентисано је на текст. Ритмика одмерена и скупа с тим слободна, у томе се састоји главна особеност химне: мелодија се ослања на ритам речи. У тексту нема одвојених тактова. Звуци химне деле се на потпорне – коначне, који завршавају мелодијски развој реда (најчешће је то глас ре – d), и пролазне. При томе ови звуци неизоставно мењају своју функцију: од потпорног се претварају у пролазне. Свако, чак и невелико кретање мелодије доноси нову боју и постаје веома значајно, на пример, појављивање звука фа у трећем реду на речима „свјатаго блаженога“ или у шестом реду на речима „појем Оца, Сина“, који је централни у овом песмопевању, у њој мелодија обухвата кварту до – фа. У фрази „Достојин јеси во всја времена пјет бити“ (редови 7–8) мелодијски талас подиже се ка фа и спушта ка до, након чега се чује завршна фраза песмопевања: „Тјем же мир Тја славит“, која је такође изграђена у виду мелодијског таласа, који се диже на кварту и завршава на коначном тону – гласу ре.

Светлости Тиха је химна која има мноштво мелодијских варијанти у рукописима и у штампаним издањима. Тако, у *Употреби* из 1893. године синодалног издања садржано је пет варијанти Светлости Тиха: чувеног напева, „ин напев“ (то јест другог напева), кијевског напева, скраћеног напева и још један „ин напев“⁵.

Песму Светлости Тиха су већ у XVI веку, за време цара Ивана Грозног, напевавали тространо, у три реда – правац, горе и доле.

Ова песма је отпевана у различитим композиторским интерпретацијама, између осталог код композитора-класика Чајковског и Римског-Корсакова. Особито дубоку осећајност дотигао је С. В. Рахмањин. У својству мелодијске основе узео је ову једноставну, лагану мелодију кијевског напева. Валовита мелодија њише се као да је колевка, али централна фраза у химни код Рахмањинова – „Појем Оца, Сина и Свјатаго духа Бога“ – обрађена је солирајућим тенором. С. В. Рахмањин настоји да подвуче смисао химне помоћу различитих музичких метода и особито јарких и свежих хармонија.

Химна Светлости Тиха надахнула је на стваралаштво не само композиторе, него и песнике. И. А. Буњин је 1888. године написао песму, у којој је описао свој утицај о овој песми:

Волео сам у детињству сумрак у храму,
Волео вечерњу понекад
Њега, обасјаног пламенима,
Пред молитвеним скупом;
Волео сам свеноћно бдење,
Када у напевима и речима
Звучи покорно смирење

И покајање за грехе.

Ћутљиво, негде у предворју,
Стајем иза народа;
Тамо сам приносио са собом
У души и радост и тугу;
И у часу када је хор тихо певао
О Светлости Тихој – у умиљењу
Забрављао сам своје немире
И срцем радосно сијао...

Исто тако топле речи о песмопевањима вечерње службе постоје и у поезији Хомјакова. Уопште, у руској поезији тема созерцања светлости вечерњег руменила, умирења целе природе доводила је многе значајне песнике на мисао о поређењу ове светлости са благом вешћу о Светлости Невечерњој. То је изражено код православног мислиоца и песника из XIX века А. С. Хомјакова у његовој Вечерњој песми, која је написана 1853. године:

Сунце се скриво; диме се долине;
Полако силазе на конак стада;
Једва се помичу шумски врхови,
Једва се миче вода.
Ветар доноси ноћну свежину;
Тихом славом горе небеса...
Браћо, оставимо дневне послове,
У песми спојмо гласове...
Ноћ на истоку с вечерњом звездом;
Тихо сија златним млазом
Западни крај.
Господе, пут је наш између камења и трња,
Пут је наш у мраку... Ти, Светлости Невечерња,
Обасјај нас!
У поноћној магли, у подневном зноју,
У жалости и радости, у слатком спокоју,
У тешкој борби,
Свуда је сијање Светог Сунца,
Божија мудрост и сила и реч.
Слава теби!

Светлост је велики религиозни символ, који храни мисли и осећања људи. Светлост се блиставо показује у црквеној уметности, у богослужбеним песмама и на иконама. Христос је дошао у свет, „на запад солнца“, на исходу времена, и ми, видевши ову светлост вечерњу, појему му песму. Христос – Светлост Тиха остаје међу људима, Он и јесте истинита, слављена Светлост.

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

¹ *Минея*, ноябрь, 8 день. Собор Архангела Михаила и прочих небесных сил бесплотных. URL: <http://www.patriarchia.ru/db/text/141045.html> (датум обраћања 08.04.2023).

² Лосский В. Н. *Очерк мистического богословия Восточной Церкви. Догматическое богословие*. СТСЛ, 2012. С. 367.

³ Иоанн Мейендорф, протоиерей. *Св. Григорий Палама, его место в предании Церкви и современном богословии* / Вестник русского христианского движения. 1978. № 127. С. 59.

⁴ Скабалланович М. *Толковый Типикон*. М., 1995. С. 51.

⁵ *Обиход нотного пения употребительных напевов. Часть первая. Всенощное бдение*. М., 1893. Л. 25–26.

ИЗ ЛЕТОПИСА ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

ХРАМОВНА СЛАВА У НАТАЛИНЦИМА

Поводом храмовне славе, у цркви Светог цара Константина и царице Јелене у Наталинцима, у понедељак 3. јуна служена је Света Литургија којом је началствовао архијерејски намесник опленачки протојереј ставрофор Миладин Михаиловић, уз саслуживање свештенства опленачког намесништва.

Након читања јеванђелског зачала верном народу обратио се прота Ђорђе Радишић, рекавши између осталог: „Сабрали смо се данас да прослаavimo Светог цара Константина и његову мајку Свету царицу Јелену. Цар Константин остао је у историји запамћен као римски император који је 313. године издавањем Миланског едикта дозволио слободу вероисповедања у своме царству. Такође, остаје у историји и чињеница да је заједно са својом мајком царицом Јеленом пронашао Часни Крст Господњи у граду Јерусалиму.“

Сабрани народ причестио се Светим Тајнама Христовим. После заамвоне молитве свештеници и народ кренули су у крсни ход око храма Божијег, где је испред Цркве пресечен славски колач. Домаћини овогодишње славе биле су Душанка Гашић и Слађана Прица које су са својим породицама припремиле славски ручак за све госте који су се сабрали у ово Светом Храму.

Стеван Илић, ђакон

СЛАВА ПАРАКЛИСА МАНАСТИРА ДИВОСТИН

У понедељак, 3. јуна, на дан Светог цара Константина и царице Јелене, Његово преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Благовести Пресвете Богородице манастира Дивостин, поводом славе параклиса. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђеља, Епископ се верном народу обратио, рекавши између осталог:

„Бог је у оно тешко време по хришћане, послао Светог цара Константина да својим едиктом прогласи верску равноправност и престанак прогона који је трајао читави три века. Дато је хришћанима да могу градити своје храмове, да долазе у њих, да служе Литургију и да се причешћују. Цар Константин је видео на небу Крст који је сијао као сунце и чуо речи `Овим побеђуј`. Он није имао дилеме већ је узео крст на себе и пошао да брани веру хришћанску. Није мислио да је он тај који може да победи већ је веровао у Христа. У крсту је цар

Константин спознао и видео истину Божју и схватио да једино истином треба живети и истином се треба служити, а не лажима, и зато треба ходати за Христом који је једина истина. Сам је Господ Исус Христос рекао `познајте истину и истина ће вас ослободити`. Једна је истина, а то је Господ наш Исус Христос. Потребно је да се угледамо на цара Константина и да узмемо крст свој, да га носимо са поносом јер знамо да нас он неће оставити, као што нас ни Бог не оставља, ако ми Бога не оставимо. Нека је срећан празник и слава сестринству овог манастира.

Владимир Марјановић, чтец

СВЕЧАНА ДОДЕЛА ДИПЛОМА СВРШЕНИМ БОГОСЛОВИМА КРАГУЈЕВЧКЕ БОГОСЛОВИЈЕ

Дана 11. јуна у свечаној сали богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу одржана је свечана додела диплома свршеним богословима генерације 2019/2024. Ученицима се обратио ректор богословије протојереј ставрофор проф. др Зоран Крстић. Честитавши им успешно завршено школовање изразио је веру и поверење у плодове њиховог будућег рада. У име Његове Светости Патријарха српског Господина Порфирија присутне је поздравио и благословио изасланик Светог архијерејског Синода Српске Православне Цркве јереј проф. др Србољуб Убипариповић, ванредни професор Православног богословског факултета Универзитета у Београду, а потом поделио сведочанства и дипломе за одличан успех и залагање за благолепије богослужења.

За петогодишњи марљив и узоран рад ученик Василије Станисављевић понео је титулу ђака генерације. Ученик Ђорђе Јанковић у име генерације је захвалио оцу ректору и професорима за посвећеност којом су их образовали и васпитавали, те оцу Србољубу Убипариповићу за благослове и молитве којима их је ојективљивао током матуре. Истакнуто место у беседи матуранта Јанковића биле су речи захвалности разредном старешини оцу Јовану (Прокину) за сву љубав и бригу пружену у протеклим годинама. Након доделе диплома уследила је трпеза љубави.

Ђорђе Милутиновић, чтец

ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У БУРИСЕЛУ

У четвртак, 13. јуна, на празник Светог Вознесења Господњег, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Буриселу надомак Крагујевца, поводом храмовне славе. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђелског зачала, Епископ Јован се обратио верном народу рекавши између осталог: „Христос је најавио да ће послати Духа Светога и тада ће се коначно роди-

ти Црква. Сви претходни догађаји од Васкрсења до данашњег дана, један за другим граде Цркву као Тело Христово, као Дом Оца небеског. Како живимо сада, тако ћемо живети и у вечности. Ако живимо са љубављу, трудом, постом, бдењем, молитвом, онда ћемо у вечности задобити круну свега тога. Господ је са нама онолико колико смо ми са Њим и колико се молимо да нас не остави. У Цркви је сабрана цела васељена кроз Свете Тајне и Свете врлине. Људи су погрешиви, али Црква није, јер Црквом руководи Дух Свети. Нека је срећна слава овог храма свима вама, вашем свештенику, црквеном одбору и свакоме који долази у овај храм. Промисао Божији је да овај храм буде посвећен празнику Вознесења, јер треба стално да имамо на уму да је Христово Вознесење и наше вознесење.“

Након Свете Литургије је уследио културно-уметнички програм и трпеза љубави, припремљена трудом пароха Ђуриселско-драгобраћког Милана Живановића, црквеног одбора и парохијана.

Владимир Марјановић, чтец

ОСВЕЋЕЊЕ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У КРАГУЈЕВЦУ

У петак 15. јуна еснаф адвоката у Крагујевцу прославио је своју крсну славу Светог Јустина Философа. Овим поводом је председник Адвокатске Коморе у Крагујевцу Звонко Марковић узмолио благослов Преосвећеног Владике Јована да освети просторије Адвокатске коморе. Владика су саслуживали свештеници Старе Цркве у Крагујевцу. Након освећења, Владика Јован је благоизволео да преломи славски колач чији је домаћин ове године био адвокат Топлица Младеновић.

Након тога присутнима се обратио Владика Јован рекавши: „Нека је благословено освећење ове установе, овога дома. Ми смо данас овим освећењем унели благослов Божији у овај дом и молили се да Господ пошаље анђела чувара који ће штитити све вас који будете живели и радили овде. Молим се Богу да вам Бог подари здравља, доброте, љубави слоге и мира. Бог вас благословио!“

Након освећења Адвокатске коморе, прослављање славе настављено је трпезом љубави у хотелу Шумарице у Крагујевцу.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И ПАРАСТОС БЛАЖЕНОПОЧИВШЕМ ЕПИСКОПУ САВИ

У понедељак 17. јуна навршило се 23 године од упокојења блажене усомене Епископа шумадијског Г. др Саве (1930 – 2001). Његово Високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу уз саслужење свештеника Епархије шумадијске.

После прочитаног јеванђелског зачала Владика Јован у својој беседи је рекао између осталог: „Ако у овом свету живимо по јеванђељу, лако ћемо решити све своје односе, јер је Господ рекао, `што не желите да вама чине људи, немојте ни ви њима`. Где нема реда нема ни породице ни заједнице и зато је човек позван да чува ред, поредак и да се труди да допринеси заједници у којој живи. То је заједница Цркве Христове. Онај који презире заједницу, презире и спасење јер не доприноси изградњи Цркве. Заједница у Цркви је као породица у којој нема места гордости.“

После заамвоне молитве служен је парастос Епископу Сави. После парастоса Митрополит Јован се обратио свештенству и народу: „Часно свештенство, преподобно монаштво, драга браћо и сестре, одслужисмо Свету божанствену Литургију, коју је наш Владика Сава више од две деценије служио. По учењу Цркве, пред Богом нема мртвих већ су сви живи. Верујемо да је Владика Сава жив и да је у много већој предности него што смо ми данас. Он је пред Богом, а ми још идемо тим путем. Такође смо одслужили и парастос поводом 23 године од упокојења великог Епископа Саве. Целог свог живота Владика Сава је носио свој крст, а на тај животни крст на плећима је имао и владичански крст. Сава је свој крст увек ослањао на крст Христов и од тог крста је добијао силу, моћ и снагу да служи Богу, Цркви и свом народу. Епископ не носи само свој крст, већ носи крст свог свештенства, монаштва и верног народа који му је поверен. Владика Сава је имао чврсту и непоколебиву веру и целог живота се припремао за сусрет са Богом. Ми верујемо да је данас Владика Сава у наручју Аврама, Исака и Јакова и он нам не само данас, већ увек поручује да верујемо у Бога и у то да је Христос Васкрсао. Владика Саву носила је и красила вера и ми данас и свагда сећајући се њега у молитвама у исто време га молимо да се моли за нас.“

Срећко Зечевић, протојереј

СЛАВА ПАРАКЛИСА МАНАСТИРА БРЕЗОВАЦ

Дана 18. јуна, када Света Црква прославља Светог Јоаникија Митрополита црногорско-приморског, Његово Високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г. Јован је свештенослужио у манастиру Брезовац на-

домак Аранђеловца, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Архијереј је окупљене вернике поучио, рекавши између осталог: „Сабрали смо се да се молимо и да прослављамо Бога. Такође смо се сабрали да прославимо Светог Архангела Михаила коме је овај свештени манастир посвећен, да и њега замолимо да се Богу моли за нас и да закриљује ово свето место. Сабрали смо се да прославимо и Светог Јоаникија Митрополита црногорско-приморског коме је параклис у овом манастиру посвећен, дакле сабрали смо се да прославимо Бога и његове свете. Свети Јоаникије је од своје младости па све до мученичке кончине прослављао Бога и зато је њега Бог прославио. Ми смо позвани да будемо пример другима, а ако се заиста молимо и чинимо добро, ако живимо јеванђелским, црквеним животом тиме дајемо пример. Светог Јоаникија су довели у ове наше шумадијске крајеве, баш овде негде, да својом мученичком крвљу потврди веру у Бога, љубав према Богу, према ближњима и према роду људскоме. Ми не знамо где је његов гроб, али једно знамо, Свети Јоаникије је данас пред Богом, он се моли за нас, а то је много важније него где му је гроб. Замолимо Бога да нам буде помоћник у нашем животу. Замолимо Светог Јоаникија да се моли за нас да издржимо све што нас у животу сналази и да покажемо да смо заиста наследници наших светих предака који су све дали за Христа а Христа и Цркву ни за шта.“

По заамвној молитви Митрополит Јован је пререзао славски колач и честитао свим вернима и монаху Јоаникију славу параклиса посвећеном Светом Јоаникију. Монах Јоаникије, сабрат ове обитељи је од данас постао носилац ордена Војда Карађорђа, који је добио као признање за бригу и труд који је посветио овом светом манастиру.

Немања Искић, јереј

СИЛАЗАК СВЕТОГ ДУХА НА АПОСТОЛЕ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

На дан празника Силаска Светог Духа на апостоле, у недељу 23. јуна, свештенство и верни народ дочекали су Високопреосвећеног Архиепископа крагујевачког и Митрополита шумадијског Г. Јована испред владичанског двора и у литији су ушли у храм, где је служена Света архијерејска Литургија, у којој је Митрополит Јован призвао благослов Божији и благодат Духа Светог на верни народ. У наставку Литургије служено је вечерње Недеље Педесетнице.

На крају се Високопреосвећени Митрополит обратио вернима речима: „Срећан празник Свете Педесетнице, срећан празник Свете Тројице, или, како се у нашем народу каже, празник Духова. На овај празник се много ствари догодило у Јерусалиму. Најпре је Господ ниспослао Духа Светог на своје апостоле, а преко апостола на све људе и читаву творевину. Ми смо сви примили Духа Светог у Светом крштењу и увек га обнављамо кроз свете врлине. Увек Духа у нама об-

нављамо када смо у храму и када долазимо на богослужење, а првенствено када се причешћујемо. Сила љубави Божије је увек са нама. Дух Свети нас чисти када год му се обратимо и зато је потребно молитве, подвига, жртве и покајања! Нека Бог Дух Свети руководи нама као Телом Христовим. Када нас Дух Свети води и руководи нећемо скренути са јеванђелског пута. Истина је у Богу, истина је у Цркви! Нека Господ излије благодат на све нас и нека она буде непрестано са вама и вашим ближњима.“

Срећко Зечевић, протојереј

ЛИТИЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

У понедељак 24. јуна, Високопреосвећени Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Старој Цркви у Крагујевцу поводом храмове славе и градске Литије, уз саслуживање крагујевачког свештенства. Митрополит Јован је благоизволео да јереја Владана Костадиновића рукопроизведе у чин протонамесника.

Богослужењу су присуствовали градоначелник Града Крагујевца Никола Дашић, помоћници градоначелника Гордана Дамјановић и Мирко Чикириз, саветник градоначелника Мирослав Петрашиновић, председник Скупштине града Ивица Момчиловић, начелница шумадијског округа Биљана Стошић, начелник полицијске управе Владимир Шебек, начелник сектора за ванредне ситуације Зоран Кочовић, народни посланик Наташа Јовановић, потпуковник Ивица Недељковић, Дејан Луковић генерал жандармерије.

Верном народу се беседом обратио Владика Јован рекавши између осталог: „Празник Педесетнице, празник Духа Светог, празник Свете Тројице, означава испуњење свега онога што је Господ Исус Христос обећао ученицима пред своје Вознесење на гори Маслинској, рекавши им да седе у Јерусалиму док се не обуку у силу са висине. И нама је Господ подарио овај данашњи дан да се саберемо у светом храму посвећеном Светој Тројици, у дану славе овога храма и града Крагујевца. Нека Дух Свети који све руководи у Цркви и нас води и руководи. Ако нас Дух Свети руководи нећемо никада погрешити, јер је Дух Свети је непогрешив. Нећемо никада скренути са правога пута већ ћемо увек бити на путу Божијем, на путу Царства Небескога, на путу Јеванђеља, на путу Цркве. На празник Духова Господ је послао Духа Светог и благодат је сишла на апостоле у граду Јерусалиму. То је дан када Црква постаје у овоме свету и у свим верујућим народима центар око кога се народ вековима окупља. По целој кугли земаљској, као што вам је познато, проповеда се Јеванђеље које је Дух Свети оснажио, јер је сам Господ Исус Христос рекао када дође Дух Свети упутиће вас на сваку истину. У потпуности се на данашњи дан људима открио Бог у три Лица, Света Тројица. Данашњи празник означава рођендан Цркве и план Оца и Сина и Духа Светог, да читав свет претвори у Цркву, у заједницу Бога и људи, а човека да постави за свештеника и управитеља Божије творевине. Апостол Павле каже да су плодови Духа Светог љубав, радост, мир,

дуготрпљење, доброта, уздржање и кротост. Зато се молимо Духу Светоме да се усели у нас и да нас он води и руководи.“ Након Свете Литургије литијска поворка састављена од народа, свештенства, монаштва, ученика крагујевачких основних и средњих школа, јединица МУП-а, одред Комуналне полиције, ватрогасне бригаде, здравствених радника, културо-уметничких друштава, кренула је преко лепеничког моста, булеваром до Крста, где је Митрополит Јован узнео молитве за Град и све становнике. Потом главном улицом назад до порте Старе Цркве где је преломљен славски колач чији је домаћин ове године била Славица Симоновић. Потом је старњем културо-уметничких друштава Удружење Срба из Хрватске Смиље и Абрашевић из Крагујевца, уприличен програм поводом славе Старе Цркве и литије Града Крагујевца.

Немања Стојковић, ђакон

ДУХОВСКИ УТОРАК У КРАГУЈЕВАЧКОМ НАСЕЉУ ЦЕРОВАЦ

На Духовски уторак, 25. јуна, у крагујевачком насељу Церовац, Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски служио је Свету архијерејску Литургију, уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђелског зачала, Митрополит Јован је произнео беседу рекавши између осталог: „Данас прослављамо трећи дан Силаска Светог Духа на апостоле који се догодио у Јерусалиму. Дух Свети сишао је на апостоле у виду огњених језика и просветио их је тако да су неукли рибари почели да говоре страним језицима, јер их је сила Духа Светога осенила, а сила благодати Божје је сила огњена. Човек, макар учинио све како би очистио срце своје, без помоћи огња Духа Светог остаје беспомоћан и његов рад остаје бесплодан. Зато свако богослужење почињемо молитвом Богу Духу Светоме. Сви смо грешни, јер нема човека без греха, и због тога се молимо Богу Духу Светоме да дође и усели се у нас и да нас очисти од сваке нечистоте. Бог је увек вољан да нам шаље Духа Свога кроз свете тајне, свете врлине, а највише кроз Свету Литургију. Дух Свети нам долази сходно нашој ревности у молитви, добрим делима и трпљењу. Нека је срећна слава овог храма свима вама. Нека сте Богом благословени и да понесете Духа Светога из овог храма и пренесите на свој дом и своју децу његову благодат!“

Након Свете Литургије Митрополит Јован је пресекао славски колач, после чега је уследила празнична трпеза. Овогодишњи домаћин славе био је Марко Огњановић, који је у сарадњи са црквеном општином припремио ручак за све госте.

Дејан Петровић, протојереј

ВИДОВДАН ПРОСЛАВЉЕН У БЕЛОШЕВЦУ

На Видовдан, 28. јуна, Његово Високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г. Јован, благодизволео је служити Свету архијерејску Литургију у храму Светог великомученика кнеза Лазара Косовског поводом храмовне славе, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђелског зачала са благословом Његово Високопреосвештенства, верном народу се, тумачећи прочитане речи Светог Писма и говорећи о Косовском завету, обратио протојереј ставрофор мр Рајко Стефановић, архијерејски намесник крагујевачки:

„Господ поручује својим апостолима, а преко њих свима нама, да је љубав основно начело нашега живота. Љубав према Богу и љубав према другом човеку јесте оно по чему ће нас Господ познати као своје. Косовски завет није ништа друго него испуњење и Старог и Новог Завета. Косовски завет је дубоко утемељен у Светом Писму. Зато је и владика Атанасије говорио да је у беседи у Жичи, изговореној 1221. године на сабору у Жичи, у Беседи о правој вери, зачет Косовски завет. Ако прочитамо беседу Светог Саве видећемо да нас он позива да имамо праву веру у Бога који је Света Тројица. То је вера која обухвата целокупно саборно предање васељенске Цркве. Отуда је светосавље интегрално васељенско правослање, то је вера која одбацује сваку јерес и сваки раскол.“ После причешћа верног народа, заомовне молитве и литијског опхода око храма, Његово Високопреосвештенство је благоизволео пререзати славски колач који је у славу и част Светог Лазара Косовског је принео Иван Живковић са својом породицом. Потом је Митрополит Јован поделио своје архијерејске грамате захвалности и признања заслужним парохијанима овог Светог храма: Дени Радуловић, Ивици Мошићу, Саши Стојадинову и Игору Шарцу. Након торжественог литургијског славља, празновање храмовне славе је настављено у сали парохијског дома уз трпезу љубави.

Илија Арсенијевић

СЛАВА КАПЕЛЕ У МАНАСТИРА КАЛЕНИЊ

У уторак 4. јула, када наша Света Црква прославља Светог Јулијана Тарсијског и преподобну мати Анастасију Српску, Његово високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Каленић поводом славе манастирске капеле, која је посвећена Светој Анастасији. Његовом високопреосвештенству су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

По прочитаном јеванђелском зачалу Високопреосвешћени је произнео беседу, рекавши између осталог: „Данас прослављамо Свету Анастасију, мајку нашег просветитеља, учитеља и првог Архиепископа Светог Саве. За Свету Анастасију се каже у њеним житијима да је на земљи богомудро поживела, да се божанским речима хранила, да су те Божанске речи у њој распламсавале пламен вере и љубави. Зато, ова дивна наша мајка, се упоређује са пет мудрих девојака, о

kojima smo чули у данашњем Јеванђељу. У чему се састојала њена мудрост? У вери, у смирењу, у љубави, у томе што је цео свој живот посветила Богу, породици и роду. Она је била просвећена Духом Божијим па је своју децу учила смирењу и кротости, врлинама које би требале да красе сваког хришћанина. На њен Свети живот и на то како је васпитавала своју децу, требало би да се угледају и наше садашње и будуће мајке. Зато данас, служећи Божанствену Литургију у спомен Свете Анастасије молимо се њој да нам помогне да останемо на путу Божијем.“

По заамвној молитви Виокопреосвећени је пресекао славски колач, после чега је литургијско сабрање продужено трпезом љубави коју је уприличило сестринство манастира, на челу са игуманијом Нектаријом.

Александар Јахимовић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ У КОПЉАРИМА

Дана 5. јула, када наша Света Црква прославља Свети Анастасију Српску, Његово Високопреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г, Јован је свештенослужио, уз саслуживање свештенства Архиепископског намесништва орашачког, у Копљарима, надомак Аранђеловца, на дан храмовне славе.

Митрополит је вернике поучио својом беседом, рекавши између осталог: „У служби Свете Анастасије се каже да је она родила анђела роду српском. Заиста, Свети Сава јесте наш анђеоло који нас штити својим молитвама. Он жели, као наш родоначелник и духовни отац, да се сви спасемо. Свети Сава се моли и молиће се за свакога од нас који идемо путем Светога Саве, Свете Анастасије и Светог Симеона. Пут Светога Саве није ништа друго него пут Христов, пут Јеванђеља. Пут који води у живот вечни, како каже Господ Исус, је узан пут. Нема спасења без искушења, труда, подвига, молитве. На првом месту без покајања. Тако нас је учио Свети Сава и данас нас учи. Заблагодаримо Богу што нам је дао Свету Анастасију, дивну и мудру мајку нашу. Она је живела у благодати Духа Светога и трудила се да је благодат Духа Светога не напусти. Кад чувамо печат дара Духа Светога, ми се сврставамо међу оних пет мудрих девојака из данашњег Јеванђеља. Говорећи о печату дара Духа Светога, чули смо из Јеванђеља како су оних пет мудрих девојака чувале уље, а уље су дарови Духа Светога, то су добра дела. Тим вредностима нас учи Света Анастасија. Знајмо да је она тим вредностима учила своју децу. Када децу васпитавамо у науци Божијој, онда од њих стварамо праве људе. Људе којима дајемо смисао и циљ у животу.“

По заамвној молитви Митрополит Јован је пререзао славски колач и честитао славу храма свим окупљеним верницима, домаћинима славе и свештенику Миљивоју Старовлаху са породицом.

Немања Искић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ СЕТОГ ПАЈСИЈА СВЕТОГОРЦА

Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архиепископску Литургију у манастиру Светог Пајсија Светогорца, у селу Шуљковцу код Јагодине 11. Јула, уз саслуживање свештенства и свештенмонаштва Епархије шумадијске.

На самом почетку Свете Литургије Митрополит Јован рукопродукао је Предрага Јанковића у чин чтеца.

Након прочитаног јеванђелског зачала, наш Архиепископ се обратио верном народу, рекавши између осталог: „Данас прослављамо пренос моштију Светих бесребреника и чудотвораца Кира и Јована, који су били лекари, и Светог оца Пајсија коме је ова светиња посвећена, једног од најмудријих стараца двадесетог века на Светој Гори. Ако смем да кажем да сам имао прилику да посетим овог светог старца у његовој келији

на Светој Гори. Он је заиста с правом назван, како и пише у његовој служби, светиоником љубави. Но, ја би да кажем још неку реч о Јеванђељу данашњем које смо чули, а посвећено је Светим бесребреницима, где се каже како је Господ Исус Христос позвао своје апостоле и дао им је своју Божанску власт и моћ над духовима нечистим и да лече људе од сваке невоље и болести. Христос им је рекао да проповедају да се приближило Царство Небеско. Шта је то Царство Небеско? Христос одговара: `Царство Небеско је сам Господ Исус Христос.` А где је Царство Небеско? Христос каже: „Царство Небеско је унутра у вама.“ Ако носиш Христа у себи ти ћеш се борити против зла, против греха, себичности, саможивости, гордости, сујете. Овај манастир посвећен је Светом Пајсију Светогорцу, који је познат по својим духовним поукама, саветима, одговорима на многа питања која су му људи постављали. Он је био саткан од вере, молитве и љубави. Кад сам га видео помислио сам да је то неки монах који тако лута по Светој Гори. Кад се приближиш и кад му погледаш лице, не треба ништа више да питаш. Могао си са његовог лица да нађеш одговоре за све оно што те мучи, за све оно ниси а треба да будеш. По календару Свети Пајсије се сутра прославља, али је сутра велики празник светих апостола, па ми данас прослављамо славу овога манастира. Нека је срећна слава оцу Пајсију, који се заиста овде труди надљудским напорима. Видите како је лепо гледати овај конак, како је лепо гледати цркву која се гради. Помолимо се Светом Пајсију да оцу Пајсију помогне да створи живу Цркву, да ствара монаштво. А монаштво ће стварати ако љубав буде пружао другоме. Немамо ли љубави, бићемо напуштени.“

Након заамвоне молитве Митрополит Јован пререзао је славски колач, а затим је уследила славска трпеза припремљена од настојатеља манастира, протосинђела Пајсија (Илића).

ХРАМОВНА СЛАВА Манастира РАЛЕТИНАЦ

Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован је у петак, 12. јула, на празник Светих апостола Петра и Павла служио Свету архијерејску Литургију у манастиру Ралетинац поводом храмовне славе, уз саслужење свештенства Епархије шумадијске.

По прочитаној перикопи из Светог Јеванђеља Митрополит се се верном народу обратио богомнаданом беседом, рекавши: „Ми знамо да смо створени по слици и прилици Божијој и да смо сви иконе Божије. Сви смо се крстили у име Христово и у њега се обукли. Разлике међу нама не треба да нас разједињују и раздвајају. Поред свих разлика ми имамо јединствен и неповљив печат Христов. Различитости и јединство су нам дати да кроз њих градимо заједницу. Дато нам је да будемо једно у Христу, једна Црква, један људски род. Зашто су апостоли тако важни у животу Цркве? Сама реч апостол значи онај који је из-саланик, онај који је послат, весник. Они су нам благовестили Христа, радост Христову, радост јеванђелску и они нам говоре да је Христос Живот и Спасење. Христос је наш Спаситељ и где је Он ту је спасење, а где нема Њега нема ни спасења. Одвојимо ли се од Христа, одвојени смо од Цркве и једни од других. Право јединство је само у Христу. Међу сабором апостола посебно место заузимају Свети апостоли Петар и Павле које Црква назива првоврховним. Сваки хришћанин је апостол у маломе.“

По заамвној молитви уприличена је литија око храма, а затим је Митрополит Јован пресекао славски колач, после чега је литургијско сабрање продужено трpezом љубави коју је уприличило сестринство манастира на челу са игуманијом Евгенијом.

Горан Јовановић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА У АРАНЂЕЛОВЦУ

Прослава храмовне славе цркве посвећене Светим апостолима Петру и Павлу у Аранђеловцу је започета служењем празничног бденија старешине храма, архијерејског намесника орашачког, протојереја ставрофора Миће Ђирковића. На дан прославе ових дивних светитеља, Свету Литургију је служио протојереј ставрофор Мићо Ђирковић уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Након читања Светога Јеванђеља протонамесник Милош Митровић је верне поучио својом беседом у којој је све подсетио на значај и улогу ових Светих апостола у ширењу речи Божије по целога тада познатом свету.

По заамвној молитви уследио је крсни ход око храма, након чега је отац Мићо Ђирковић пререзао славски колач данашњим домаћинима славе, породици Димитријевић из Аранђеловца. Потом је све окупљене поздравио, четитао им храмовну славу и позвао их да буду гости на трпези љубави која је уприличена након Свете Литургије.

Немања Искић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА У ЈАГОДИНИ

На дан прославе Светих апостола Петра и Павла, 12. јула, крсну славу обележила је градска саборна црква, хор ове светиње, као и Градска управа Јагодине. Мноштво верног народа се окупило унутар и око цркве, а ехаристијско славље предводило је свештенство Беличког архијерејског намесништва. Након Светог причешћа принето је благодарење и кренуло се у трократни молитвени опход око цркве.

Освештани су храмовни и хорски славски дарови, а протојереј Александар Гајић, архијерејски намесник белички, обратио се пригодном празничном беседом. Он је честитао славу свим свечарима: братству цркве Светих апостола Петра и Павла, на челу са старешином о. Миланом Ђорђевићем, Градској управи на челу са градоначелницом Горданом Јовановић и женском црквеном хору „Свети апостоли Петар и Павле“ на челу са проф. Љиљаном Милеуснић-Марковић. Јагодинска породица Васић је као овогодишњи колачар припремила пригодну послужење за све верне.

Након одласка у просторије управе Града Јагодине и освећења славских дарова, организована је трпеza у сали новог парохијског дома. Током целог дана трајао је и пригодни међународни етно сајам у порти цркве, са рукотворинама, природним производима и занатским радовима вредних људи Шумадије, Поморавља и Северне Македоније.

Угљеша Урошевић, вероучитељ

СЛАВА ЗАЈЕДНИЦЕ „ЗЕМЉА ЖИВИХ“ У БРАЈКОВЦУ

У понедељак, 15. јула, када Црква Божија прославља Полагање часне ризе Пресвете Богородице, Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у порти брвнаре посвећене Светом великомученику Георгију у Брајковцу поводом славе заједнице за рехабилитацију и ресоцијализацију оболелих од болести зависности „Земља живих“. Митрополиту су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Митрополит Јован је у својој беседи рекао између осталог: „Литургија нас сједињује са Богом. Причешћујући се вером примамо целога Христа у себе, који је несместив и већи од читаве Васељене. Па ипак, у смирењу своме Он улази у наше срце. Велику улогу има Пресвета Богородица у Божијем домостроју, плану спасења људског рода. Она је мост преко кога је Господ сишао на земљу. Она је и наш мост којим се успињемо на небо. Данас празнујемо Празник Полагања ризе Пресвете Богородице. Њена риза била је обична, вештаствена тканина, али је осенила сила Божија и тако је постала извор исцељења. Има ли веће радости него да имамо Мајку Божију која непрестано клечи пред својим Сином и моли за род људски? Због свега тога се Пресвета Богородица толико и слави у Цркви. После Господа Христа верујући народ

се највише обраћа Мајци Божијој за помоћ. Познате су нам речи Пресвете Богородице на свадби у Кани Галилејској која поручује слугама да учине све што њен син буде рекао. И данас нам она говори, само ако имамо духовно ухо, да то чујемо: 'Чини оно што ти Господ каже и не бој се'. Из ово мало речи Пресвете Богородице, записаних у Јеванђељу видимо драгоцену поуку коју је она даровала људима за време свога живота на земљи."

По ломљењу славског колача уследила је трпеза љубави коју су припремили штићеници заједнице са својим старешином протојерејем ставрофором Александром Новаковићем.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У СИПИЋУ

Дана 14. јула Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован је служио Свету архијерејску Литургију у Сипићу поводом храмовне славе Светих бесребреника Козме и Дамјана. Саслуживали су му свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђељског зачала, Митрополит Јован се обратио вернима рекавши између осталог: „Свети бесребреници и чудотворци Козма и Дамјан су на првом месту били хришћани, који су живели по јеванђељу, по заповестима Божјим, који су у себе сместили Христа, а поред тога били су и лекари. Они су лечили благодаћу Божјом и лекарским вештинама. Али њихово лечење је пре свега било упућивање народа да од Бога траже помоћ и то је оно што је најважније. Као последица непослушности првог човека Адама и узимање у своје руке живота без Бога, почињемо да бринемо шта ћемо да једемо и пијемо, али та брига толико опхрва човека да више ништа не види. Из те бригае појавио се страх и заборав Бога. Бог брине о свему, а посебно о човеку, јер је човек икона, слика Божја и круна стварања. Господ данас у јеванђељу каже, иштите најпре Царство Божје и правду Његову а све ће вам се друго додати. То значи да би требало да се поуздамо у помоћ Божју, а не да се уздамо у своје моћи и снаге. Нека вам је срећна слава, нека нам Свети врач бесребреници, који нису ништа узимали за то што су лечили, помогну да се молимо да Бог помогне нашим болесницима да оздраве, али сви смо ми на неки начин болесници. Свако ко има гордост у себи није здрав јер је гордост болест.“

Овогодишњи колачар, Саша Милановић, заједно са мештанима села је спремио богати културно-уметнички програм који је уследио након Свете Литургије. Прослава храмовне славе је настављена у дому културе где је уследила трпеза љубави.

Јанко В. Јовановић, вероучитељ

ВЕЛИКА ДУХОВНА РАДОСТ У МАНАСТИРУ ДЕНКОВЦУ

Манастир Денковац у коме се чува део моштију Светог Сисоја Великог и ове године је прославио овог дивног светитеља. У навечерје празника Његово Високопреосвештенство

Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Г. Јован замонашио је по чину мале схиме искушеника ове свете обитељи Гојка Ђоковића, давши му име Петар у част Светог Петра Атонског. Митрополит Јован је бираним речима поучио младог монаха указавши му на пут и смисао монашког живота.

На сам празник Светог Сисоја, Митрополит Јован служио је Свету Литургију у манастиру Денковац, уз саслуживање свештеника и свештеномонаха Епархије шумадијске.

Након прочитаног одељка из Светог Писма Високопреосвешћени је поучио окупљен верни народ рекавши између осталог: „Данас прослављамо Светог Сисоја, великог угодника Божијега, молитвеника који је провео шездесет година у пустињи борећи се са многим искушењима које је савладао вером, смирењем, благодаћу и силом Божијом. Он је нама показао пример како можемо да савладамо искушења која нас сналазе. За то нам је потребан Бог и благодат Божија. Црква је наш брод спасења и ко је у Цркви и слуша Цркву тај има наду на спасење. У Цркви се живи богослужењем, молитвом, смирењем и послушношћу. Све ове врлине и много више поседовао је Свети Сисоје. Зато замолимо Светог Сисоја да нам помогне да очувамо своју веру. Ако је сачувамо онда ће и она чувати нас.“

У току Свете Литургије Митрополит Јован је рукоположио монаха Спиридона сабрата ове свете обитељи у чин јерођакона. Након рукоположења Високопреосвешћени је поучио новог посленика на њиви Господњој како да обавља своју монашку и ђаконску службу: „Ово што данас добијаш чувај као зеницу ока свога. Од данас постајеш ђакон. То је служба, а не ме веће радости него сужити Господу, али и другоме. Ђакон је веза између свештенослужитеља и народа. Он је анђеоски чин. Замолио бих те да будеш ревностан на богослужењу, у послушности, у љубави.“

Митрополит Јован је поделио своје грамате Златку Ђокићу, Филипу Продановићу и Владану Недељковићу из Крагујевца. Након евхаристијског сабрања, верни народ је наставио заједничарење око свог првојерарха окупивши се на трпези љубави коју је припремио домаћин архимандрит Онуфрије са братством.

Горан Јовановић, јереј

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ДЕСИМИРОВЦУ

У суботу, 20. јула, када наша Црква прославља Свету великомученицу Недељу, у крагујевачком насељу Десимировац, поводом храмовне славе, Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски служио је Свету архијерејску Литургију. Митрополиту су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђељског зачала, благословом Митрополита Јована, протојереј ставрофор мр Рајко Стефановић је произнео беседу говорећи о Христовој беседи на гори, као

и о неопходности праве вере за хришћански живот. Вера је наше заједничарење са Господом. Вера је исповедање да је Христос Син Божји, Богочовек који је дошао у свет ради спасења човека и света. Вера је допуштање да Господ уђе и да нас води кроз наш живот. На такву веру нас позива данашње Јеванђеље. Таква вера истовремено подразумева и љубав која је темељ наше вере и целокупног нашег живота. Управо данашња светитељка коју прослављамо, Света великомученица Недеља, јесте живи сведок да је такву веру у Бога и такву љубав према Богу и те како могуће имати.“

После Свете Литургије уследио је опход око храма, када је Митрополит Јован пресекао славски колач, након чега је уследило свечани програм у коме су учествовали деца ОШ „Сретен Младеновић“ из Десимировца и Катарина Богдановић. Митрополит шумадијски је архијерејску грамату захвалности доделио Николи Марковићу из Десимировца, Марку Огњановићу из Церовца, Драгану Јовановићу из села Вучића и Драгану Вујадиновићу. Овогодишњи домаћин славе био је Никола Марковић који је у сарадњи са црквеном општинском припремио ручак за све госте. У току ручка надлежни свештеник, протојереј Дејан Петровић, бираним речима је поздравио Митрополита Јована и све госте.

Дејан Петровић, протојереј

ХРАМОВНА СЛАВА И РУКОПОЛОЖЕЊЕ У ОВСИШТУ

У четврту недељу по Духовима, 21. јула, Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму посвећеном Светом великомученику Прокопију у селу Овсиште, недалеко од Тополе, поводом храмовне славе.

Митрополиту су саслуживали свештеници и свештеномонаси Епархије шумадијске. На Светој Литургији Митрополит Јован рукоположио је јерођакона Лонгина у чин свештеномонаха. Том приликом изрекао му је духовну поуку за подстрек и напредовање у тој одговорној служби.

Након прочитаног јеванђелског зачала беседио је Митрополит Јован, рекавши између осталог: „Сабрали смо се да се Богу помолимо, а у исто време да замолимо Светог великомученика Прокопија да се моли за нас. Бог нас воли и то треба да знамо јер ће то да нас храбри, а кад нас Бог воли, хоће ли Он дозволити да пропаднемо? Неће. Нема провалије у коју можемо потонути, а да се Господ неће сагнути да нас подигне. Зато треба да будемо Богу благодарни. Господ наш је Спаситељ, а где је Спаситељ, тамо је и спасење. Апостол Павле говори о важности вере те каже: „Вером ходимо, а не гледањем“. Вером спознајемо Бога. Вером приближавамо небо земљи. Вером усељавамо Христа у себе и све ово најбоље потврђујемо кроз Свету Литургију. Литургија спушта небо на земљу, а земљу уздиже на небо.“

Након заамвоне молитве Митрополит Јован осветио је слав-

ске дарове и пресекао славски колач. После службе уследила је трпеза љубави коју је ове године са својом породицом припремио Бојан Ђурђевић.

Стеван Илић, ђакон

ПРАЗНИЧНО БДЕНИЈЕ У МАЛИМ ПЧЕЛИЦАМА

У среду, 24. јула, Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је празнично бденије у крагујевачком насељу Мале Пчелице поводом празника чудотворне иконе Пресвете Богородице Тројеручице, којој је посвећен храм ове парохије. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

У проповеди, Митрополит Јован је између осталог рекао: „Овим богослужењем почели смо прославу празника Богородице, односно њене иконе Тројеручице, чију копију има и овај храм. Дошли смо да се помолимо Богу и да замолимо Мајку Божију да се моли за нас. Мајка је она свих нас, свих људи и наша заштитница пред Богом. Многе су невоље наишле на појединца и на народ, али ми немамо разлога за бригу и очај јер имамо Мајку која се моли за нас. Она нас неће заборавити и наша искрена молитва неће бити узалудна. Потребно је испунити Њен завет, а то је да волимо Господа Исуса Христа и да идемо путем Господњим.“

Након празничног бденија уследила је трпеза љубави поводом славе храма.

Владимир Марјановић, чтец

ПРОСЛАВЉАЊЕ ИКОНЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ ТРОЈЕРУЧИЦЕ У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

У четвртак 25. јула, када Црква прославља Чудотворну икону Пресвете Богородице Тројеручице, његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Каленићу, у ком се чува чудотворна копија ове иконе. Високопреосвешћеном су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

По прочитаном Јеванђељу Високопреосвешћени је рекао између осталог:

„Налазимо се у дому мајке Божије у манастиру Каленићу. Сабрали смо се да служимо Божанствену Литургију како бисмо се могли причестити, како бисмо се сјединили са Господом Исусом Христом. Ова Светиња под својим сводовима чува верну копију Хиландарске Тројеручице. Господ Исус Христос из љубави према својој Мајци подарио је благодат многим иконама посвећеним Пресветој Богородици и оне данас свуда чудотворе.“

Велика чуда је чинила, чини и чиниће Мајка Божија благодаћу Божијом. Ми смо дошли у овај манастир да изразимо молитвено поштовање пред овом иконом и да се молимо и да затражимо њену помоћ за наше невоље, искушења, страдања, али и да искажемо радост коју нам пружа Пресвета Богородица преко ових чудотворних икона. У свету је много болести, мржње, неслагања, осуђивања, али нам се Пресвета Богородица јавља као лекар, да нас излечи силом Сина свога, Господа и њеног и нашег, и она ће свакоме помоћи ко се њој обраћа у смирењу.“

По заамвонској молитви Митрополит Јован је осветио славске дарове, после чега је литургијско сабрање продужено трпезом љубави коју је уприличило сестринство манастира на челу са игуманијом Нектаријом.

Александар Јаћимовић, јереј

ХРАМОВНА СЛАВА У ШОПИЋУ

На дан када Света Црква празнује Сабор Светог Архангела Гаврила, Храм у Шопићу је прославио свог заштитника. Прослава је почела празничним бденијем, које је служио старшина храма протојереј ставрофор Мирко Тешић. На сам

дан празника, Светом Литургијом је началствовао старешина храма протојереј ставрофор Мирко Тешић.

Након јеванђелског зачала беседео је протојереј Горан Радвановић, који је поучио верни народ о светости као мерилу хришћанског живота, значају Свете Литургије и Светог Причешћа. Након заамвоне молитве су освећени славски дарови које су принели домаћини славе.

Након Свете Литургије уприличена је литија око цркве. Овогодишњи домаћин са својом породицом је после тога позвао све присутне на трпезу љубави, коју су припремили у свечаној сали при парохијском дому. У току трпезе прота Мирко се обратио присутнима, честитао славу и захвалио се свима који су помогли и даље помажу украшавање храма у Шопићу.

СЛАВА СТАРЕ ЈАГОДИНСКЕ ЦРКВЕ

У петак, 26. јула, када Света Црква прославља Сабор Светог Архангела Гаврила, Стара Милошева црква у Јагодини је прославила своју храмовну славу. Свету Литургију служили су свештеници беличког намесништва.

Након прочитаног јеванђелског зачала верном народу обратио се протојереј Срђан Кандић истакавши улогу Светог Архангела Гаврила у хришћанском предању. Након Свете Литургије свештенство је заједно са верним народом било у литији око храма и пререзан је славски колач. Овогодишњи колачар, Босилка Радивојевић колач је предала Даници Стаменковић за наредну храмовну славу. Уследила је трпеза љубави коју је припремио старешина храма и архијерејски намесник протојереј Александар Гајић, са својим братством.

СЛАВА МАНАСТИРА ПИНОСАВА

У петак 26. јула Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Пиносава, уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Након прочитаног зачала из Јеванђеља Митрополит Јован се обратио окупљеном народу рекавши између осталог: „Данас прослављамо сабор Светог архангела Гаврила, дивног анђела који је објавио вест Пресветој Богородици да ће родити Спаситеља света. Исти тај анђео је објавио радосну вест свештенику Захарији и његовој жени Јелисавети да ће родити Светог Јована Крститеља Претечу Господњег. То је анђео који је био позван од Бога да крепи самог Господа нашег Исуса Христа у Гетсиманском врту у којем се молио пред своје страдање. Име Гаврило значи крепост Божија, зато се данас молимо Светом архангелу да нас укрепи и оснажи. Литургија личи на Царство Небеско где су измешани светитељи, анђели, арханђели, тако да је овде данас присутна сва земаљска и небеска Црква. Литургија све сабира, она прошлост и садашњост сабира и упућује на будућност. Зато је Литургија предокус Царства Божијег. Многе су тајне сакривене од људског ума, а једна од њих јесте тајна наше небеске браће,

анђела. Они нам преносе благослов Божији. Нека би Господ и Свети архангел Гаврило био свима нама на помоћ и нека би нам дао снаге да истрајемо на путу спасења.“

Након Свете Литургије уследио је пригодан програм и трпеза љубави.

Ђорђе Милутиновић, чтец

СЛАВА МАНАСТИРА ВОЉАВЧЕ РУДНИЧКЕ

У петак, 26. јула, када Света Црква прославља Сабор Светог архангела Гаврила, храмовну славу је прославио манастир Вољавча. Литургијским сабрањем је началствовао протојереј ставрофор Миладин Михаиловић уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

По прочитаном Јеванђељу пригодном беседом присутнима се обратио протојереј Слободан Радивојевић, истакавши улогу архангела Гаврила у домостроју спасења. На крају је поздравио све присутне и пожелио срећну славу житељима ове свете обитељи.

Велики број верног народа и монаштва наше епархије је узео активно учешће у Светој Литургији сјединивши се са Господом, после чега је уследила литија око храма пред којим су освећени славски дарови. Литургијско сабрање је продужено трpezом љубави коју је уприличило сесринство манастира на челу са настојатељицом Евгенијом.

СЛАВА ЦРКВЕ СВЕТОГ ДЕСПОТА СТЕФАНА У БАБАМА

У пету недељу по Духовима, када наша Црква прославља Свете мученике Кирика и Јулиту и Светог кнеза Владимира, Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог деспота Стефана у Бабама. Светој Литургији претходило је освећење фрескописа овог храма. На малом входу Митрополит Јован доделио је благослов за ношење орара чтецу Лазару Коларевићу.

По прочитаном јеванђелском зачалу наш Архијереј обратио се сабраном народу рекавши између осталог: „Нека је благословен данашњи дан који смо почели служењем Божанствене Литургије у овој задужбини прота Љубише и његове породице. Могу пред свима вама да кажем да Љубиша и Мирјана са својом децом нису само градили ову цркву као грађевину, него су у њу уградили веру и љубав према Богу и Цркви. Ми смо данас осветили фреске у овој цркви, а освећењем фресака овај храм је добио своју пуноћу и ликови који су изображени на овим зидовима увек ће нас подсећати на њихов светитељски живот. Гледајући у фреске ми читамо житија светитеља и угодника Божијих. Вера је суштински животни став. Ако имамо веру онда чврсто стојимо. Ако немамо јаку веру онда је наше стајање колебљиво. Вера је повезана са надом и непрекидно је повезана са љубављу.“

Након заамвоне молитве Митрополит Јован је благословио славске дарове и пресекао славски колач, а овогодишњи домаћин је Радослав Смиљковић са својом породицом. Радост литургијског сабрања настављена је на трпези љубави коју је за све присутне припремио прота Љубиша са својом породицом.

Бојан Миленовић, ђакон

ЛИТУРГИЈСКА ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У ГОРЊОЈ САБАНТИ

У уторак 30. јула, када Света Црква прославља Свету Великомученицу Марину, у народу познатију као Огњену Марију, Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у Горњој Сабанти поводом славе храма. Високопреосвешћеном су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђелског зачала Митрополит Јован је произнео своју архијерејску беседу рекавши између ос-

талог: „Света мученица Марина у нашем народу је названа Огњеном Маријом. С правом је заслужила овај епитет и названа Огњеном јер је њена вера била огњена, јеванђелска, која може и брда да преместа. Једино са таквом вером је могла да издржи сва страдања за Христа. Када су јој претили љутим мукама Марина је смерно одговорила: `Ништа ме не може одвојити од Христа, не бојим се невоља, мука, глади, ватре ни мача. Не мислите да ћете ме придобити похвалама и пону-

дама, нити златом, нити каквим другим богатством. Све су то ствари кварљиве и пролазне и за мене безвредне.` Молимо се Светој Марини да она умоли Бога да се ми одржимо као људи и као хришћани, као народ Божији.“

По заамвној молитви Високопреосвећени је пресекао славски колач, после чега је литургијско сабрање продужено трпезом љубави коју је уприличио овогодишњи колачар са парохијским свештеником јерејем Живомиром Газдићем.

Горан Јовановић, јереј

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ ЈОВИЦА ЕСКИЋ

У суботу, 6. јула 2024. године, у навечерје празника Рођења Светог Јована Крститеља и Претече Господњег у поподневним часовима, уснуо је у Господу парох бељанички протојереј Јовица Ескић.

Овај вредни пастир Цркве Христове, рођен је у селу Ковачевац, поред Младеновца, 18. септембра 1970. године. У месту рођења завршио је и основну школу. Петоразредну богословију Светог Арсенија Сремца, завршио је у Сремским Карловцима.

После одслужења воног рока, оженио се, да би исте 1991. године, у октобру месецу, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Сава рукоположио Јовицу у чин ђакона, а дан касније и у чин свештеника.

Прва парохија му је било село Азања недалеко од Смедеревске Паланке. После три године службовања у Азањи, прелази на парохију у село Бељина код Барајева (Архијерејско намесништво космајско). На тој парохији је службовао пуне три деценије.

За предан рад на изградњи парохијског дома, који је освештао Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Сава, одликован је правом ношења црвеног појаса. Достојанством протонамесника и чином протојереја одликовао га је Његово Високопреосвештенство Митрополит шумадијски Господин Јован за показани труд на уређењу храма Светог Архангела Михаила у Бељини.

Из брака са супругом Виолетом, добио је двојицу синова Филипа и Николу, а од сина Филипа и унуку Ђорђину.

У тек, 12. јула, када Црква молитвено прославља Свете првоапостоле Петра и Павла, у храму Светог Архангела у Бељини одржана је заупокојена Литургија поводом представљења у Господу пароха Јовице Ескића.

Свету Литургију служио је Архијерејски намесник космајски протојереј ставрофор Љубиша Смиљковић и топлим речима, сећањем на уснулог сабрата дао утеху онима који слушају Реч Божију.

Након службе, испред храма, свештеници космајског, бељаничког, колубарског, младеновачког намесништва, са небројеним народом, служили су опело уснулом оцу

Јовици, на челу са протојерејем ставроформ бељаничким, Видом Милићем.

Беседом се од оца Јовице Ескића опростио парох сопотски протонамесник Горан Лукић, који је на самом почетку истакао да му је тешко да говори у прошлом

времену о упокојеном сабрата и подсетио све ожалостиене да је Царство Небеско Царство живих, поткрепљујући то речима Светог Јустина Телијског: „Слика овога света без Васкрсења поворка је мртвих“ и Милоша Црњанског „Од Христовог Васкрсења смрти нема, постоје сеобе“. Затим је истакао тежину и узвишеност свештеничке службе, и сву величину жртве коју је отац Јовица поднео делајући на њиви Господњој, а која је, у складу са пастирским речима Високопреосвећеног Митрополита шумадијског Господина Јована, и сама „добровољно мучеништво“, дељење туге и радости са својим парохијанима, разумевање, стрпљење и жртвовања ради њих и њиховог спасења.

Отац Горан се помолио за сабрата да му Агнец који је примио на рукоположењу буде одговор на представљању Господу, да га он представља и грехе му окаје које је он као и сваки човек чинио због наше пале и огреховљене природе. Отац Горан је истакао тежину крста који је отац Јовица носио, посебно наглашавајући да без њега нема ни Васкрсења. За крај је позвао његову породицу и парохијане да им остане у сећању и да не забораве кога су имали.

„Овде у свет си послан од Бога као овца међу вукове, са циљем да оплемениш бар једног од њих, са искушењем да будеш растргнут од њих и још горе постанеш вук, али знамо да Царство Божије не припада вуковима, него јагањцима.“

У вери и са молитвом Господу, да је и отац Јовица остао јагње међу вуковима, и да је сачувао мир и радост у души који ће се продужити у вечности, отац Горан завршио је своју беседу.

Последњи поздрав оцу Јовици Ескићу упућен је на Рајковачком гробљу где је сахрањен, а након тога његова породица позвала је све окупљење на трпезу љубави, где су се сви окупљени још једном подсетили живота и службе свог драгог пастира.

Милош Кузмановић, вероучитељ

Небојша Бокић

ЦРКВЕ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ САГРАЂЕНЕ ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА – ЦРКВЕ САГРАЂЕНЕ НА КОСОВУ

У Каленића број 2 за текућу годину дали смо преглед свих цркава саграђених у Метохији између два светска рата. Овде дајемо преглед свих цркава саграђених на Косову у том периоду. Важно је напоменути да су многе од цркава грађених између два светска рата довршене тек након Другог светског рата. Мерило нам је било када су цркве „пропевале“, а не када су имале велико освећење, јер је код многих између малог и великог освећења протекло и по неколико деценија. Тамо где пише да је црква „довршена“ или „саграђена“ те и те године податак је директно преузет из извора премда то не значи много. Само што у тим случајевима нисмо могли из других извора да утврдимо о чему се стварно ради и да ли је извршено освећење. На основу аналогија, тамо где смо могли да проверимо, обично је реч о малом освећењу.

Батусе – Црква Свете Недеље

Црква Свете Недеље у Батусу је свечано освећена 20. јула 1937. године. Освећење је извршио епископ Серафим.¹ У литератури (а и на Википедији) у којој се спомиње ова црква готово свуда пише да је црква „из 1932. године“. Међутим, поуздан податак је да је црква „грађевински“ довршена 1936. године а освештана јула 1937. године. Црква је саграђена на месту на коме је била старија црква Св. Недеље.

Црква је обновљена 2012 – 2013. године а нови иконостас је добила 2021. године. Није рушена ни оштећена.

Горње Винарце – црква посвећена Животворном источнику

У селу Винарцу обновљена је 1922. године средњовековна црква која је коришћена као капела. Она је са мањим упадима деце скрнављена и за време окупације али мање; након рата, а нарочито у току 1969. године, стално су врата на њој обијана, све иконе и свети престо порушени, па чак и крст је са ње скинут и бачен у страну. Парох се жалио властима, обраћао се и грађанима села Винарца за преступе њихове деце а можда и одраслих, али није било никакве користи. Капела је била у

чисто шиптарском селу и веома је тешко било наћи начин за њено очување. Парох је више пута стављао нове браве али све је било узалудно, стално су их разбијали, вршили нужду у њој и све што је у капели упропастили.² Шиптари су 1972. године покушали да запале цркву.

До 1999. године, цркву су користили православни верници који су се овде окупљали на први петак после Васкрса, јер је црква била посвећена Животворном источнику, о чему додатно сведочи извор у близини. Након протеривања српског становништва, црква у Горњем Винарцу је оскрнављена, запаљена, исписана графитима, а улазна врата су поломљена. Због безбедносне ситуације након рата на Косову и Метохији, православни верници и свештеници нису посећивали цркву и вршили службу све до 2005. Године, када је председник Црквеног одбора парохије Сувог Дола (код Косовске Митровице) Јовица Деновић затражио од француског, а касније и данског контингента КФОР-а да им омогући несметано вршење верских обреда на дан празника коме је посвећена црква, Животворном источнику, односно првом петку након Васкрса.

Догањево – Црква Св. Николе

Црква је подигнута 1934. године али није била освећена све до Другог светског рата. Шиптари, мештани села Догањево су је порушили 1946. Године, тако да нису остали ни темељи. До 1962. године ништа није предузето на њеној обнови а није било изгледа ни да ће се било шта на њој ни радити.³

Жегар – Црква Свете Параскеве (Светог Илије)

Епископ Серафим је 28. октобра 1931. године освештао цркву Св. Параскеве у селу Жегар код Гњилана. Нова црква подигнута је иницијативом и средствима самих сељака из Жегре, и на истом месту где се и раније налазила црква Св. Параскеве, коју су Арнаути око 1830. године до темеља порушили.⁴

Након доласка америчких снага КФОР-а, црква је опљачкана и оскрнављена а затим спаљена (кров срушен), од стране локалних Шиптара у јуну 1999. године. Тада су спаљене и две црквене зграде, а на црквеном гробљу срушени су крстови и споменици.

Качаник – Црква Светог Илије

Одбор друштва „Кнегиња Љубица“ у Качанику спремао се 1928. године да подигне цркву. Пододбор је од обласног одбора у Скопљу добио 30.000 динара.⁵ Цркву је пројектовао архитекта Момир Коруновић. Црква је довршена 1935. године и до рата, а и у току рата, служила је за вршење богослужења. Када су 1941. године Шиптари демолирали и готово потпуно срушили цркву, тамошњи Срби и свештеници из Качаника и Урошевца нашли су снаге и новаца да се звоно са цркве снесе, скине и кришом пренесе и постави на звоник Бресјанске цркве.⁴⁴

Црква ни 1961. године није имала прозоре ни врата. Остале су само зидине са кровом који је исто тако

био доста оштећен. Делимична, односно потпуна оправка храма није била могућа јер није било материјалних средстава. За оправку овог храма било је потребно 500.000. тадашњих динара⁶ Следеће, 1962. године црква је делимично оправљена уз новчана средства урошевачке цркве. Постојали су разлози да се оправка не изврши јер није било православних домова, па није имао ко да заштити храм.⁷

Црква је оштећена, оскрнављена и запаљена изнутра од стране шиптарских екстремиста након доласка америчких снага КФОР-а.

Косово Поље – Црква Светог Николе

Косово поље је једно од насеља формираних од колониста. Крајем 1933. године имало је око 120. домаћинстава. У то време место је имало школу али не и цркву. Децембра 1933. године у Косовом Пољу су боравили епископ Серафим и окружни прота Аритон Поповић који су предложили мештанима да саграде цркву.⁸ Црква је подигнута тек 1940. године.

Цркву су Албанци запалили и изнутра оскрнавили и потпуно демолирали у време општег мартовског погро-

ма на Космету, 17 – 18. марта 2004. године. Црква је касније делимично обновљена и након двадесет година, на летењег Св. Николу 2019. године, поново је прослављена црквена слава.

Косовска Митровица

Косовска Митровица дуго времена није имала своју цркву. За свештеника у Митровици постављен је 1836. године поп Крсман, који је рукоположен 1834. године. Крсман је истовремено са постављењем за митровачког свештеника добио под управу и целу митровачку нахију.⁹

Косовска Митровица – црква Светог Димитрија

Средином XIX века Срби из Митровице користили су Цркву Светог Димитрија око које се налазило такозвано Кукавичко гробље. Црква је саграђена, по Гилфердингу, око 1850 – 55. године. По свему судећи Срби у Митровици пре тога нису имали своју цркву.

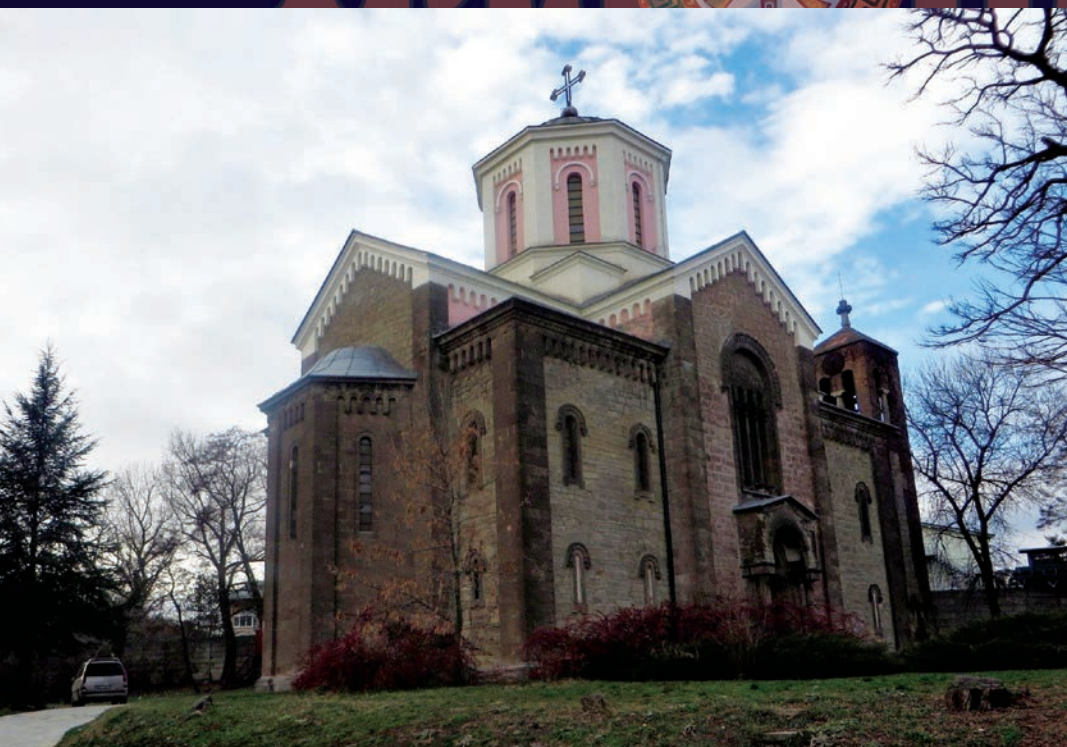
А. Гилфердинг је први обишао цркву у Митровици 1857. године.¹⁰ Временом је црква пропала, а њен материјал разношен је и коришћен у друге сврхе. Услед немогућности да се приступи њеној обнови, стара црква је служила својој намени до 1883. године.¹¹

Косовска Митровица – Црква Светог Саве

Наредне, 1884. године Спира Вељковић из Митровице уступио је за богослужбене намене црквено-школској општини кућу, удаљену око 200 m северозападно од места на ком је касније изграђена данашња црква Св. Саве. Ова кућа била је грађена од слабог материјала, уз коришћење блата као везива и ћерамиде за покривање. Њена спољашњост је након куповине остала иста, али су унутрашње преграде уклоњене како би се добио простор налик црквеном. Кућа је била правоугаоне основе, дужине око 10 и ширине око 5 метара, са таваном од шиндра и простором предвиђеним за хор и олтар, уздигнутим за један степен. Овако конципирана црква, обликована преуређивањем приватне куће, имала је певницу са јужне стране и у њој столове за митрополита и руског конзула. Како би се испоштовала сва начела обликовања православног сакралног простора, решеткама је конструисан и одвојени простор намењен женама, са посебним улазом, који је због облика и положаја куће био у северном делу. Из истог разлога, улаз у цркву, над којим је био трем, налазио се у источном делу објекта. У овом простору богослужења су вршене до Ускрса 1913. године, када је црквени живот измештен у новоизграђени храм. Ова црква била је посвећена Светом Сави, због чега је то остала и посвета новог храма.¹²

У порти цркве, са њене јужне стране, налазило се гробље које се услед недостатка средстава за градњу цркве користило до 1886. године. Такође, према казивањима, део гробља се налазио и западно од садашње зграде Митрополије. Оба ова дела служила су за сахрањивање оних Срба који су живели у близини цркве, док је старо Кукавичје гробље (где се некада налазила црква Светог Димитрија) служила за Мијат махалу, односно за „светостефанце”, као и за њихове рођаке из села Суви До. Сахрањивање у порти вршено је све до 1913. године, када је гробље преба-

чено преко реке Ситнице на нову локацију, где се и сада налази. Од свештеника, на старом гробљу је сахрањен прота Јован Симић, 1905. године. На новом гробљу сахрањени су: прота Анђелко Нешић, протејереј ставрофор и архијерејски намесник Анђелко Шопић, протојереј ставрофор Стојан Гвоздић и протојереј ставрофор и архијерејски намесник Владимир Поповић.¹³

Косовска Митровица је варош која је последња, за време турске владавине, изградила своју православну цркву. У листу Цариградски гласник у чланку анонимног аутора наводи се да је на „тако лепом месту најмања црква од наших... да се служба Божија вршила у некој малој кући адаптираној за то, тако да је чиста срамота да се каже да се у тој кућици поје Господу Богу”. У истом броју објављено је да је „тамошњи кајмакам сазвао старешине народа да пита имају ли одакле да почну да граде цркву”.¹⁴

Било је то довољно да чланови митровичке православне Црквене општине, на челу са деловођом, који је најчешће био и учитељ, и председником, обично богатим трговцем, и виђеним грађанима, поведу акцију за подизање цркве у својој општини. Истина је да је дозвола (ферман) за подизање цркве у Митровици издата 25 година пре тога, али црква није подигнута због сиромаштва грађана.

О подизању нове цркве Св. Саве у Митровци постоје једна монографија и два врло детаљна, скоро објављена рада,¹⁵ па нема потребе да овде све то детаљно понављамо. само ћемо укратко дати како је текла изградња нове цркве.

Током 1895. године много је урађено на припреми за изградњу цркве. Анонимни дописник из Митровице је јавио: „Овдашњи Срби спремају се да граде нову цркву, сад спремају материјал, те на пролеће ће да отпочну ако Бог да. Ограду око дворишта где ће бити нова црква, овога су лета довршили. Сад је код нас општина уредила школски одбор који ће да води рачуна о школи и школском имању”.¹⁶

Зидање нове цркве која ће носити име Храм Светог Саве отпочело је 6. августа 1896. године. Грађена је на земљишту које је поконио Раденко Ћирковић из Бугарића (данашњег Србовца у близини Митровице). Од-

бор за изградњу извршио је све припреме, а добротвори су били позвани да дају прилоге. Камен темељац цркви ударио је Дионисије, први Србин митрополит Рашко-призренске митрополије. Свечано полагање камена темељца извршено је у присуству општине, верника, кајмакама, идаре – меџлиса, беледије реиза, заступника војног команданта и још неколико ондашњих угледних муслимана. Истовремено је започета масовна кампања за прикупљање новца. Два дана раније, у недељу 4. августа 1896. године уприличена је велика свечаност којом приликом је вршено уписивање добровољних прилога. Добровољних прилога било је и касније и Цариградски гласник их је редовно објављивао. Списак дародаваца, гостију и грађана

Митровице и околних села, који су добровољне прилоге дали 4. августа 1896. године, на сам дан полагања темеља, објављен је такође у Цариградском гласнику.¹⁷

Митровицу је у више наврата обилазио Тодор Станковић, ево шта је забележио 1897. године:¹⁸

„Митровица лежи код утока Ситнице у Ибар, а на дну Косова. Она, је до 1871. године била село од 150 кућа све сламом покривених и плотовима ограђених, а сада помоћу железничке пруге насељена је и постала је лепа варош, која по уређењу, широким улицама и чистоћи може послужити за пример Приштини, Гњилану и Вучитрну.

У Митровици је врло мали број староседелаца. Од Срба православних најстарији су у Митровици претци Стерђа Ставрића учитеља и Фитка Миловановића, а од мухамеданаца Хаџи Мустафићи и Хаџи Куртешевићи.

У Митровици обиђосмо ново започету цркву храма Св. Саве, којој основни зидови још не беху над земљом. Црква се ова подиже на врло добром месту у великом и ограђеном дворишту. Зидањем се је привремено престало, јер општина нема пара да рад на зидању продужи. Службу Божију врше у једној привременој цркви, преправљеној од обичне куће. Рад на подизању нове цркве покренут је у 1891. години.

У Митровици има 1100 кућа, од којих су 160 православних Срба, а остале мухамеданске. Мухамеданци су Херцеговци, Босанци и Арнауташи. Херцеговци и Босанци населили су се у Митровицу после окупације Босне и Херцеговине од стране Аустро-угарске у 1878. г.

У Митровици Срби имају мушку и женску основну школу, 2 учитеља и 1 учитељицу. Зграда је школска нова и подигнута у 1891. години. Од свештених лица имају проту Јована и још два свештеника. У Митровици је био свештеник и поп Срећко Остојић, из Митровице, све до 1894. године и био један од најзаузимаљивијих свештеника за народни напредак.¹⁹ Сада су у 1897. години свештеници; поп Филимон Атанацковић и поп Јанићије Славковић. Муслимани у Митровици имају 4 џамије, 1 руждију — полугимназију и две основне школе.“

Изградња цркве текла је споро и са честим прекидима. Највећи проблем, поред недостатка новчаних средстава,²⁰ био је бес Арнаута због почетка изградње цркве. Србијански конзул у Приштини, Иван Иванић у често цитираној књизи *На Косову*, о овом проблему је написао: „Срби у Митровици имају и једну малу цркву којом се служе док им се не доврши нова црква, храм св. Саве, коју су прегли да подигну по новом модерном плану. У томе им се чине велике сметње, нарочито заслужном им свештенику и учитељу Јанићију Славковићу, кога су због подизања нове цркве омрзли сви Арнаути”.²¹ Поп Јанићије био је принуђен 1902. године након познате колашинске афере, да напусти Митровицу заједно са супругом Даринком, учитељицом.²²

Почетак изградње цркве пратила су убиства, пљачке и насиље над Србима у Митровици и околини. На удару су посебно биле цркве које су често скрнављене и харане.

Пошто је подизање цркве било од великог интереса за српски народ чинило се све да се обезбеде новчана средства како се радови не би обуставили. На иницијативу Јанићија Славковића Конзулат Краљевине Србије у Приштини је 1897. године упутио предлог Министарству просвете и црквених послова да се да дозвола Црквено-школској општини за прикупљање прилога за цркву по народу у Турској и Србији. Захтев је прихваћен, стигло је и званично одобрење и Јанићије Славковић је током 1898. године прикупио неопходна средства за почетак градње цркве. Пројекат храма израдио је угледни професор Београдског универзитета Андра Стевановић. Оригинални нацрт Цркве Светог Саве у Митровици није сачуван, али је сачувано писмо Бранислава Нушића упућено Стојану Новаковићу, у којем он тврди да је на његову молбу Стевановић израдио нацрт, али да је исти морао бити потписан од стране турског инжењера, како би план „био употребљив“ за добијање дозволе за изградњу.²³ Сложене послове изградње храма извели су чувени мајстори из Велеса којима је руководио познати градитељ Михајло Ђорђевић (1856–1917) из дебарског села Тресонче. Ђорђевић је радио на обнавама манастирских цркава и конака у Македонији и Србији. Наводи се његова активност у Нишу, Гњилану, Новом Пазару и Сјеници. У Митровици је Ђорђевић изводио основне радове, изливање темеља и изградњу зоне сокла. Како су радови тада прекинути, он је ангажован на оправци цркве у Грачаници.²⁴ Након овог Ђорђевићевог ангажмана није било услова да се радови наставе највероватније све до 1904. године, када је почела друга етапа „од цокле до под кров“. Изградњом је тада руководио Даме Андрејев (1847–1921) из Дебра, син чувеног мастера Андреје Дамјанова. Црква у Митровици је 1904. године била озидана до другог реда прозора. Службенику конзулата у Приштини, М. Марковићу, који је ово видео и известио Николу Пашића као министра иностраних дела, актом од 5. јуна 1904. године, чинило се да ће нова црква личити на Грачаницу и да ће имати пет купола. Од јуна 1906. до 1907. године завршетак радова предводио је предузимач Стојан Јосифовић из Прокупља. Уговор о зидању цркве са предузимачем Јосифовићем закључио је у Приштини тадашњи конзул Мирослав Спалајковић пред свој полазак из Приштине. Уговорена сума износила је 33.000 динара у ратама од по 5.000.²⁵

Ова етапа радова обележена је и принудном изменом плана цркве, односно кровних површина које су прво-

битно замишљене са куполом. Да би црква била што пре готова, руски конзул који је обећао новчану помоћ у висини од 1.000 златника, тражио је да се радови редукују како би био у стању да новчано помогне. Након реализације жеље руског конзула да се радови упросте и црква изгради са двосливним кровом, јер је пројекат Стевановића био сувише амбициозан за конкретно подручје и околности у којима је црква грађена, изграђена је и зграда за митрополита. Материјал преостео од изградње цркве утрошен је на зидање једносратне црквене зграде, такозване Митрополије. И изградњом овог објекта, завршеног 1909. године, руководио је поменути предузимач из Прокупља. Када су сви радови били завршени, Митровчани су и даље били незадовољни, те су покренули поновно сакупљање прилога како би скинули кров и подигли планирану куполу. И на изградњи кубета ангажован је предузимач Стојан Јосифовић. Темељи стубова за првобитно кубе, које је Јосифовић сада требало да искористи, настали су у претходним етапама. Он је увидео да су они лагано почели да попуштају, што је јавио српском конзулу Пећанцу. Међутим, због тога што дуго није примио накнаду за вршене радове, предузимач је у једном тренутку обуставио посао и напустио Митровицу.²⁶

Министарство иностраних дела ступило је у контакт са Министарством грађевина како би им оно послало „једног од својих инжењера добро обавештених у црквеној архитектури, који би пристао да оде у Митровицу (Ст. Србија) да прегледа коначно свршен рад онамошње наше цркве.“ Министарство грађевина је препоручило инжењера Петра Поповића: „који је врло упућен у црквену архитектуру. Он би отишао у Митровицу чим би Министарство иностраних дела тражило то актом од Министарства грађевина. Начелник тог министарства г. К. Јовановић држи да би био довољан хонорар од 100 дин. уз бесплатну карту до Ристовца. Мање је трошка немогуће. Министарство грађевина не би могло ништа учинити осим то да апелује на патриотизам инжењера који би ишао у Митровицу“. Тако је убрзо из Србије пошла комисија коју су чинили Петар Поповић (1873–1945) и Милорад Рувидић (1863–1914). По прегледаном стању новоизграђене цркве у Митровици, Поповић и Рувидић су саставили комисијски извештај и направили предрачун за наступајуће радове. Планирани будући трошак је износио 11.350 динара.²⁷

Тек 1910. године, захваљујући напорима тадашњег вице конзула, издат је новац да се наставе ови радови. Он је Министарству писао: „Она је (црква), најзад, пре три године засвођена. Али због огромне тежине кубета, које невешти предузимач није умео направити као што треба, попустили су неки стубови и рад је поново прекинут. Иако су још тада ти стубови донекле утврђени, претерана тежина кубета и свода пада већ три године на стубове и вероватно је да ће они поново попустити, ако се рад на цркви што пре не предузме“.²⁸ Када је одобрен новац, на захтев бившег конзула Ракића, позван је архитекта Глигорије Томић, родом из Крушева (1886–1971). Након што је у Митровици извршио још један преглед, његов извештај и предрачун је потом прегледао архитекта Поповић. Архитекта Томић је предвидео трошкове од 13.700 динара за довршетак радова, након којих би могло отпочети богослужење у цркви. Црквено-школска општина је стога желела да се заврше само најнужнији спољни послови, а да се остали радови (у износу око 6 –

7.000 дин.) постепено извршавају црквеним приходима. Радови су поново поверени првобитном предузимачу Михаилу Ђорђевићу из Скопља. Према уговору закљученом са Ђорђевићем, према тачки 2, било је предвиђено да се радови заврше 15. септембра 1912. године, али они су прекинути ратним околностима. Након што је црква довршена, Ђорђевић је тражио да на терен изађе комисија: „Цркву сам довршио још пре српско-турског рата и одмах је пропојала, међутим обрачун, због рата, није свршен ни до данас. С тога молим министарство да изволи одредити Комисију за преглед, пријем и обрачун ове цркве. Пројектант за ово довршење цркве био је г. Пера Поповић, в. Архитекта Министарства грађевина а надзорни архитект г. Глигорије Томић, архитекта Вардарске дивизије, па молим да и они уђу у ову комисију, пошто су са послом упознати“.²⁹

Након ослобођења Косова и целе Јужне Србије и Старе Србије 1912. године, у незавршеној цркви је обављена служба. Чинодејствовали су свештеник Анђелко Нешић и прота Живко Грујић. О Ускрсу 1913. године је први пут служено у новој цркви, а служби је присуствовао и Јанићије Славковић, који је у међувремену постао војни свештеник. Наредне, 1914. године, стара црква срушена је до темеља по наредби црквених власти. У ратним околностима у каквим се налазила Србија 1912–1915. године, није било ни прилике ни могућности да се црква заврши. Црква Светог Саве у Митровици освећена је 17. јула 1921. године од стране рашко-призренског владике Михаила, а том приликом у граду је организована велика народна свечаност.³⁰

Конечно, црква је завршена тек половином 1921. године. Велики проблем набавке црквеног звона решио је мајор Александар Јовановић из команде војног гарнизона у Митровици. Купио је звоно и поклонио га цркви на Видовдан 1921. године. На звону је исписано: „Храм Светог Саве Кос. Митровица. У спомен палих јунака за ослобођење Косова 1912–1918 чију ће славу преносити ово звоно широм Косова.“ Поред цркве се до 1938. године налазила стара дрвена звонара на којој је постављено споменуто звоно.³¹

Храм Светог Саве у Митровици није био осликан. Иконе за олтарску преграду насликао је сликар Димитрије Андонов Папрадишки (1859/60–1953), родом из Папрадишта. Овај сликар је, као и његов отац, сликарство учио у Русији, где је боравио од 1881. до 1884. године. Извео је велики број икона и осликао велики број цркава широм Балкана. Школовање у Русији унело је у његов ликовни израз руску реалистичност и „нежне, лазурне тонове“, и учинило његов стил другачијим од стила његових претходника и савременика, чији је рад био базиран на традиционалном зографском моделу. У Митровици је Андонов израдио иконе за иконостас новоизграђене Цркве Светог Саве у периоду између 1914. и 1915. године. За овај посао плаћен је 4.787,40 динара, док је дрвена конструкција иконостаса, коју је начинио Јевта Добрић из села Оклаца, коштала 262 динара. Новац за израду иконостаса обезбедило је српско Министарство просвете. Истовремено када је израђен иконостас, израђени су у истом маниру и тронове. На аријерејском трону Папрадишки је насликао икону Христа као великог архијереја, са круном на глави, у белој одори. Иконостас у митровачкој цркви био је конструисан као једноставна дрвена конструкција лишена богатијих декоративних детаља, у складу са актуелним концепцијама, на основу којих је Папрадишки

извео и иконостас у Цркви Светог Николе у Гњилану око 1900. године.³²

У новом храму Светог Саве у Митровици сигурно су се налазиле и иконе са старог иконостаса, који је коришћен у адаптираној кући Спице Вељковића. О томе сведочи и белешка да су приликом првог богослужења на Ускрс 1913. године, пошто нови иконостас још увек није био завршен, војници кроз шпалир грађана свечано у нови храм унели иконе из старе цркве. Нажалост, нема сачуваних података о настанку тог иконостаса и његовом иконописцу.³³

Црква је грађена материјалом који се налазио у близини Митровице и који је било лако донети. Био је то тесани и ломљени камен из мајдана оближњих села Кориља и Рудара. Читав екстеријер и ентеријер, укључујући и под цркве, грађени су овим каменом. Само је мермерни престо начињен од студеничког камена 1921. године, а под замењен гланим мермером 1995. године. Била је то црква са основом у облику развијеног уписаног крста, висине 25 m, ширине 15 m и дужине 23 m. На западној страни налазила се припрата, над којом је галерија била изграђена тек 1932. године, за потребе црквеног хора, а залагањем свештеника Момчила Нешића, који је уједно био и оснивач хора. Стубови који су носили куполу просторно су наос делили на западни, поткуполни и предолтарски травеј. Олтарски простор био је конструисан као троделан, са одвојеним проскомидијом и ђаконикомом. Полукружна олтарска апсида споља је била тространа. Носачи куполне конструкције формиралли су базиликални тип ентеријера са три брода, која су у спољашњости обликована степеновањем маса бочних бродова у односу на виши централни. Истовремено, у спољашњем обликовању приметни су и истакнути калкански решени кракови уписаниг крста, над чијом украсницом је конструисана купола. Декоративност фасада огледа се у употреби две врсте камена у изградњи, при чему су за углове коришћени тесани камени квадери, а за изградњу зидних површина неуједначено ломљени камен. Све фасаде су хармонично и врло симетрично обликоване употребом кровних венаца на свим површинама, као и монофорама у два нивоа, чиме је створен лажни утисак двоспратности грађевине. Северна и јужна фасада имају по четири прозора на оба нивоа, а између њих истурене кракове крста. На северном краку налази се наглашени улаз и над њим монументална четворолучна прозорска конструкција. На јужној фасади су уместо улаза примењена два прозора налик осталим прозорима на храму. Мотиви квадрифоре и монументалног улаза употребљени су и у обликовању западне фасаде. Својим обликом, појединачним архитектонским облицима и начином градње, ова црква представља најимпозантније црквено здање XIX века на територији Косова и Метохије. Стилски, она припада корпусу грађевина насталих у духу националног стила.³⁴

Средства за унутрашње радове је обезбедио чувени индустријалац и тадашњи народни посланик Раде Брушија, дарујући их у име породице.³⁵

Лапље село – црква Свете Петке

По подацима Бранислава Нушића у Лапљем селу је крајем XIX века постојала црква посвећена Св. Петки али је била затворена и без свештеника.

Ову цркву је затекао Тодор Станковић 1897/8. године:³⁶ „Западно од Грачанице на један сахат је село зва-

но Лапље Село, које има 40 српских кућа а арнауташка ни једна. У великом гробљу, близу села, на темељима старе цркве сељани су припремили једну црквицу, која још није освећена. Заузимањем Јована Цоцића из истог села и његових сељака подигнута је и отворена школа. Учитељ им је Апостол Васић. У овом селу постоји један конак Јашар-пашиних потомака. Кроз село је и главни друм Приштина – Призрен. Парох им је из Грачанице.“

Житељи Лапљег села, Преоца и Чаглавице, тј. црквене општине Лапље село, одлучили су средином тридесетих година да саграде нову цркву. Убрзо је црквена општина добила план за подизање нове спомен цркве од Министарства грађевине. Освећење камена темеља обављено је 8. августа 1937. године, а црква је посвећена Св. Параскви. Свечаности је присуствовало преко 7.000 људи. Слави и освећењу темеља нове цркве присуствовали су и бан Вардарске бановине Марко Новаковић са супругом, помоћник команданта дивизије генерал Перивоје Илић и многе друге званице.

Чинодејствовао је архијерејски намесник Аритон Поповић, на јектеније је одговарао хор Дома ученика из Београда под диригентском палицом Катице Јелачић. Камен темељац је положио сам бан Вардарске бановине.³⁷

Црква има и костурницу где су смештене кости палих војника хероја за народно ослобођење и уједињење.³⁸ До јуна 1938. године грађевински радови на цркви су били довршени, остало је да се изради иконостас и остали унутрашњи радови.³⁹ Црква је августа 1938. године имала мало освећење а довршена је тек након Другог светског рата.

Лепина – Црква Светог Пантелејмона

Црква Светог Пантелејмона је саграђена 1996. године донацијом мештана села Лепина.⁴⁰ Црква је подигнута у центру села где је некада постојала стара

црква коју је срушио Јашар-паша Цинић, почетком XIX века.

Ливађе – Црква Светог Григорија Богослова

Село Ливађе код Липљана је 1937. године саградило нову цркву Св. Григорија Богослова на месту на коме се налазила стара црква.⁴¹ Епископ Серафим је цркву освештао на Спасовдан (13. јун) 1937. године.⁴²

Сеоска црква је мала, издвојена је од насеља, поред самог асфалтног пута, а поред цркве је смештено гробље.

Липљан – Црква светих мученика Флора и Лавра

Епископ Серафим осветио је камен темељац за нови православни храм у Липљану, намесништво приштинско, на дан 16. јула 1939. године.⁴³ Нешто пре тога за подизање цркве у Липљану био је образован грађевински одбор. У одбор су ушли: председник Сава Комад, председник општине липљанске, секретар и благајник Александар Миленковић, учитељ из Липљана, и чланови: свештеник Радоје Брадић, парох липљански, Јефта Николић, земљорадник из Липљана, Тодор Чепкеновић земљорадник из Липљана и Димитрије Христић трговац из Липљана. Приступљено је извођењу радова на цркви одмах по освећењу темеља. При копању за темеље, претпостављало се да ће се наићи на какве остатке археолошког значаја, међутим од тога није било ништа.

Крст на кубе постављен је 7. децембра 1940. године, на дан Св. мученице Катарине. Поводом подизања крста на цркву одржана је мала свечаност. Црква је после тога покривена цинк-плехом, који је купљен у Скопљу. Цркву је недовршену и немалтерисану затекао рат. Била је само озидана и покривена. Пошто је свештеник Радоје Брадић парох липљански, као Србијанац, морао да напусти 25. децембра 1943. године Липљан, парохија липљанска остала је упражњена. Парохију су опслуживали околни свештеници. После је за пароха липљанског дошао Ђорђе Драгић родом из Пећи! Свештеник Василије Бачкалов био је на парохији липљанској од 13. априла 1949. до 17. марта 1963. године. Као млад свештеник, вредан и агилан, успео је да цркву изнутра малтерише, постави

прозоре и врата. Подигао је и часну трапезу. Из старе цркве пренео је у нову иконостас, који је рађен 1912. године за стару цркву. Свештеник Милош Милосављевић је 1963. године дошао за пароха липљанског. На парохији је остао до 1966. године. За време свештеника Милоша црква је у Липљану споља омалтерисана и тако довршена. Око цркве подигнута је нова гвоздена ограда. Отац Милош је организовао прославу и 5. септембра 1965. године цркву је освештао рашко-призренски епископ Павле уз саслужање више овештеника.⁴⁴

Неродимље – црква Успење пресвете Богородице

Изнад Горње Неродимље, у једном засеоку, налази се црква Успења Свете Богородице или манастир Светог Уроша. По традицији, манастир је крајем XIV века подигла царица Јелена на гробу свог јединца цара Уроша. Из ове цркве пренете су цареве мошти у Јазак.

Цркву је први посетио Гиљфердинг 1857. године. Цркву посвећену Успењу пресвете Богородице након Гиљферинга посетио је и А. Јастребов 1871. године.⁴⁵

Манастирски комплекс се налазио више од једног века у рушевинама. У првој половини XIX века знаменити и утицајни Срби у тадашњој Старој Србији на релацији Призрен – Неродимље – Приштина, осетивши велику духовну потребу за обновом порушеног царског манастира, упутили су молбу турском цару у Цариграду и измолили ферман за обнову манастира Св. Уроша.

После добијене дозволе, у Неродимљу је изабран одбор за обнову храма од учених и угледних мештана из старих родова. Пошто у то време српско становништво Неродимске жупе није било тако имућно да може само да изгради један овакав објекат, одбор за обнову манастира био је приморан да упути изасланство за прикупљање прилога. Ишло се у тадашњу Кнежевину Србију и до Русије, за обнову царског манастира. Најпре је до темеља срушен стари храм, након чега су отпочети радови на новој грађевини. Храм је зидан од сите и клесаног камена. Радови на обнови манастира су се зауставили у висини свода. Разлог застоја је био недостатак финансијских средстава. Један дужи временски период ништа се није радило на обнови манастира. Крајем XIX века покреће се иницијатива у селу Неродимљу да се наставе радови на обнови храма. Изабран је нови одбор а за домаћина је постављен угледни мештанин за то време Кита С. Шабић, јер се он највише залагао за обнову. Због тога је Кита изабран да испред одбора руководи подизању манастирске зграде у коју би се народ могао склонити услед временских непогода. Зграда би привремено послужила и за становање мајстора, када се буду наставили радови на даљој обнови манастира. Арнаутима из суседног села Језерца није се свидела обнова манастира, јер су користили манастирске пашњаке и шуму за испашу своје стоке. У току изградње зграде нешто ниже од манастира, на окуци код Састав река, убијен је Кита С. Шабић од Арнаута из села Језерца. У то време поред убијеног на обнови храма и зграде највише су се залагали његов брат Нића С. Шабић, Нића Р. Дајић, Дена Ј. Дајић, Трајко С. Лукић и Мила Ф. Дабић, сви из села Горњег Неродимља. Након убиства Ките Шабића од стране Арнаута обустављени су даљи радови на обнови манастира на дужи период времена.

Нешто касније, након Првог светског рата, надлежни у тадашњој општини Неродимље, покрећу иницијативу код надлежних институција у Скопљу ради израде новог

пројекта обнове манастира. Пројекат је урађен, али је, на жалост, избио Други светски рат.

После Другог светског рата дуго времена није било нових покушаја за обнову манастира. Међутим, и поред тога што храм није био завршен, у њему се од почетка обнове сваке године на други дан Ускрса (у понедељак) окупљао српски народ и одржавао се култ Св. цара Уроша. У храму се секао славски колач и одржавана Света Литургија, саборовало се уз народне игре и песму. Почетком осамдесетих година XX века, за председника црквеног одбора села Г. Неродимља именован је мештанин Милован Сотира Шабић. Он је одмах по именовану, исте године покренуо иницијативу да се крене на обнову цркве Св. Богородице. Црква је у то време била у доста лошем стању али је 1983. године реконструисана, а у унутрашњем делу храма осликан је нови живопис. Те исте године одржан је велики народни сабор и црква је била освештана. Освештавање храма и Свету Литургију је служио тадашњи епископ рашко-призренски Павле са свештенством парохије. И након освештања настављено је са даљом обновом манастира по новом пројекту који је израдио архитекта Прокић. После много перипетија 1994. године створени су повољни услови и маја 1994. године отпочело се са припремним радовима и почетком обнове манастира. Крајем 1994. године храм је саграђен и стављен под кров, наредне 1995. године радови су обављени у унутрашњем делу, храм је омалтерисан и окречен у бело. У храму није рађен живопис јер је Завод за заштиту споменика културе из Приштине тако захтевао. Израђен је и нови иконостас. На други дан Ускрса, априла 1996. године епископ рашко-призренски Артемије освештао је манастир. Нажалост већ јуна 1999. године, од стране ОВК-а, манастирски храм је миниран и уништен до темеља.⁴⁶

Ново Чикатово – Црква Свете Тројице

У селу Новом Чикатову за време Другог светског рата срушена је парохиска црква до темеља. Црква је подигнута 1937/38. године и служила као парохиска црква парохије Дреничке у Архијерејском намесништву звечанском. Црква је била од тврдог материјала у вредности 3.000.000. динара, а порушили су је Шиптари 1941. године. Звоно су однели и продали га али се не зна коме. Црква је срушена до темеља а темељи су 1961. године још постојали до висине од 40 см. Није ништа предузимано за обнову ове цркве услед тога што црквена општина није имала материјалне могућности. Верни за потребе духовне природе одлазили су у Приштину и у манастир Девич. Због тога што су се Срби исељавали из Дренице из села: Коморана, Вуковца, Доњег Забела, Поклека, Глоговца и Новог Чикатова, а њихове куће и земљиште откупљивали Шиптари, то нису постојали изгледи да се храм може обновити. Архијерејски намесник приштински је сматрао да можда неће проћи ни три године а у поменутиим селима неће остати ниједан Србин.⁴⁷

На цркви је постојало више табли са натписима од којих су интересантнији:⁴⁸

На улазу у новоподигнуту цркву у Новом Чикатову, записано је:

Света Тројица. Цркви: Јежевици Микић Вујисих, учитељ.

На Каменој плочи, више улаза у цркву са западне стране исписано је уклесаним словима:

За владе Југословенског краља Александра првог Карађорђевића, патријарха Српске патријаршије г. Варнаве, епископа рашко-призренског Серафима Милић М. Вујисић, учитељ неуморним радом прикупљања прилог уз помоћ државе и побожних грађана Новог Чикатова

На другој каменој плочи лево од олтара у цркви, уклесана су ова имена:

Велики добротвори:

Њ. Б. Краљ Југославије Алексаандар

Њ. Светост патријарх Варнава

Михаило Пупин

Министар пољопривреде Милош Сретеновић

...

На црквеном звону изливен је овај запис:

Божјом милошћу архиепископ пећки Митрополит београдско – карловачки, патријарх српски Варнава:

Приложи ово звоно цркви у Чикатову срезу дреничком, Православна епархија рашко – призренска лета господњег 1933 за покој души својих родитеља Ђорђа и Крсмана Росић и брата Тодора.

Подујево – Црква Светог Андреје

Храм Св. Андреје је подигнут 1931. Године. Црква је за време Другог светског рата била изложена алтиљеријској ватри и погођена са више граната. Одмах после ослобођења уз помоћ народних власти и прилозима верника храм је оспособљен за верске потребе. Оправка је извршена на брзину и непотпуно. Да би се довела у исправно стање било је потребна сума од 150.000. до 200.000. динара. Како црквена општина није била у материјалној могућности, јер је те 1961. године располагала са 80.000 динара, то се ова генерална оправка није могла извршити. И поред покушаја да се од верника прикупи добровољни прилог за оправку храма није се успело јер је одзив био слаб.

Појатиште – Црква Свете Тројице

У селу Појатишту код Урошевца, добровољним прилозима мештана, у лето 1931. године довршена је црква коју је 4. октобра исте године освештао епископ Серафим са свештенством. Народној свечаности присуствовао је изасланик краља, претставници војних и цивилних власти, велики број гостију из Скопља, Призрена и Урошевца као и доста народа са целог Косова. Кумовао је Милош Сретеновић инспектор Министарства пољопривреде и вода.⁴⁹ Црква није страдала за време Другог светског рата јер је тада у урошевачком намесништву страдала само црква у Качанику.

Помазатин – Црква Светог Пророка Илије

Црква у целу Помазатину подигнута је 1938/39. године. Црква није била освећена а планирано је било да се освети у току 1941. године и да послужи вернима села Помазатина, Великог и Малог Белаћевца, Кузмана и Велике Слагине. Црква је била озидана од тврдог материјала, односно само од камена. Храм је оштећен 1942. године. Анаути из околних села оштетили су кров, односно полупали цреп, однели и уништили иконостас и иконе, те је од икона остало свега 2 комада. Зидове су неким тупим оруђем избушили тако да је неопходно потребно да се зидови гипсирају и окрече. Сва окна на прозорима су полупана, а поједине су прозоре и однели, пошто су били израђени од тангер гвођђа. Свети

престо је срушен и плоча разбијена. Звоно су Шиптари скинули и оштетили га, па га потом закопали. Звоно је један од верника Срба у селу Помазатину случајно пронашао оруђи своју башту где су га Шиптари закопали. Протојереј Трајко З. Трифуновић, в. д. пароха Гољешког у току 1959. године је извршио оправку ове цркве. Реновирана је цела кровна конструкција и цео кров покривен црепом. До септембра 1961. године остало је да се покрије само кров олтара, пошто се предходно постави бетон. Храм се није могао потпуно оправити и оспособити за богомољу због тога што црквена општина није имала материјалне могућности. Да би се довела у првобитно стање и оспособила за богомољу било је потребно 500.000. динара, а Црквена општина је имала само 75.000. динара. Међутим, главни проблем је био у томе што су се Срби из села Помазатина иселјавали у Србију, као што је то случај и подругим селима. Цркву би требало оправити и оспособити, али није било сигурно да ће остати и један Србин у Помазатину. У суседном српском селу Великом Белаћевцу од 22 дома остало у јесен 1961. године још само 4 домаћинства српска, а и они су намеравали да се иселе.⁵⁰

Црква је коначно обновљена 1964. године, да би у периоду 1982 – 1985. године на цркви више пута били ломљени врата и прозори. На крову и са унутрашње стране црква је паљена и делимично рушена минирањем након доласка британских снага КФОР-а.

Самодрежа – црква Светог Јована Претече

Цркву Самодрежу је 28. јуна 1932. године освештао патријарх Варнава. Специални воз је кренуо 26. јуна у 19.20 часова из Београда на освећење цркве Самодреже. Воз је стигао у 5.30 у Косовску Митровицу. Како у Косовској Митровици тако и у Вучитрну учесницима свечаности приређен је свечани дочек. Уз одушевљене поздраве великог броја света и пратњу музике гости су прошли кроз окићене славолуке. Овим возом допутовали су епископ нишки Доситеј, епископ бачки др. Иринеј, епископ горњокарловачки др. Максимилијан, епископ тимочки др. Емилијан, архимандрит др. Вићентије Вујић, прота Миливој Петровић, Милош Парента, ректор Карловачке богословије у пензији и многе друге званице као и маса обичног света. Предвече 27. јуна после шест стотина година први пут су са торња Самодреже одјекнула звона. Затим је почело бденије, на коме је чинодејствовао епископ рашко-призренски Серафим, уз асистенцију неколико свештеника. На Видовдан, у присуству изасланика краља пуковника Лека, затим бана Моравске бановине Живановића и многих других угледних личности, патријарх г. Варнава освештао је нови храм. Певао је хор Првог београдског певачког друштва.⁵¹

Црква је изведена од белих мермерних тесаника, пречишћених форми и јасних линија, са скоро потпуним одсуством декорације, према заједничком пројекту архитектата Петра Поповића и Александра Дерока. Током радова на цркви, код цркве су пронађени костури за које се сматрало да су припадали страдалима у Косовском боју, због чега су оне смештене у три костурнице које су подигнуте уз цркву.

Приликом изградње сеоске школе, крајем седме деценије прошлог века, локални Шиптари су костурнице користили за гашење креча. Сама црква се 1981. године, нашла на удару албанских екстремиста, који су је

оскрнавили и оштетили њене фреске. После окончања НАТО агресије на СРЈ, повлачења југословенских снага безбедности и доласка француских снага КФОР-а, црква Самодрежа је крајем јуна 1999. године демолирана и запаљена изнутра од стране шиптарских екстремиста. Самодрежа се и током Мартовског погрома над Србима 2004. године нашла на удару албанских екстремиста, а данас је претворена у јавну депонију и нужник за људе и стоку.

Урошевац – Црква Светог краља Уроша

Урошевац је општинско средиште на крајњем југу Косова поља. Урошевачка стара црква је подигнута 1901. године, али је напуштена 1929. године када је довршена изградња нове цркве Св. краља Уроша. У новој цркви се чува занимљива збирка икона млађег времена.

У Феризовићу (Урошевцу) је постојала црква још 1897/8. године. О њој је кратко писао Т. Станковић.⁵²

Радови на подизању нове цркве почели су још 1929. године. На челу одбора за њено подизање био је председник урошевачке општине Марко Деспотовић. Пројекат цркве израдили су архитекте Јосиф Михајловић (иначе тадашњи председник Скопске општине) и Глиша Томић. Зидање цркве било је у рукама искусних мајстора из Галичника. Када су почели први радови, одбор је располагао са сумом од 100.000 динара а предрачунска сума је била 1.000.000. Зато је у неколико махова долазило до прекида радова, али је одбор успевао да набави средства. Урошевачка општина је дала за ову сврху 300.000 динара. Одбор за за дизање цркве подигао је од Уроше-

вачке банке и још неких лица зајам од 260.000 динара. Сем тога, иницијативом тадашњег бана Вардарске бановине Живојина Лазића, Банска управа у Скопљу је дала помоћ од 70.000 динара. За израду иконостаса у цркви краљ је даровао 20.000 динара, а Управа фонда Симе Игумановић из Београда 10.000. Са тим средствима и добровољним прилозима који су стизали, црква је дефинитивно завршена почетком лета 1933. године. Коначно, 10. септембра 1933. године епископ рашко-призренски Серафим је освештао цркву у Урошевцу.⁵³

То је петокуполна црква монументалних димензија, чији је склоп инспирисан Грачаницом. Црква има заветне дарове из 1909. године, кадионицу и неколико звона која су донирале жене Крагујевца 1912. Иконостас је из XIX века, израђен у дуборезу и дар је српског краља Александра.⁵⁴

Церница – Црква Светог Илије

Почетком октобра 1926. године, највише заслугом сеоског учитеља Базовића, освештан је темељ будуће цркве у селу Церници.⁵⁵ Црква је довршена 1933. године. Вероватно је тада извршено мало освећење, а нисмо могли да нађемо податке о великом освећењу ове цркве.

Дана 15. јануара 2000. у раним јутарњим сатима, пред јединицама америчког КФОР-а, експлозивом је уништена унутрашњост, оштећени су зидови цркве, као и три суседне српске куће. Уз помоћ анонимног дародавца из Канаде и добровољним радом мештана, црква је обновљена исте године. Традиционално, на сеоску славу Светог Илију у овој цркви се служи Литургија.

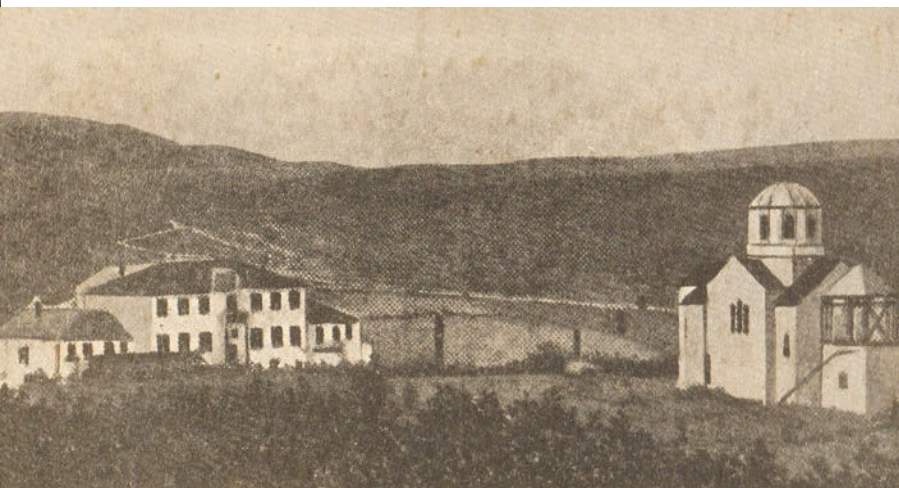

Чечево – црква Свете Петка

Чечево је село у Ибарском Колашину које се налази 33 километара западно од Митровице.⁵⁶ Нова црква подигнута је 1938. године на темељима старије, веће и шире, која је постојала још у XIV веку. Посвећена је Св. Петки. То је једнобродна грађевина са тространом апсидом споља. Дуга је 5,85, а широка 4,90 m. Уз апсиду цркве су два мермерна надгробна споменика украшена људским стилизованим фигурама и лозицама и рађена у маниру овдашњих самоуких клесара. Западно од цркве стоји неколико старих гробова, које покривају велике надгробне монолитне плоче. Неколико метара западно од садашњих цркве сачуван је у темељу старе припрате улазни камени праг (димензија 1,42x0,42x0,30 cm) са ужлебљењима за врата. Сељаци тврде да је то праг старе цркве, зато се увек њему поклоне и целивају га па тек онда прилазе новијој цркви. У комплексу око цркве виде се остаци темеља других двеју зграда, од којих је једна можда била звоник. Црква је имала велик углед код овдашњег становништва па је у случајевима спорова са Турцима код ње сазиван народни збор виђенијих људи који је предлагао решења и споразуме.⁵⁷

Штимље – Црква Светог Арханђела Михаила

Црква је грађена 1913. и 1914. године према пројекту Јелисавете Начић, прве жене архитекте у Србији. То је

њена једина очувана црква, која уједно спада у прва зрелија остварења новије српске сакралне архитектуре на Косову и Метохији. Пошто је за време Првог светског рата црква оштећена и оскрнављена, после генералне оправке морала се поново осветити 1923. године. Цркву је подигао Одбор Госпођа Књегиња Љубица у спомен Косовским осветницима. Црква је такође намењена за костурницу палих српских војника и поред ње је установљен Дом милосрђа за неговање и васпитање ратне сирочади. Главни Одбор Друштва Св. Саве је за ову цркву 1923. године поручио да се израде иконе Св. Саве и Св. Симеона Мироточивог. Обе иконе, у природној величини, израдио је Урош Предић.⁵⁸

Стилски се ослања на споменике рашке групе. Издужене је основе, са петостраном апсидом и израженим певничким просторима, надвишена осмостраним кубетом. Фасаде су вертикално подељене уским, плитким и лучно засведеним нишама. Главни портал је украшен архиволтом коју носе два полукружна стуба са капителима и окулусом изнад. Приликом обнове 1977. године, зазидани су горњи делови трифора на певницама, чиме је црква изгубила доста од свог првобитног изгледа. Аутор икона на олтарској прегради је Полексија Тодоровић.

напомене:

¹ Правда 24. јули 1937, 7.

² Православно архијерејско намесништво К. Митровачко Бр. 75 14 VI 1969 у К. Митровици Његовом Преосвештенству Епископу Рашко призренском Господину Г. Павлу, *Шиптарски геноцид над Србима у 20. веку – Документа Архиве Епархије рашко-призренске и косовско – метохијске*, Београд 2011, 384, 386.

³ Православно архијерејско намесништво приштинско Бр. 213 23 маја 1962 год. у Приштини Списак Порушених храмова (Црква – Манастира – Капела) за време Другог светског рата у Епархији рашкопризренској које би требало опоравити (обновити), *Шиптарски геноцид над Србима у 20. веку – Документа Архиве Епархије рашко-призренске и косовско-метохијске*, Београд 2011, 94.

⁴ *Освећење нове цркве у селу Жегри код Гњилана*, Време 29. октобар 1931, 5.

⁵ С. Д, *Скупштина великих жена срп. Народа у Скопљу*, Српско Косово, Скопље, 15. октобра 1928. Год, бр. 20, 15 – 16.

⁶ Православно архијерејско намесништво приштинско Бр. 411 11 септембра 1961 год. у Приштини Епархиском Управном Одбору Призрен, *Шиптарски геноцид над Србима у 20. веку – Документа Архиве Епархије рашко-призренске и косовско-метохијске*, Београд 2011, 70.

⁷ *Шиптарски геноцид над Србима у 20. веку – Документа Архиве Епархије рашко-призренске и косовско – метохијске*, Београд 2011, 90.

⁸ *Акција за подизање цркве у Новом Косову*, Правда 10. децембар 1933, 11.

⁹ Запис на панагирику у цркви у Дубоком Потоку. Љ. Стојановић, *Стари српски записи и натписи књ. V*, Сремски Карловци 1925, бр. 9214 и 9215.

¹⁰ А. Гилфердинг, *Боснија, Герцеговина и Стара Србија*, С. Петербург 1873, 206.

¹¹ М. А. Поповић, *Бивша 'Стара црква' у Косовској Митровици*, Весник, бр. 520, Београд, 1971, 5.

¹² И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 393 – 394; З. Ч. Вукадиновић, *Храм Светог саве у Косовској Митровици*, Зборник Матице српске за друштвене науке 122, Нови Сад 2007, 203.

¹³ З. Ч. Вукадиновић, *Храм Светог саве у Косовској Митровици*, Зборник Матице српске за друштвене науке 122, Нови Сад 2007, 209.

¹⁴ Цариградски гласник, (1895) Цариград, бр. 2 од 21. јануара, 2.

¹⁵ Љ. С. Пантовић, *Храм Светог Саве у Косовској Митровици*, Косовска Митровица 1996; И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 393 – 417; З. Ч. Вукадиновић, *Храм Светог Саве у Косовској Митровици*, Зборник Матице српске за друштвене науке 122, Нови Сад 2007, 203 – 219.

¹⁶ Цариградски гласник, (1895) Цариград, (21. децембар), 2.

¹⁷ Цариградски гласник, (1896) бр. 34 од 12. септембра, 2; Љ. С. Пантовић, *Храм Светог Саве у Косовској Митровици*, Косовска Митровица 1996, 23; И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 395.

¹⁸ Станковић П. Т., *Путне белешке по Старој Србији 1871 – 1898*, Београд 1910, 164 – 165.

¹⁹ Остојић је са чином почасног проте 1897. године био парох на некој парохији у Краљевини Србији.

²⁰ О врло озбиљним финансијским проблемима видети детаљно у: И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 396 – 399.

²¹ И. Иванић, *На Косову. Са Шара по Косова на Звечан*, Београд 1903, 141 – 142.

- ²² Ч. Вукадиновић, *Храм Светог саве у Косовској Митровици*, Зборник Матице српске за друштвене науке 122, Нови Сад 2007, 207.
- ²³ АС, МИД – ППО, 1896, 590. Б. Нушић, С. Новаковићу, 5/18. 8. 1896. год. у Приштини.
- ²⁴ *Наши дописи*, Цариградски гласник, год. IV, бр. 16, 16. 4. 1898, Цариград, бп; Георги Константиновски, *Градитељите во Македонија: XVIII – XX век*, Табернакул, Скопје, 2001, 16; Ч. Вукадиновић, *Храм Светог саве у Косовској Митровици*, Зборник Матице српске за друштвене науке 122, Нови Сад 2007, 207; И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 400.
- ²⁵ АС, МИД – ППО, 1908, 55. М. Ракић, В. Љотићу, 17/30. 12. 1907. год. у Солуну; Branko Peruničić, *Svedočanstvo о Kosovu: 1901–1913*, Beograd, 1988, 199; Љ. С. Пантовић, *Храм Светог Саве у Косовској Митровици*, Косовска Митровица 1996, 25 – 26; Ч. Вукадиновић, *Храм Светог саве у Косовској Митровици*, Зборник Матице српске за друштвене науке 122, Нови Сад 2007, 207; И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 400 – 401.
- ²⁶ Љ. С. Пантовић, *Храм Светог Саве у Косовској Митровици*, Косовска Митровица 1996, 27; И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 402 – 403.
- ²⁷ И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 404 – 405.
- ²⁸ АС, МИД – ППО, 1914, 292. вицекомзул, Министарству иностраних дела, 11. 11. 1910. год. у Приштини.
- ²⁹ И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 405 – 407.
- ³⁰ Гласник, Српско Косово, Косовска Митровица 1. и 15. августа 1921, бр. 15–16, год. II, 21; Љ. С. Пантовић, *Храм Светог Саве у Косовској Митровици*, Косовска Митровица 1996, 27; Ч. Вукадиновић, *Храм Светог саве у Косовској Митровици*, Зборник Матице српске за друштвене науке 122, Нови Сад 2007, 207.
- ³¹ Ч. Вукадиновић, *Храм Светог саве у Косовској Митровици*, Зборник Матице српске за друштвене науке 122, Нови Сад 2007, 207; И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 408 – 409, 411.
- ³² Љ. С. Пантовић, *Храм Светог Саве у Косовској Митровици*, Косовска Митровица 1996, 36; Ч. Вукадиновић, *Храм Светог саве у Косовској Митровици*, Зборник Матице српске за друштвене науке 122, Нови Сад 2007, 208; И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 411 – 413.
- ³³ Љ. С. Пантовић, *Храм Светог Саве у Косовској Митровици*, Косовска Митровица 1996, 27.
- ³⁴ Љ. С. Пантовић, *Храм Светог Саве у Косовској Митровици*, Косовска Митровица 1996, 27, 31 – 32; И. Женарју, *Изградња и опремање цркве Светог Саве у Косовској Митровици (1896 – 1913)*, Баштина св. 34, Приштина – Лепосавић 2013, 409 – 410.
- ³⁵ З. Вукадиновић, М. Богавац, *Српска просвета и култура у Косовској Митровици 1836–1941*, Приштина – Лепосавић 2001, 289 – 290.
- ³⁶ Т. П. Станковић, *Путне белешке по Старој Србији 1871 - 1898*, Београд 1910, 90.
- ³⁷ *Бан Вардарске бановине г. Новаковић присуствовао освећењу цркве у Лапљем селу на Косову*, Време 9. августа 1937, 4; *Освећење камена темеља нове цркве на Косову*, Правда 8. август 1937, 3.
- ³⁸ *Апел српске православне црквене општине у Лапљем селу*, Правда 5. фебруар 1938, 25.
- ³⁹ В. П., *Сељаци три села на Косову моле до им неко поклони црквено звоно за њихову новоподигнуту цркву св. Петку*, Правда 23. јуна 1938, 14.
- ⁴⁰ Лепина је насеље у општини Липљан на Косову и Метохији.
- ⁴¹ В. П., *Напредно село Ливађе, на Косову*, Правда 19. децембар 1937, 5.
- ⁴² *У селу Ливађу на Косову на врло свечан начин освећена је тек подигнута црква Св. Глигорија*, Правда 15. јуни 1937, 11.
- ⁴³ Освећен је камен темељац за храм у Липљану, Гласник Српске православне патријаршије 19 – 20/1939, 461.
- ⁴⁴ Р. Брадић, *Црква светих мученика Флора и Лавра у Липљану на Косову*, Гласник СПЦ 5/1983, 103.
- ⁴⁵ И. С. Јастребов, *Стара Србија и Албанија*, Споменик СКА ХЛ, Београд 1904, 103 – 104.
- ⁴⁶ Детаљније о овом манастиру видети у: Небојша Ђокић, Бранко Надовеза, *Цркве и манастири на Косову и Метохији у XIX веку*, Крушевац 2019, 111 – 115.
- ⁴⁷ Православно архијерејско намесништво приштинско Бр. 411 11 септембра 1961 год. у Приштини Епархиском Управном Одбору Призрен, *Шиптарски геноцид над Србима у 20. веку – Документа Архиве Епархије рашко-призренске и косовско-метохијске*, Београд 2011, 70; Православно архијерејско намесништво приштинско Бр. 213 23 маја 1962 год. у Приштини Списак Поручених храмова (Цркава – Манастира – Капела) за време Другог светског рата у Епархији рашко-призренској које би требало опривити (обновити), *Шиптарски геноцид над Србима у 20. веку – Документа Архиве Епархије рашко-призренске и косовско-метохијске*, Београд 2011, 94.
- ⁴⁸ Татомир Вукановић, *Дреница – Друга српска света гора*, Приштина 1998, 313 – 314.
- ⁴⁹ *Освећење нове цркве у Појатишту, код Урошевца*, Време 6. октобра 1931, 6.
- ⁵⁰ Православно архијерејско намесништво приштинско Бр. 411 11 септембра 1961 год. у Приштини Епархиском Управном Одбору Призрен, *Шиптарски геноцид над Србима у 20. веку – Документа Архиве Епархије рашко-призренске и косовско-метохијске*, Београд 2011, 69 – 70.
- ⁵¹ Д. Г., *Свечано освећење цркве Самодрже на Косову*, Правда 29. јуна 1932, 3.
- ⁵² Т. Станковић, *Путне белешке по Старој Србији: 1871 – 1898*, Београд 1910, 113; Б. Нушић, *Косово (Опис земље и народа)*, Београд 1986, 49.
- ⁵³ Д. Г. К. М., *Освећење цркве Светог Цара Уроша у Урошевицу*, Правда 11. септембар 1933, 7.
- ⁵⁴ Небојша Ђокић, Бранко Надовеза, *Цркве и манастири на Косову и Метохији у XIX веку*, Крушевац 2019, 79.
- ⁵⁵ Мил. Б. Гавриловић, *Око извора Јужне Мораве*, Правда 17. октобар 1926, 5.
- ⁵⁶ Гл. Елезовић, *Речник косовско-метохијског дијалекта*, Београд 1932, 444; Н. Hadžibegić, А. Handžić i Е. Kovačević, *Oblast Brankovića*, Sarajevo 1972, 14.
- ⁵⁷ М. Лутовац, *Ибарски Колашин*, Београд 1954, 58, 81; М. Ивановић, *Споменици Ибарског Колашина*, Саопштења XVII, Београд 1985, 129 – 130.
- ⁵⁸ *Извештај Гл. Одбора Друштва Св. Саве о свом раду за последње три године (1920–1923)*, Друштво Светог Саве IX, Београд 1923, 34; *Четрдесетогодишњица Друштва „Кнегиња Љубица“*, Београдске општинске новине 5 (мај)/1939, Београд 1939, 296.

СЛУЖБЕНИ ДЕО – ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово вицоконпреосвештенство Архиепископ крагујевачки и Митрополит шумадијски Господин Јован благоизволео је у периоду од 1. јуна 2024. године до 31. јула 2024. године:

Осветити:

Капелу за паљење свећа при храму Свете Тројице у Кораћици, 1. јуна 2024. године, Архиепископско намесништво младеновачко;
Црквену салу при храму Свете Тројице у Кијеву, 2. јуна 2024. године, Архиепископско намесништво лепеничко;
Звонару при храму Светог Јуке Кримског у Заводу „Мале Пчелице“ у Крагујевцу, 6. јуна 2024. године, Архиепископско намесништво крагујевачко;
Обновљену цркву брвнару Светих Четрдесет мученика севастијских у Вранићу, 9. јуна 2024. године, Архиепископско намесништво беланичко;
Обновљен иконостас цркве брвнаре Светих Четрдесет мученика севастијских у Вранићу, 9. јуна 2024. године, Архиепископско намесништво беланичко;
Новоподигнути храм Светих новомученика крагујевачких у Спомен парку „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу, 16. јуна 2024. године, Архиепископско намесништво крагујевачко;
Иконостас за новоподигнути храм Светих новомученика крагујевачких у Спомен парку „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу, 16. јуна 2024. године, Архиепископско намесништво крагујевачко;
Фрескопис за храм Светог деспота Стефана у Бабама, 28. јула 2024. године, Архиепископско намесништво космајско.

Рукопроизвести у чин чтеца:

Предрага Јанковића из Милошевца.

Рукоположити:

Монаха Спиридона (Живковића) у чин јерођакона 19. јула 2024. године у храму Успења Пресвете Богородице у манастиру Денковцу;
Монаха Лонгина (Крајишника) у чин јерођакона 7. јула 2024. године у храму Светог архангела Гаврила у манастиру Тресије, а у чин јеромонаха 21. јула 2024. године у храму Светог великомученика Прокопија у Овсишту.

Одликovati:

Чином протојереја:

Протонамесника Александра Миловановића, привременог пароха Треће аранђеловачке парохије при храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, Архиепископско намесништво орашачко;

Достојанством протонамесника:

Јереја Дарка Павловића, привременог пароха вранићке парохије у Вранићу, Архиепископско намесништво беланичко;
Јереја Владана Костадиновића, привременог пароха Прве крагујевачке парохије при храму Свете Тројице (Стара црква) у Крагујевцу, Архиепископско намесништво лепеничко;
Јереја Немању Искића, привременог пароха Четврте аранђеловачке парохије при храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, Архиепископско намесништво орашачко;

Правом ношења црвеног појаса:

Ђакон Александра Бабића, парохијског ђакон аранђеловачког при храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, Архиепископско намесништво орашачко;

Орденом Светих новомученика крагујевачких I степена:

Умировљеног Епископа зворничко-тузланског Господина Василија;
Николу Врућинића из Крагујевца;
Славка Лукића из Бара;

Орденом Светих новомученика крагујевачких II степена:

Јована Алексића из Крагујевца;

Орденом Војвода Карађорђа:

Монаха Јоаникија, сабрата манастира Брезовца на Венчацу;
Јована Лукића из Доње Трешњевице;
Сашу Голубовића из Баточине;
Милоја Здравковића из Сиљевице;
Данила Маринковића из Глоговца;

Архиепископском грамотом признања:

Ивицу Мошића из Крагујевца;
Сашу Стојадинова из Крагујевца;
Дену Радуловић из Крагујевца;
Благочестиви верни народ из Дулена;
Црквеноопштински управни одбор при храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу;
Протојереја Слободана Раковића из Аранђеловца;
Вељка Врућинића из Крагујевца;
Александра Станковића из Крагујевца;
Гојка Васојевића из Крагујевца;
Милана Лазића из Крагујевца;
Дарка Михајловића из Глоговца;
Предузеће „Хибрид Комерц“ из Јагодине;
Предузеће „Раја Градња“ из Багрдана;

Архиепископском грамотом захвалности:

Предузеће „Вебер“ из Тополе;
Марка Васиљевића из Кутлова;

Архиепископском захвалницом:

Игора Шарца из Крагујевца;
Златка Ђокића из Крагујевца;
Владана Недељковића из Крагујевца;
Филипа Продановића из Крагујевца;
Николу Марковића из Десимировца;
Драгана Вујадиновића из Десимировца;
Марка Огњановића из Церовца;
Драгана Јовановића из Вучића;
Ненада Богдановића из Глоговца;
Бојана Милутиновића из Драммировца;
Небојшу Јоковића из Глоговца;
Зорана Николића из Глоговца;
Животија Новаковића из Глоговца.

Замонашити по чину мале схеме:

Гојка (Ђоковића), искушеника Светоуспењске обитељи манастира Денковца, давши му монашко име Петар.

Поставити:

Протојереја Вукашина Симоновића, на дужност привременог пароха Прве рековачке парохије при храму Преподобног Романа у Рековцу, Архиепископско намесништво левачко;
Протојереја ставрофора Лазара Илића, привременог пароха Треће јагодинске парохије при храму Светих архангела Михаила и Гаврила (Стара црква) у Јагодини, на дужност старешине именованог храма, Архиепископско намесништво белачко.

Поверити у опслуживање:

Протонамеснику Горану Јерemiћу, привременом пароху сибничке парохије при храму Светог Николе у Сибници, упражњену белачку парохију при храму Светог архангела Михаила у Бељини, Архиепископско намесништво космајско;
Братству храма Светих бесребреника Козме и Дамјана у Азањи, упражњену Другу азањску парохију при именованом храму у Азањи, Архиепископско намесништво јасеничко.

Разрешити:

Протојереја ставрофора Драгослава Петровића, умировљеног рековачког пароха, даље дужности опслуживања упражњене Прве рековачке парохије при храму Преподобног Романа у Рековцу, Архиепископско намесништво левачко;
Протојереја Александра Гајића, привременог пароха Прве јагодинске парохије при храму Светих архангела Михаила и Гаврила (Стара црква) у Јагодини, даље дужности старешине именованог храма, Архиепископско намесништво белачко.

Окончати црквеносудски поступак у другом степену:

Против монахиње Ирине Брковић, која је на основу пресуде

Великог Црквеног Суда СПЦ, лишена монашког чина и враћена у ред лаика са крштеним именом Мина;
Против монаха Силуана Милутиновића, који је на основу пресуде Великог Црквеног Суда СПЦ, лишена монашког чина и враћен у ред лаика са крштеним именом Никола;
Против протонамесника Александра Јовановића, који је на основу пресуде Великог Црквеног Суда СПЦ, лишена свештеничког чина.

Примити у први разред богословије:

Немању Живковића из Аранђеловца;
Петра Недељковића из Шумарица;
Николу Марковића из Крагујевца;
Павла Милутиновића из Смедеревске Паланке;
Вељка Игњатовића из Селевца;
Давида Јагодића из Глибовца.

Завршили богословију:

Јован Глишовић из Крагујевца;
Димитрије Јаковљевић из Крагујевца;
Никола Јанићијевић из Крагујевца;
Ђорђе Милутиновић из Смедеревске Паланке;
Василије Тешић из Крагујевца.

Поделити благослов за упис на Православни богословски факултет Универзитета у Београду:

Николи Јанићијевићу из Крагујевца;
Ђорђу Милутиновићу из Смедеревске Паланке;
Василију Тешићу из Крагујевца;

Катарини Бранковић из Мале Иванче;
Александру Михајловићу из Међулужја;
Немањи Вранићу из Крагујевца;
Јовану Глишовићу из Крагујевца;
Петру Зувићу из Вранића;
Сави Каматовићу из Крагујевца.

Поделити благослов за упис на Академију Српске православне Цркве за уметност и конзервацију у Београду:

Матеји Матејићу из Великих Црљена;
Николини Илић из Крагујевца;
Марији Радовић из Јагодине.

Поделити благослов за упис на постдипломске студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду:

Стефану Ђорђевићу из Лазаревца.

Пензионисати:

Протојереја ставрофора Мила Миловановића, привременог пароха Друге азањске парохије при храму Светих бесребреника Козме и Дамјана у Азањи, Архијерејско намесништво јасеничко.

Упокојили се у Господу:

Протојереј Јовица Ескић, привремени парох бељинске парохије при храму Светог архангела Михаила у Бељини, Архијерејско намесништво космајско.

СЛУЖЕЊА, ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ МИТРОПОЛИТА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. јуна до 31. јула 2024. године

ЈУН 2024:

1. јун 2024:

Служио Литургију у храму Силаска Светог Духа у Кораћници и освештао капелу за паљење свећа;
У селу Влашки, у цркви Светог цара Константина и Јелене и утврдио распоред за мозаик и инструкције за градњу палионице свећа и летњиковца;
У цркви Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама венчао Марка и Милицу.

2. јун 2024:

Служио Литургију у храму Силаска Светог Духа у Кијеву, пререзао славски колач и освештао нову црквену салу.

3. јун 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог цара Константина и царице Јелене у манастиру Дивостину.

4. јун 2024:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову;
Председавао седници органа фондова Епархије шумадиске;
Посетио цркву Вазнесења Господњег у Сопоту ради надгледања текућих радова; Присуствовао донаторској вечери за фреске у цркви Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама.

5. јун 2024:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници; Присуствовао матурском испиту из Старог и Новог Завета у Крагујевачкој богословији; Примιο изасланика Светог архијерејског синода на матурским испитима у Крагујевачкој богословији протојереја Србољуба Убипариповића, професора у Богословији протођакона др Златка Матића и др Зорана Недељковића.

6. јун 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог Луке кримског при Заводу за одрасла лица у Малим Пчелицама;
У цркви Светог Саве на Аеродрому крстио Илију, сина ђакона Александра Ђорђевића;
Посетио цркву Светих новомученика крагујевачких у Шумарицама ради надгледања припрема за освећење;
У манастиру Вољавчи служио помен Атанасију Танаску Рајићу.

7. јун 2024:

Служио Литургију у храму у изградњи Светог Јована Крститеља у Дуленима;
Присуствовао матурском испиту из Црквеног појања у Крагујевачкој богословији; Поделио дипломе ученицима који су учествовали на републичком такмичењу из веронауке.

8. јун 2024:

Служио молебан у цркви Светог Саве у Београду са Патријархом Господином Порфиријем поводом Свесрпског сабора;
Присуствовао заседању Владе Републике Србије у Палати Србије;
Присуствовао у Тополи Фестивалу вина Шумадије;

9. јун 2024:

Служио Литургију и освештао обновљену цркву брвнару Светих четрдесет севастијских мученика у Вранићу.

10. јун 2024:

Служио Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу;
Учествовао на семинару за свештенике „Богослужбени живот у теорији и пракси“ у сали Саборне цркве, предавачи професори ПБФ у Београду др Ненад Милошевић и др Србољуб Убипариповић.

11. јун 2024:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушици;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

12. јун 2024:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

13. јун 2024 – Спасовдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Вазнесења Господњег у Драгобраћу;
Учествовао у Спасовданској литији у Београду.

14. јун 2024:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Освештао зграду Адвокатске коморе у Крагујевцу.

15. јун 2024:

Служио Литургију у храму Силаска Светог Духа у Рогачи;
Посетио цркву Вазнесења Господњег у Сопоту ради надгледања текућих радова;
На гробљу у Јагодини служио парастос проти Радославу Станковићу;
Примио у Владичанском двору у Крагујевцу умировљеног епископа Господина Василија.

16. јун 2024:

Служио Литургију и освештао цркву Светих новомученика крагујевачких у Шумарицама, саслуживао умировљени Епископ зворничко-тузлански Господин Василије.

17. јун 2024:

Служио Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу и парастос поводом годишњице упокојења другог Епископа шумадијског др Саве (Вуковића);
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Присутствовао донаторској вечери у Сопоту за подизање конака манастира Павловца.

18. јун 2024:

Служио Литургију у манастиру Брезовцу;
На простору старе фабрике „Шамот“ у Аранђеловцу одредио локацију за подизање нове цркве;
У Рачи обишао радове на реконструкцији крова цркве брвнаре;
Посетио цркву Светих апостола Петра и Павла у Рачи.

19. јун 2024:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио групу свештеника из Аустралије.

20. јун 2024:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Примио архимандрита Прокопија из Дубаија;
Прими Јована Томовића, Рашу Пљакића и Владимира Вучићевића коме је предао орден за његовог упокојеног оца Слободана Вучићевића;
У селу Влачки служио опело Мири Томић;
У цркви Свете Недеље у Десимировцу крстио Александру, унуку свештеника Дејана Петровића.

21. јун 2024:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
У Трешњевику (Грошница) одредио место за градњу нове цркве.

22. јун 2024:

Служио Литургију у храму Вазнесења Господњег у Рудовцима;
Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

23. јун 2024 – Тројице:

Служио Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу;
У цркви Чудотворне иконе Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама вечао Ивана и Далиборку из Малих Пчелица.

24. јун 2024:

Служио Литургију у Светотројичном храму – Старој крагујевачкој цркви и пререзао славски колач; литија кроз Крагујевац;
У Полицијској управи у Крагујевцу служио помен пострадалим полицајцима.

25. јун 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Силаска Светог Духа у Церовцу; Пресекао славски колач у храму Силаска Светог Духа у Блазнави.

26. јун 2024:

Саслуживао са браћом архијерејима на Литургији у цркви Свете преподобне Параскеве у Пожаревцу поводом 30 година архијерејске службе Епископа браничевског Игнатија.

27. јун 2024:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији;
Обишао радове на живопису у цркви Преподобне Параскеве у Сиљевици;
Посетио манастир Манастирак ради надгледања радова;
У цркви Светог Романа у Рековцу утврдио ток родова на цркви.

28. јун 2024 – Видовдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог великомученика Лазара Косовског у крагујевачком насељу Белошевцу;
Присутствовао концерту Хора младих цркве Светог Саве на Аеродрому у Крагујевачком позоришту.

29. јун 2024:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија у Мијатовцу.

30. јун 2024:

Служио Литургију у храму Светог Николе у Ковачевцу; Смотра хорове Епархије шумадијске.

ЈУЛ 2024:

1. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

2. јул 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Липару;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

3. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

4. јул 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Каленићу.

5. јул 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Свете Анастасије Српске у Коњарима код Аранђеловца;
Рад и приједи у Епархијској канцеларији.

6. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Сиоковцу код Јагодине;
Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

7. јул 2024 – Ивањдан:

Служио Литургију у манастиру Тресије; у току Литургије рукоположио монаха Лонгина, сабрата овог манастира, у чин јерођакона;
Посетио проту Велибора Ранђића поводом крсне славе.

8. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Одржао пријемни испит за пријем ученика у богословије СПЦ;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији.

9. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији.

10. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Кнеза Лазара Косовског у крагујевачком насељу Белошевацу;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији.

11. јул 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у капели Свете Петке у манастиру Светог Пајсија у Шуљковцу;
На гробљу у Јагодини служио парастос Љубици Драгутиновић из Јагодине;
Посетио цркву Светог Илије у Бунару ради надгледања радова на парохијском дому.

12. јул 2024 – Петровдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Ралетинцу;
Служио помен књижевнику Миловану Видаковићу у храму Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама; учествовао у манифестацији Дани Милована Видаковића.

13. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу поводом двадест година од освећења ове цркве;
Пререзао славски колач у храму у изградњи Светог апостола Павла у Божурњи код Тополе.

14. јул 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светих мученика и бесребреника Козме и Дамјана у Сипићу.

15. јун 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у Брајковцу поводом славе заједнице „Земља живих“.

16. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушица;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији;
Посетио археолошке радове у манастиру Кастелану;
У Сопоту освештао кућу свештеника Горана Јеремића.

17. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији.

18. јул 2024:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији;
У манастиру Денковцу на вечерњој служби замонашио у малу схиму искушеника Гојка Ђоковића давши му монашко име Петар.

19. јул 2024:

Служио Литургију у манастиру Денковцу; у току Литургије

рукоположио монаха Спиридона у чин јерођакона;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији.

20. јул 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Свете великомученице Недеље у Десимировцу;
У цркви Сабора Светих Срба у Доброводици служио опело Ненаду Радојевићу.

21. јул 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог великомученика Прокопија у Овсишту; у току Литургије јерођакона Лонгина, сабрата манастира Тресије, рукоположио у чин јеромонаха;
Присуствовао у селу Вишевцу слави општине Рача.

22. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији.

23. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији;
Са архитектом Филипом Секулићем и Николом Врућинићем грађевинским предузимачем, посетио манастир Липар поводом договора за проширење манастирске трпезарије;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији.

24. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Кнеза Лазара Косовског у крагујевачком насељу Белошевцу;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији;
Служио празнично бденије у храму Чудотворне иконе Пресвете Богородице Тројеручице у Малим Пчелицама.

25. јул 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Каленићу;
У селу Белушићу обишао радове на обнови старе цркве.

26. јул 2024 – Аранђеловдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Пиносави;
У цркви Светих Саве и Симеона у Кусадку утврдио распоред за живописање;
Посетио Епархијску кућу у манастиру Дивостину радо надгледања текућих радова.

27. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у селу Лесковцу код Барајева;
У храму Силаска Светог Духа у Корићанима венчао теолога Лазара Марјановића и Ирину Ракић.

28. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Деспота Стефана у селу Бабе и освештао нови живопис;
Посетио манастир Павловац ради надгледања текућих радова;
Посетио цркву светог Јоакима и Ане у Међулужју.

29. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији;
Примио Нићифора Аничкића из Јоханезбурга.

30. јул 2024:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Свете великомученице Марине у Горњој Сабанци;
Рад и пријемни у Епархијској канцеларији.

31. јул 2024:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;
Посетио цркву Свете Петке у Сиљевици ради надгледања текућих радова.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕТА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УБИ У ЊЕГА”

Свети Владика Николај Велимировић

РОЖДЕСТВО ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Света Дева Марија роди се од старих родитеља својих, Јоакима и Ане. Отац јој беше из племена Давидова, а матер од рода Аронова. И тако она беше по оцу од рода царска, а по мајци од рода архијерејска, и тиме већ предображаваше Онога, који ће се из ње родити, као Цара и Првосвештеника. Њени родитељи беху већ остарели, а немаху деце. И зато беху постидни пред људима и скрушени пред Богом. И у скрушености својој мољаху се Богу с плачем да обрадује старост њихову даровањем једнога чеда, као што је некад обрадовао старца Аврама и старицу Сару даровавши им сина Исака. И Бог свемогући и свевидећи обрадова их радошћу, која је превазилазила далеко сва њихова очекивања и све најлепше снове. Јер им дарова не само ћерку, но и Богомајку; озари их не само радошћу временом, него и вечном. Даде им Бог само једну ћерку, која им доцније роди само једног унука, али какву ћерку и каквог унука! Благодатна Марија, благословена међу женама, храм Духа Светога, олтар Бога Живога, трпеза хлеба небеснога, живот светиње Божје, дрво најслађега плода, слава рода људског, похвала рода женског, источник девства и чистоте – то беше Богом дарована ћерка Јоакима и Ане. Рођена у Назарету, а после три године одведена у храм Јерусалимски, одакле се вратила опет у Назарет, да ускоро чује благовест Светог архангела Гаврила о рођењу Сина Божјег, Спаситеља света, из њенога пречистог и девичанскога тела.

Расуђивање

Свети Дионисије Ареопagit описује безмерну радост, и блистање споља и изнутра, и неописано неко благоухање, које он осети у присуству Пресвете Богородице, када ју посети у Јерусалиму. У своме одушевљењу он каже да када не би познавао јединога истинога Бога, он би Њу, Свету Деву Марију, признао за Бога. Такав силан и необичан утисак чинила је на људе Света Дева још за време свога телесног живота на земљи. Несравњиво већу силу и славу пак задобила је она после своје телесне смрти, када је вољом Божјом узвишена над анђелским силама. Њена сила долази од њене непрестане молитве Богу за верне, за све оне који се њој за помоћ обраћају. Свети Јован Новгородски, кад се с народом молио њој за помоћ против непријатељске војске, познао је да се и она у том часу са сузама молила Господу за њих. И Нового-

род је био чудесно спасен. Како је била болећива према распетом Сину своме, тако је света Пречиста болећива и према свима невољницима који се њој за помоћ обраћају. Може се рећи да је сва земља покривена чудесима њене милости. У Београду и данас живи један кафеџија Ц. Ј. родом из села Лабуништа, иза Струге, кога је мајка као слепа довела у манастир Калишки, где је после молитве свештеникове над њим пред иконом Свете Богородице, поново прогледао. Први инок у Почајеву видео је пламени стуб од земље до неба, и у том пламеном стубу видео је Свету Богородицу. Она је стајала на једном камену и на том месту где је она онда стајала, отворила се целебна вода, која и дан-данас помаже многим болесницима.

(из Охридског пролога)

МНОГО ЈЕ ЗВАНИХ АЛИ ЈЕ МАЛО ИЗАБРАНИХ

Једног јутра, просјак је покуцао на врата келије Григорија прозваног Двојеслов због својих спасоносних говора. Монах је, не дижући поглед са посла, пустио просјака у своју келију.

„Како да ти помогнем, брате мој?“, упита Григорије.

„О, оче!“, узвикну просјак, павши на колена. „Велике ме недаће гоне: био сам богат трговац и водио сам велику трговину, али Бог је благоизволео да ме казни за моје грехе: сада је мој брод са робом потонуо и ја сам потпуно пропао, а имам и велике дугове...“

„Моли се Богу, убоги брате мој“, са сузама је тешио просјак монах, „Он је милостив и помоћи ће ти...“

Григорије је позвао келијника и наложио му да просјаку да шест златника. Просјак усрдно захвали монаху и оде, али није прошао ни пун сат пре него што се поново појавио пред Григоријем.

„Тешко мени! Јао!“, понављао је, ударајући се у прса. „Треба ми још шест златника, иначе ће ме они којима сам дужан стрпати у тамницу...“

Григорије нареди да му одмах дају још шест златника и, пожеливши просјаку добре жеље, пусти га. Али исте вечери просјак се поново појавио у келији монаха. Паде на колена и са јецајима замоли Григорија да му поново помогне...

„Помози ми, слуго Христов“, понављао је, „или ћу погинути.“

„Устани, брате мој“, тешио га је монах, „ја ћу ти помоћи.“

Монах је позвао келијника и наредио му да просјаку да још шест златника.

„Али, оче, ми више немамо ниједног златника“, одговори келијник.

„Онда му дај нешто друго од одеће или посуђа“, одговори Григорије.

„Немамо ништа осим сребрне посуде коју нам је послала твоја мајка.“

Φύλακας

ἄγγελος

„Ја сам онај јадни морнар“, одговори странац, „коме си једном дао дванаест златника и сребрну посуду. Знај да те је од тога дана Господ назвао архипастиром Цркве земаљске. Ја сам анђеоло Господњи, послат теби да сазнам твоја осећања и дајеш ли милостињу из сујете или из љубави.“

Григорије паде на земљу од ужаса говорећи:

„Опрости ми, слуго Христов, што сам с тобом разговарао као са смртником.“

„Не бој се“, одговори анђеоло, „Господ је хтео да те искуша. Многи дају милостињу, помињући име Христово, али не из срдачног порива, већ из сујете, `јер су многи позвани, а мало је изабраних`. Христос Спаситељ је видео твоју смерну искреност и заповедио ми да увек будем са тобом и да му приносим твоје молитве: све што са надом заиштеш, добићеш од Њега.“

Са овим речима небески гост је постао невидљив. Григорије се поклати до земље и, благодарећи Богу, узвикну:

„Слава Теби, милостиви Христе, Боже мој! Верујем да је неизрецива милост Твоја према милостивима, када си ме и за малу милостињу толико заволео да си нада мном ставио анђела чувара!“

„Онда је дај просјаку што пре, да не оде тужан.“

Странац, узевши посуду, са сузама захвали Григорију. Потом је отишао и више се није вратио.

Много година касније, Григорије је постао римски архиепископ. Једнога дана, обилазећи сто за којим је седело дванаест просјака које је позвао Григорије, он је међу њима препознао просјака који му је једном дошао тражећи помоћ.

Григорије се зачуди што је благајник позвао још једног просјака, па га упита зашто је то учинио.

„Зашто си позвао тринаест људи? Радо бих нахранио дупло више људи, али сам тужан што ме нисте послушали, јер сам рекао да позовете дванаест.“

Замислите Григоријево изненађење када је благајник одговорио да је позвао дванаест људи, а да није видео тринаестог просјака.

Григорије се веома посрамио пошто је саслушао благајникове речи и почео да пази на чудног госта. Када се обед заврши, Григорије приђе странцу, ухвати га за руку и одведе до свог места. Овде, пажљиво гледајући у лице просјака, рече: „Силом Бога Свемогућег, реци ми, ко си ти?“

ДЕЧИЈА СТРАНА 48

НЕБЕСКА ПОМОЋ

Рано мајско јутро. Чим почне да се свиће, звезде слабо трепћу и једна за другом нестају са неба, као да се даве у предзорњој магли. Хладноћа је дахнула и пробудила дечака који је слатко спавао на ивици брезовог гаја.

Дечак се звао Вартоломеј. Ово је био будући велики молитвеник и покровитељ руске земље Свети Сергије. Отац је послао дечака да тражи коње. Коњи су отишли негде далеко. Дечак је целу ноћ лутао по луговима, пољима, шумама и ливадама, али није нашао коње и пред јутро је заспао.

Вартоломеј се пробуди, отвори очи, протегну се, затвори очи и хтеде да настави прекинути сан, али се одједном сети где је и зашто је ту, и брзо скочи на ноге.

Дечак је са чуђењем видео да недалеко од њега, испод густог, разгранатог храста који је поносно стајао подаље од шуме, клечи у молитви стари монах. Вартоломеј је одлучио да сачека до краја молитве да би питао старца да ли је видео коње који су нестали. Старац се усрдно молио, лијући сузе.

„Ово је вероватно праведан човек и Бог слуша његове молитве“, помисли Вартоломеј, а у души му се појави мисао да тражи од старца молитве и помоћ у невољи која га је задесила. Дечак је имао велику бригу. Вартоломеј је већ две године учио да чита и пише, али није успевао да научи. Далеко је заостао за својим вршњацима. Тешком муком једва разуме молитве из Часослова, грешни скоро на свакој речи. Учитељи кажњавају дечака, родитељи га убеђују, другови се смеју. Дечак се труди, али безуспешно. Старац заврши молитву и погледа Вартоломеја.

„Шта ти треба, дете?“, упита старац.

„Учим да читам и пишем, али никако не успевам да научим“, одговорио је дечак са сузама. „Помоли се Богу за мене да научим да читам и пишем“.

Старац је подигао руке ка небу, клекнуо и почео да се моли. Затим је Вартоломеју дао комадић просфоре.

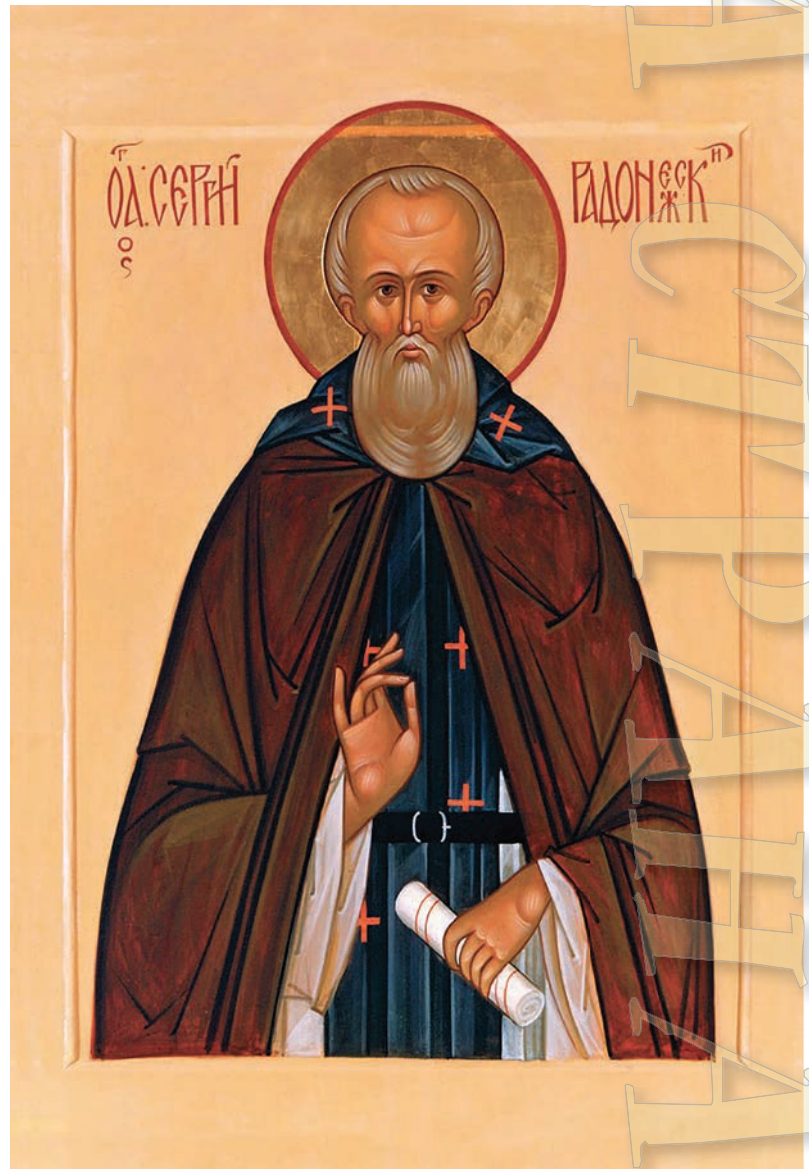
„Ово ти је дато у знак благодати Божије и разумевања Светог писма“, рекао је старац.

Старац је после дуго говорио, поучавајући дечака; коначно га је благословио и хтео да настави својим путем. Дечак је пао на колена и почео да тражи од старца да посети кућу његових родитеља. „Моји родитељи воле такве као што си ти, оче“, нежно је промуцао дечак.

Старац је испунио његову молбу.

Вартоломејеви родитељи су са поштовањем дочекали старца и понудили му јело, али је старац пожелео пре свега да оде у молитвену собу и наредио Вартоломеју да прочита псалм из књиге. Вартоломеј је то одбио, наводећи своју неспособност, али је старац инсистирао. Вартоломеј је са стрепњом отворио псалтир и, на изненађење своје и својих родитеља, почео да чита јасно и разговетно, без и најмање грешке.

Појевши понуђену храну, старац је изашао из куће. Вартоломејеви родитељи су га отпустили до капије, али је он одједном постао невидљив.

фото репортажа

Фестивал хорова Епархије шумадијске

www.kalenic.rs

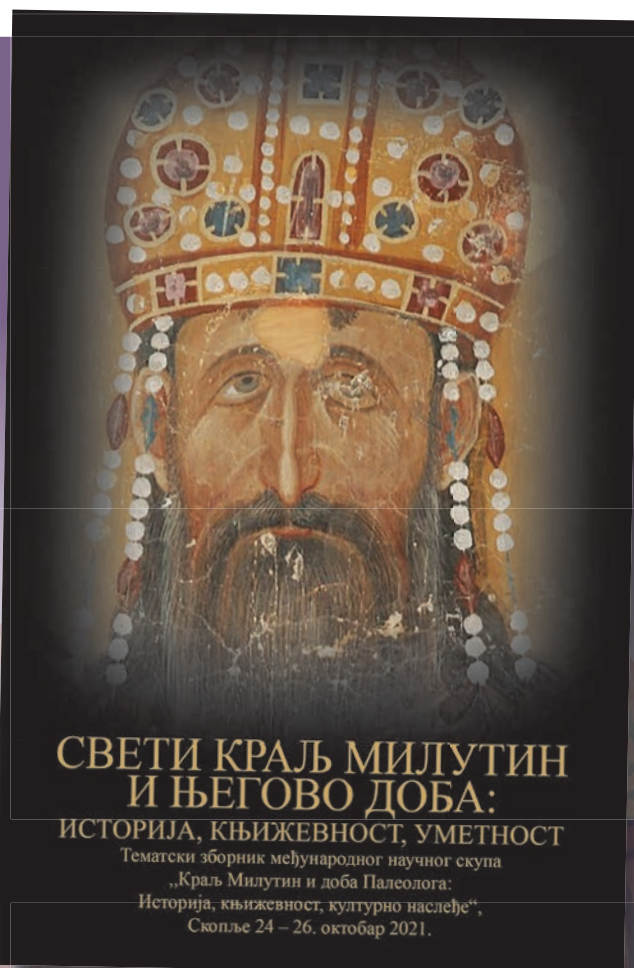
ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Каленик

Н О В А и з д а њ а

ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ АРХИЈЕРЕЈСКОГ ПОДУЧАВАЊА,
ИСПОВЕДАЊА ВЕРЕ И СВЕДОЧЕЊА ЕПИСКОПА
ШУМАДИЈСКОГ ЈОВАНА МЛАДЕНОВИЋА
1993 – 2023

СВЕТИ КРАЉ МИЛУТИН
И ЊЕГОВО ДОБА:

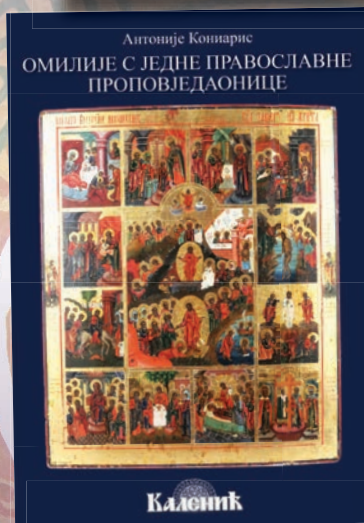
ИСТОРИЈА, КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ

Тематски зборник међународног научног скупа

„Краљ Милутин и доба Палеолога:

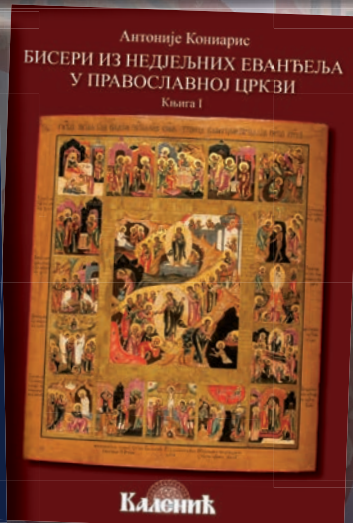
Историја, књижевност, културно наслеђе“

Скопље 24 – 26. октобар 2021.

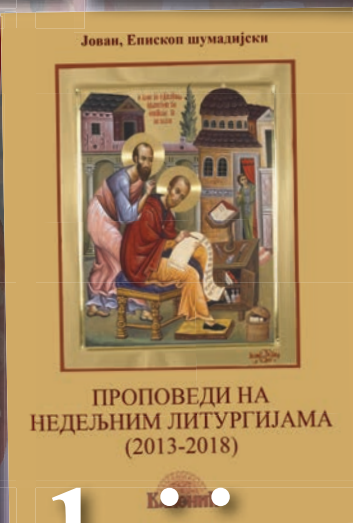
Антоније Конјарић
ОМИЛИЈЕ С ЈЕДНЕ ПРАВОСЛАВНЕ
ПРОПОВЈЕДАОНИЦЕ

Каленик

Антоније Конјарић
БИСЕРИ ИЗ НЕДЕЉНИХ ЕВАНЂЕЉА
У ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ
Књига I

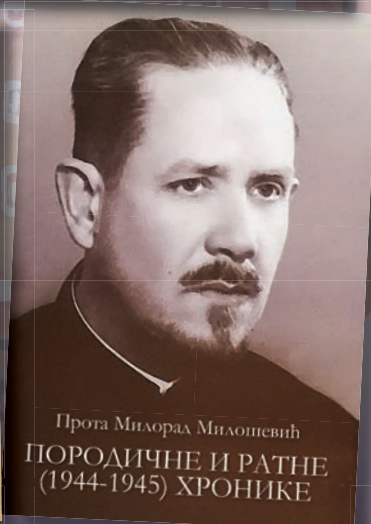
Каленик

Јован, Епископ шумадијски

ПРОПОВЕДИ НА
НЕДЕЉНИМ ЛИТУРГИЈАМА
(2013-2018)

Каленик

Прота Милорад Милошевић
ПОРОДИЧНЕ И РАТНЕ
ХРОНИКЕ
(1944-1945)

www.eparhija.com